

WALK THE TALK: HET COÖPERATIEVE GEDACHTEGOED EN DE GEBRUIKSMOGELIJKHEDEN VAN DE COÖPERATIEVE VENNOOTSCHAP RECHTSVERGELIJKEND

Aantal woorden: 45.596

Kelsey Casier

Studentennummer: 01706204

Promotor: Prof. dr. Hans De Wulf

Commissaris: Dhr. Evariest Callens

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de rechten.

Academiejaar: 2020 – 2021

Ondergetekende verklaart dat de inhoud van deze masterproef mag worden geraadpleegd en/of gereproduceerd voor persoonlijk gebruik. Het gebruik van deze masterproef valt onder de bepalingen van het auteursrecht en bronvermelding is steeds noodzakelijk.

Voorwoord

Na heel wat mooie, boeiende en intense jaren vormt deze masterproef het einde van mijn tijd in de rechtenfaculteit. Bovendien is dit een begin van een nieuw hoofdstuk waar ik vol enthousiasme naar uitkijk. Het is de uitgelezen kans om enkele mensen te bedanken.

Professor De Wulf, bedankt om mij dit interessante thema aan te reiken. De coöperatieve vennootschap is (en blijft?) een ietwat exotische rechtsvorm waar doorgaans weinig aandacht aan geschonken wordt. Het was dan ook verrijkend om mij te verdiepen in de wereld van coöperatief ondernemen.

Daarnaast wil ik mijn vriend bedanken. Dankzij jouw eeuwig enthousiasme, kritische blik en oeverloos geduld kan ik steeds het beste van mezelf geven.

Ook mijn vrienden hebben meer dan een steentje bijgedragen aan mijn fantastische studententijd. Aan Amigos, mijn vriendengroep sinds het middelbaar, en aan de OG-rechtspraktijk-friends die samen met mij het schakelprogramma trotseerden: een dikke merci.

Tot slot ook dank je wel papa om mij de kans te geven om verder te studeren, en dank je wel lieve zus om mij altijd bij te staan. Ik heb geluk met zo'n warm gezin.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Gent, december 2020

Samenvatting

Deze masterproef onderzoekt wat het coöperatief gedachtegoed inhoudt en hoe de Belgische coöperatieve vennootschap (CV) gebruikt wordt. Daarnaast worden de wet en de gebruiksmogelijkheden rechtsvergelijkend onder de loep genomen.

De coöperatieve beweging is een internationale beweging met *roots* in de nasleep van de industriële revolutie. Ontstaan als tegenreactie op het heersende kapitalisme, tracht de coöperatie de gemeenschappelijke noden van haar coöperanten te realiseren. Niet winstmaximalisatie maar doelmaximalisatie staat centraal. Bovendien bestaat dé coöperatieve sector niet, coöperaties zijn wereldwijd in tal van sectoren actief. Dit levert een zeer divers ondernemerslandschap op. Wat de coöperaties verenigt, is het coöperatief gedachtegoed. De ICA, de wereldwijde koepelorganisatie voor coöperaties, concretiseert dit gedachtegoed aan de hand van enkele *good practices*.

Echter, een zeer liberale verankering in het Belgische vennootschapsrecht werkte het oneigenlijk gebruik van de Belgische CV in de hand. Vennootschappen die *in se* geen coöperatief gedachtegoed nastreven, maken toch gebruik van de CV-rechtsvorm wegens het flexibel wettelijk kader. Met de creatie van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) poogt de wetgever dit oneigenlijk gebruik te beëindigen. Hoewel eerst overwogen werd om de CV als afzonderlijke rechtsvorm af te schaffen, stapte de wetgever -na lobbywerk uit het middenveld- uiteindelijk van dit idee af. De CV blijft bestaan, maar ze maakt een *restyling* door. De wetgever wenst immers een terugkeer naar de *roots* van deze rechtsvorm, zijnde de coöperatieve beweging en het bijhorend gedachtegoed.

Om deze doelstelling te verwezenlijken, bakent de wetgever in artikel 6:1 WVV het toepassingsgebied van de CV af. Dit wetsartikel is evenwel zeer algemeen geformuleerd waardoor er diverse interpretaties in de rechtsleer ontstaan. Afhankelijk van de gevolgde visie blijft oneigenlijk gebruik al dan niet mogelijk. Bijgevolg is de wetgever niet in zijn opzet geslaagd om duidelijk komaf te maken met oneigenlijk gebruik.

Tot slot wijst rechtsvergelijking met Frankrijk, Nederland en Australië uit dat de Belgische kijk op coöperaties op diverse vlakken afwijkt. Voorbeelden zijn het flexibel wettelijk regime en het gebrek aan aandacht voor correcte dataverzameling die de coöperatieve economie in kaart brengt. Anderzijds zijn er ook raakvlakken, waardoor de Belgische CV geen totaal buitenbeentje is.

Inhoudstafel

Voorwoord	I
Samenvatting.....	II
Inhoudstafel	III
Inleiding	1
1 Geschiedenis en evolutie van de coöperatieve vennootschap	3
1.1 Historische context	3
1.2 Van de <i>roots</i> weggedreven	4
2 De notie ‘coöperatief gedachtegoed’	7
2.1 De CV in het WVV: terugkeer naar de roots	7
2.2 De Rochdale Principles en de ICA-principes	8
2.2.1 Achtergrond	8
2.2.2 De ICA-principes toegelicht	10
2.2.2.1 Vrijwillig en open lidmaatschap	10
2.2.2.2 Democratische controle door de leden.....	10
2.2.2.3 Economische participatie door de leden	11
2.2.2.4 Autonomie en onafhankelijkheid	12
2.2.2.5 Onderwijs, vorming en informatieverstrekking	12
2.2.2.6 Samenwerking tussen coöperaties	12
2.2.2.7 Aandacht voor de gemeenschap.....	13
3 De coöperatieve vennootschap in de Belgische economie	14
3.1 Algemene beschouwingen	14
3.1.1 Belang van de coöperatieve beweging	14
3.1.2 Onbekend is onbemind?.....	16
3.2 Aantal coöperatieve vennootschappen in België	18
3.3 Actief in diverse sectoren	19
3.3.1 De land- en tuinbouwsector.....	20
3.3.2 Farmaceutische sector	21
3.3.3 Financiële sector	22
3.3.4 Groot- en kleinhandel	23
3.3.5 Nutsvoorzieningen	24
3.3.6 Vrije beroepen	25
3.4 Actief als tewerkstellingsplaats.....	26
4 Make law on co-operatives great again: de CV in het nieuwe vennootschapsrecht	28

4.1	Algemeen: de CV als vennootschapsvorm	28
4.2	Kritische analyse artikel 6:1 WVV	31
4.2.1	Eerste strekking: de ruime interpretatie van de wet	32
4.2.1.1	Argument: de wil van de wetgever	32
4.2.1.2	Argument: de BV als opvangnet voor de oneigenlijke CV	34
4.2.1.3	Argument: de ontbindings sanctie	35
4.2.2	Tweede strekking: de strikte interpretatie van de wet	36
4.2.2.1	Argument: de bewoording van het wetsartikel	36
4.2.2.2	Argument: de visie van internationale organisaties toegespitst op vrije beroepen	38
4.2.3	Tussentijds besluit	40
4.3	De oprichting	43
4.3.1	Notarieel en driehoofdig	43
4.3.2	Sancties wegens het niet-naleven van de driehoofdigheid	45
4.3.2.1	Bij oprichting: nietigheid.....	45
4.3.2.2	Gedurende het bestaan: ontbinding	45
4.4	Toereikend aanvangsvermogen	46
4.5	Effecten	47
4.5.1	Aandelen op naam	48
4.5.2	Obligaties	49
4.6	Aandeelhouderschap.....	50
4.6.1	Aandelenoverdracht	50
4.6.1.1	Overdracht tussen aandeelhouders	50
4.6.1.2	Overdracht aan derden.....	50
4.6.2	Toetreding tot de CV	51
4.6.2.1	Wie kan toetreden tot de CV?	51
4.6.2.2	De uitgifte van nieuwe aandelen	53
4.6.2.3	Verslaggevingsplicht.....	53
4.6.3	Uittreding en uitsluiting	54
4.6.3.1	De uittreding	55
4.6.3.2	De uitsluiting	58
4.6.3.3	Het scheidingsaandeel	60
4.7	De rol van het intern reglement	62
4.7.1	Situatie voor het vernietigingsarrest GwH 15/10/2020	63
4.7.1.1	Algemene regeling: artikel 2:59 WVV.....	63
4.7.1.2	Ruimer inzetbaar bij de CV: artikel 6:69, §2 WVV	64
4.7.2	Het Grondwettelijk Hof komt tussen	66

4.7.2.1	Wat betreft het raken aan rechten van aandeelhouders	66
4.7.2.2	Wat betreft statutair te regelen materies	67
4.7.3	Tussentijds besluit: de impact van het arrest	67
4.8	De rol van erkenningen	68
4.8.1	De NRC	69
4.8.2	De erkende CV	71
4.8.2.1	Wettelijk kader	71
4.8.2.2	Voordelen	73
4.8.2.3	Relevantie.....	74
4.8.3	De CV erkend als SO	75
4.8.3.1	Achtergrond	75
4.8.3.2	Wettelijk kader	76
4.8.3.3	Impact op de sociale economie	77
4.8.4	De erkende CVSO	78
4.9	Overgangsrecht en sancties.....	79
4.9.1	Overgang CVBA naar CV of BV	79
4.9.2	Sancties.....	80
4.9.2.1	Onaangepaste statuten: bestuurdersaansprakelijkheid	80
4.9.2.2	Oneigenlijke CV: ontbindingssanctie.....	81
5	Hoe verhoudt de CV zich tegenover de BV?	83
5.1	De BV als <i>default</i> voor oneigenlijke CV's	83
5.2	... maar de CV blijft aantrekkelijk	84
6	Hoe verhoudt de Belgische coöperatie zich tegenover zijn buitenlandse tegenhangers?	87
6.1	Rechtsvergelijking: Frankrijk	88
6.1.1	Juridisch luik	88
6.1.1.1	Juridisch statuut van de <i>coopérative</i>	88
6.1.1.2	De wet van 10 september 1947	89
6.1.1.3	Sectorgebonden wetgeving.....	91
6.1.2	Praktisch luik	93
6.1.3	Vergelijkend luik	94
6.2	Rechtsvergelijking: Nederland.....	96
6.2.1	Juridisch luik	96
6.2.1.1	Van vereniging tot eigen rechtsvorm.....	96
6.2.1.2	De coöperatie	98
6.2.2	Praktisch luik	100
6.2.3	Vergelijkend luik	102

6.3	Rechtsvergelijking: Australië	104
6.3.1	Juridisch luik	104
6.3.1.1	Verschillende bestuursniveaus	104
6.3.1.2	Probleemstelling	104
6.3.1.3	De Corporations Act 2001	105
6.3.1.4	Naar een uniform recht op co-operatives	105
6.3.1.5	Soorten co-operatives: distributive versus non-distributive	107
6.3.1.6	Geen vennootschap noch vereniging of stichting	108
6.3.1.7	De Co-operatives National Law (CNL) toegelicht	109
6.3.2	Praktisch luik	111
6.3.3	Vergelijkend luik	113
7	Conclusie.....	116
8	Bibliografie.....	121
8.1	Wetgeving.....	121
8.1.1	Belgische wetgeving.....	121
8.1.2	Franse wetgeving	123
8.1.3	Nederlandse wetgeving	124
8.1.4	Australische wetgeving.....	124
8.1.5	Overige internationale wetgeving	125
8.2	Rechtspraak	125
8.3	Rechtsleer	125
8.3.1	Belgische rechtsleer	125
8.3.2	Franse rechtsleer.....	133
8.3.3	Nederlandse rechtsleer	135
8.3.4	Australische rechtsleer	136
8.3.5	Overige internationale rechtsleer	137

Inleiding

1. Drie juli 2021, de Internationale Dag van de Coöperatie.¹
2. De coöperatie is misschien wel eens dé uitzondering op de regel “onbekend is onbemind”. Hoewel de Internationale Dag van de Coöperatie wellicht niet meteen een belletje doet rinkelen, is de coöperatie allerm minst onbemind. Wereldwijd zijn er immers ongeveer drie miljoen coöperaties die samen een miljard coöperanten omvatten en zo voor een tiende van de globale werkgelegenheid zorgen.²
3. Deze masterproef onderzoekt wat het coöperatief gedachtegoed inhoudt en hoe de Belgische coöperatieve vennootschap (CV) gebruikt wordt. Enerzijds wordt nagegaan hoe de coöperatieve vennootschap er onder de nieuwe Belgische wetgeving uitziet, en anderzijds worden de wet en de gebruiksmogelijkheden rechtsvergelijkend onder de loep genomen. Deze masterproef zal uiteindelijk uitwijzen of de Belgische CV qua wetgeving en gebruiksmogelijkheden vergelijkbaar is met zijn buitenlandse tegenhangers, dan wel een totaal buitenbeentje vormt.
4. Om ten volle te begrijpen wat een coöperatieve vennootschap is, moeten de historiek en de evolutie van deze soepele samenwerkingsvorm eerst toegelicht worden. De coöperatieve vennootschap is immers deel van een internationale beweging met *roots* in de nasleep van de industriële revolutie. Hoe startte de coöperatieve beweging in België? Reflecteerde het wettelijk intreden van de CV in de Code de Commerce voldoende de coöperatieve waarden?
5. Daarna komt de notie ‘coöperatief gedachtegoed’ aan bod. Het coöperatief gedachtegoed is het onderscheidende kenmerk van de coöperatieve beweging. Deze masterproef gaat na hoe dit begrip internationaal ingevuld wordt, in het licht van de Internationale Coöperatieve Alliantie (ICA).
6. Verder worden de gebruiksmogelijkheden van de CV in de Belgische economie besproken. De land-

---

¹ Jaarlijks is de eerste zaterdag van juli de Internationale Dag van de Coöperatie, de eerstvolgende editie vindt plaats op 3 juli 2021. Dit is een initiatief van de Verenigde Naties.

² ICA, *Co-ops employ 10% of the global employed population*, september 2017, <https://www.ica.coop/en/media/news/co-ops-employ-10-global-employed-population> (consultatie 11 december 2020) en DGA, *Measuring the Size and Scope of the Cooperative Economy: Results of the 2014 Global Census on Cooperatives For the United Nation’s Secretariat, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development*, April 2014, <https://www.un.org/esa/socdev/documents/2014/coopsegm/grace.pdf> (consultatie 11 december 2020).

en tuinbouwsector, de farmaceutische sector en de financiële sector vormen de klassieke pijlers, maar CV's zijn ook in tal van andere sectoren actief. Dé coöperatieve sector bestaat immers niet.

7. Vervolgens onderzoekt de masterproef het wettelijk kader waaraan de CV onderworpen is. Het Belgische kader wordt als eerste geanalyseerd. Dit hoofdstuk gaat na of de wetgever in zijn opzet slaagt om de CV exclusief voor te behouden aan vennootschappen die het coöperatief gedachtegoed werkelijk nastreven, of als andere spelers ook nog van het gunstig wettelijk kader kunnen genieten. Vooreerst wordt de begripsomschrijving van de CV in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) onder de loep genomen. Daarna volgt een bespreking van de algemene juridische kenmerken, mogelijke erkenningen en eventuele sancties. Bovendien wordt onderzocht hoe de CV zich tegenover de besloten vennootschap (BV) verhoudt.

8. Na de bespreking van de Belgische wet volgt tot slot een rechtsvergelijkend hoofdstuk. De wettelijke kaders inzake de coöperatie in Frankrijk, Nederland en Australië worden onderzocht. Aan de hand van een juridisch luik, een praktisch luik en een vergelijkend luik wordt een globaal overzicht bekomen. Uiteindelijk zal blijken of de Belgische CV in lijn ligt met de buitenlandse tegenhangers.

9. Deze masterproef eindigt met een besluit.

1 Geschiedenis en evolutie van de coöperatieve vennootschap

1.1 Historische context

10. Om ten volle te begrijpen wat (oneigenlijk gebruik van) een coöperatieve vennootschap is, moeten de *roots* van deze soepele samenwerkingsvorm toegelicht worden.

11. Het leven in de achttiende en negentiende eeuw wordt door drastische economische en maatschappelijke veranderingen gekenmerkt. Waar vroeger de landbouwsector de hoeksteen van de maatschappij vormde, krijgt de industrie nu de overhand. Tegen deze achtergrond, beter bekend als de industriële revolutie, zag de coöperatieve beweging het levenslicht.³

12. In de literatuur geldt het jaar 1844 als startpunt van de coöperatieve beweging. In de nasleep van de industriële revolutie hebben Britse wevers het financieel steeds moeilijker om rond te komen. Enkele Britse wevers besloten hierdoor om een vennootschap op te richten, de "Society of Equitable Pioneers of Rochdale". Door gezamenlijk levensmiddelen aan te kopen, kunnen ze de kostprijs drukken en genieten ze van schaalvoordelen. Het bleek een succesformule te zijn, want in een decennium tijd stijgt hun ledenaantal van 28 naar 1850. Daarenboven werkten de wevers enkele principes uit waaraan de coöperatie diende te voldoen. Deze Rochdale Principles zijn wellicht hun grootste verwezenlijking.⁴ Tot op heden stoelen tal van coöperaties hun beleid (onder andere) op deze principes.⁵

13. De coöperatieve beweging is een wereldwijd fenomeen.⁶ Ook België kende haar eigen coöperatieve pioniers, met de Gentse Vooruit (1881) als bekendste voorbeeld. De Belgische coöperatieve beweging ontstond, net zoals in Groot-Brittannië, tegen de achtergrond van de industriële revolutie.⁷ Grote industriesteden zoals Gent en Luik floreerden en België genoot als eerste geïndustrialiseerd land op het Europese vasteland internationaal aanzien. Deze bloei kende ook een schaduwkant, namelijk de sociale uitbuiting die ermee gepaard ging. Deze sociale uitbuiting zal uiteindelijk leiden tot de opmars van de

---

³ G. DENECKERE, T. DE PAEPE, B. DE WEVER, G. VANTHEMSCHE, *Een geschiedenis van België*, Gent, Academia Press, 2014, 74.

⁴ J. 'T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coöperatives*, Bruxelles, Larcier, 1968, 2 en M. VANKAN en P. BURTON, *Vade mecum van de coöperatieve vennootschappen*, Brussel, Creadif, 1990, 9.

⁵ Er wordt verder in deze masterproef uitgebreid op de Rochdale Principles ingegaan.

⁶ G. VAN GYES, *De onderneming is van ons allemaal. De Belgische werknemersinspraak innoveren*, Leuven, Acco, 2015, 175-176.

⁷ J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 790-791.

coöperatieve beweging. Met waarden zoals “samenwerking, solidariteit en verdeling van winst” wenst de beweging een alternatief te bieden voor het heersende kapitalisme.⁸

14. De coöperatieve beweging situeert zich binnen de verzuilde maatschappij, waar de socialisten met hun werklieden-coöperatie koploper waren. Later volgden ook de katholieken en in mindere mate de liberalen. Uiteindelijk worden tal van coöperaties opgericht, gaande van bakkerijen tot apotheken, en van banken tot landbouwcoöperaties.⁹

1.2 Van de roots weggedreven

15. Sinds jaar en dag is het duidelijk dat de coöperatieve vennootschap een oneigenlijk gebruik kent. Ondernemingen die geen coöperatief gedachtegoed kennen, hanteren toch deze vennootschapsvorm voor allerlei motieven.¹⁰ Het staat buiten kijf dat dit gedrag niet de bedoeling van de wetgever was.¹¹ Maar kon men in het verleden al over oneigenlijk gebruik spreken?

16. De Belgische coöperatieve vennootschapsvorm vindt haar wettelijk intreden in de Code de

---

⁸ M. VANKAN en P. BURTON, *Vade mecum van de coöperatieve vennootschappen*, Brussel, Creadif, 1990, 7 en J. 'T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coopératives*, Bruxelles, Larcier, 1968, 8-10.

⁹ G. DENECKER e.a., *Een geschiedenis van België*, Gent, Academia Press, 2014, 138-139 en M. VANKAN en P. BURTON, *Vade mecum van de coöperatieve vennootschappen*, Brussel, Creadif, 1990, 6.

¹⁰ Dit oneigenlijk gebruik was juridisch toegelaten, aangezien het oude vennootschapsrecht het gebruik van de cvba / cvoa niet linkte aan het coöperatief gedachtegoed. Oneigenlijke coöperatieve vennootschappen waren dus geenszins ‘illegaal’. Toch zijn ze oneigenlijk, in die zin dat ze niet het coöperatief gedachtegoed nastreven dat net leidde tot het ontstaan van de coöperatieve rechtsvorm in 1873, in nasleep van de negentiende eeuwse arbeidersbewegingen. Zie ook H. CULOT en N. TISSOT, “Le cadre juridique de la société coopérative et les perspectives d’avenir” in J. DELCORDE, A. ANDRE-DUMONT, M. BERNAERTS, H. CULOT, T. LOFFET, T. THILQUIN en N. TISSOT, *La société coopérative: nouvelles évolutions*, Brussel, Larcier, 2018, 17 en A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT, P. ERNST, A. FRANÇOIS, K. MARESCAU, C. PIETTE, R. TAS en M. WYCKAERT, *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018*, s.l., Wolters Kluwer, 2018, 153-154.

¹¹ M. VANKAN en P. BURTON, *Vade mecum van de coöperatieve vennootschappen*, Brussel, Creadif, 1990, 11; C. VANCOPPENOLLE en B. SAS, *Een Succesvolle Onderneming: Handleiding Voor Het Schrijven Van Een Bedrijfs-geschiedenis*, Brussel, Algemeen rijksarchief, 2005, 185; E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 10-11, nr.8 en FEBECOOP, *Hervorming van het Belgisch Wetboek van Vennootschappen: coöperaties verdienen een eigen wetboek, s.d.*, <https://febecoop.be/wp-content/uploads/2017/10/Standpunt-wetboek-van-vennootschappen.pdf> (consultatie 11 mei 2020).

Commerce in 1873.¹² Het betreft een zeer liberale kijk op de coöperatieve beweging, zonder enige verwijzing naar het nastreven van een coöperatief gedachtegoed.¹³ Nochtans is het coöperatief gedachtegoed geen onbekend concept, aangezien coöperaties vóór de wettelijke introductie in de Code de Commerce reeds bestonden. De wet spreekt daarentegen enkel over de variabele aard (zowel van vennoten als inbreng) en de onoverdraagbaarheid van de aandelen aan derden. De wetgever kiest er dus voor om qua doelstellingen niets te verbieden. De coöperatieve vennootschap wordt flexibel inzetbaar.¹⁴

17. De verwijzing naar het coöperatief gedachtegoed is niet het enige wat ontbreekt. De wetgever voorziet noch een minimumkapitaal, noch een financieel plan, noch de plicht om de oprichtingsakte notarieel op te stellen. Dit lijkt misschien een goede zet, de historische beweegredenen indachtig. De arme verdrukte werklieden en kleine handelaars die hun eigen positie willen versterken, kunnen zich met weinig middelen toch in een coöperatieve vennootschap verenigen.¹⁵ De praktijk wijst daarentegen uit dat deze soepele wetgeving perverse neveneffecten heeft, met name het (onbedoeld?) in de verf zetten van het commerciële karakter en het aantrekken van rommelvennootschappen die bij voorbaat niet levensvatbaar waren.¹⁶

18. Bijgevolg ontstaan er *de facto* twee types coöperatieve vennootschappen: het eerste type reflecteert werkelijk het coöperatief gedachtegoed terwijl het tweede type louter handig gebruik maakt van de nieuwe vennootschapsvorm. Deze twee types zijn respectievelijk de “eigenlijke” en de oneigenlijke coöperatieve vennootschappen.¹⁷

19. Als reactie op bovenstaand probleem wordt in 1955 de Nationale Raad voor de Coöperatie, het

---

¹² J. VAN BAEL, “De coöperatieve vennootschap andermaal hervormd”, in H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH, *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1995*, Antwerpen, Maklu, 1996, 349; C. VANCOPPENOLLE en B. SAS, *Een Succesvolle Onderneming: Handleiding Voor Het Schrijven Van Een Bedrijfsgeschiedenis*, Brussel, Algemeen rijksarchief, 2005, 184.

¹³ J. 'T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coopératives*, Bruxelles, Larcier, 1968, 23.

¹⁴ M. VANKAN en P. BURTON, *Vade mecum van de coöperatieve vennootschappen*, Brussel, Creadif, 1990, 5.

¹⁵ E. DEFREYN-D'OR en P. CROKAERT, *Manuel Des Sociétés Coopératives*, Bruxelles, Hauchamps, 1935, 11.

¹⁶ B. DE NIL, J. LAPLASSE, M. VANDENBROUCKE en P. RAU, *Inventaris van het archief van de Société Générale Coopérative/algemene Coöperatieve Vennootschap, later SGC-COOP Belgique/acv-Coop België (1924 - 1992) en haar voorganger van het Office Coopératif Belge (1909 – 1935)*, Gent, AMSAB, 2004, 1 en X, *De Nieuwe Wet Op De Coöperatieve Vennootschappen*: Commentaar, Modelstatuten, Wetteksten, Diegem, Ced.Samsom, 1992, 1.

¹⁷ J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 791; G. VAN GYES, *De onderneming is van ons allemaal. De Belgische werknemersinspraak innoveren*, Leuven, Acco, 2015, 178 en FEBECOOP, *Hervorming van het Belgisch Wetboek van Vennootschappen: coöperaties verdienen een eigen wetboek, s.d.*, <https://febecoop.be/wp-content/uploads/2017/10/Standpunt-wetboek-van-vennootschappen.pdf> (consultatie 11 mei 2020).

Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming (NRC) opgericht.¹⁸ Dit adviesorgaan heeft als voornaamste taak het uitdragen en beschermen van de coöperatieve idealen.¹⁹ Bovendien wordt een systeem van erkenningen uitgewerkt, waardoor coöperaties met bijhorend gedachtegoed zich kunnen onderscheiden van diegene zonder het gedachtegoed. De realiteit is dat slechts een beperkt aantal coöperatieve vennootschappen erkend zijn.²⁰

20. Ook de wetwijziging van 1991 biedt geen soelaas.²¹ De coöperatieve vennootschapsvorm (zij het de oorspronkelijke CV uit 1873, of de latere CVBA en CVOA uit 1991) is en blijft vooral een laagdrempelige vennootschap, zonder al te strikte formaliteiten. Zo stelt VAN BAEL dat de coöperatieve vennootschap dé *escape route* blijkt om aan de strengere regels van de NV en BVBA te ontsnappen.²²

21. Ten slotte zou de toenmalige “coöperatieve vennootschap bij wijze van deelneming” een terugkeer naar de coöperatieve *roots* inhouden. Dit wijst erop dat de coöperatieve vennootschap eerst van de *roots* weggedreven was en dus oneigenlijk gebruikt werd, anders zou een terugkeer niet nodig zijn.²³

22. Samenvattend kan de bovenvermelde vraag bevestigend beantwoord worden. In het verleden kon men ook over oneigenlijk gebruik spreken, ondanks het feit dat de wetgever qua doelstellingen niks verbood. Allerhande wetgevende initiatieven slaagden er niet in om het oneigenlijk gebruik te verhinderen.²⁴ De coöperatieve vennootschap is van haar *roots* weggedreven.

---

¹⁸ Wet 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor Coöperatie, *BS* 10 augustus 1955.

¹⁹ J. 'T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coopératives*, Bruxelles, Larcier, 1968, 11.

²⁰ Eind 2020 zijn er 702 erkende coöperatieve vennootschappen. FOD Economie, *Lijst van erkende coöperatieve vennootschappen en erkende groeperingen van coöperatieve vennootschappen*, 18 september 2020, <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/Liste-des-cooperatives-agreees.pdf> (consultatie 24 november 2020).

²¹ Wet 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen, *BS* 1 augustus 1991.

²² J. VAN BAEL, “De coöperatieve vennootschap andermaal hervormd”, in H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH, *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1995*, Antwerpen, Maklu, 1996, 349-350.

²³ Deze werd evenwel in 1995 terug opgeheven. J. VAN BAEL, “De coöperatieve vennootschap andermaal hervormd”, in H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH, *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1995*, Antwerpen, Maklu, 1996, 349-350; J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 791 en X, *De Nieuwe Wet Op De Coöperatieve Vennootschappen: Commentaar, Modelstatuten, Wettteksten*, Diegem, Ced.Samsom, 1992, 13.

²⁴ Gezien de hetze rond vrije beroepers die zich in een coöperatie organiseren.

2 De notie ‘coöperatief gedachtegoed’

23. In de volgende hoofdstukken wordt onderzocht hoe de notie ‘coöperatief gedachtegoed’ geïnterpreteerd moet worden, en of er *good practices* zijn die helpen bij de invulling ervan.

2.1 De CV in het WVV: terugkeer naar de roots

24. De notie ‘coöperatief gedachtegoed’ maakt internationaal het voorwerp van discussie uit. Ook België kampt met de gevolgen van deze discussie die haast de zoektocht naar de heilige graal lijkt.²⁵

25. Hoewel het nieuwe WVV de modernisering van het Belgische vennootschapsrecht garandeert, wordt er bij de CV nostalgisch terug naar de *roots* van de coöperatieve beweging gegrepen. In de strijd tegen oneigenlijke coöperatieve vennootschappen wil de wetgever het gebruik van de CV voorbehouden aan vennootschappen mét een coöperatief gedachtegoed.²⁶ In de memorie van toelichting wordt bijgevolg meermaals naar het coöperatief gedachtegoed verwezen. Er wordt teruggegrepen naar de ICA-principes en de Europese coöperatieve vennootschap (SCE).²⁷

26. De ICA-definitie en haar zeven beginselen zijn niet onbeduidend. In 2001 erkent de VN de *Statement on the Co-operative Identity*, in 2002 volgt de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) en in 2004 de Europese Commissie.²⁸

27. Ook de SCE hanteert, na jarenlange onderhandelingen, gelijkaardige beginselen. Uit de overwegingen blijkt dat ze tot de “*voldoening van de behoeften van haar leden en/of de ontwikkeling van hun economische en sociale activiteiten*” dient.²⁹

28. Het is dan ook niet onlogisch dat de wetgever in haar strijd tegen oneigenlijke coöperatieve

---

²⁵ L. JACOBS en W. VAN OPSTAL, “Wat is coöperatief ondernemen?”, *SAMPOL* 2013, (44) 44.

²⁶ Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 3319/001, 192. (Hierna: Memorie van toelichting)

²⁷ Memorie van toelichting, 11 en 14. Zie randnummers 18 tot en met 37 voor meer informatie over de ICA-principes.

²⁸ ICA, *Blueprint for a Co-operative Decade*, 2013,

https://www.ica.coop/sites/default/files/media_items/ICA%20Blueprint%20-%20Final%20version%20issued%207%20Feb%2013.pdf (consultatie 11 mei 2020).

²⁹ Overw. 8 en 10 Verord.Raad nr. 1435/2003, 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE), *Pb.L.* 18 augustus 2003, afl. 207, 1.

vennootschappen naar de ICA-principes en de SCE teruggrijpt. Hoe het coöperatief gedachtegoed zich concreet moet veruitwendigen, wordt daarentegen niet verankerd in de wet zelf.³⁰

2.2 De Rochdale Principles en de ICA-principes

2.2.1 Achtergrond

29. De invulling van het coöperatief gedachtegoed was lange tijd een oeverloze discussie. Tal van theoretici hielden er hun eigen invulling op na.³¹ De “Rochdale Principles” vormden een belangrijke mijlpaal in het debat. Concreet ging het om de volgende principes: vrij lidmaatschap, democratisch beheer, een ristorno evenredig aan de gedane aankopen en een beperkte intrest op de inbrengen. Deze principes (ook wel idealen) die een goede coöperatieve werking verzekerden, waren ingegeven door de Engelse wevers uit Rochdale. Zij stonden met hun succesvolle verbruikerscoöperatie aan de wieg van de coöperatieve beweging.³²

30. Ondanks de Rochdale Principles heerste er in de literatuur nog steeds discussie over hoe het coöperatief gedachtegoed ingevuld moet worden. De ICA, een internationale koepelorganisatie die de belangen van de coöperatieve sector behartigt, poogde aan deze discussie een einde te stellen. Als antwoord nam ze in 1937 tijdens een congres in Parijs de Rochdale Principles nagenoeg volledig over. Bovendien werkte ze in 1995 haar “Statement on the Co-operative Identity” uit.³³

31. De ICA voorziet in een definitie, een opsomming van waarden en zeven principes. Deze vormen in vakliteratuur doorgaans de norm wanneer het om de inhoud van het coöperatief gedachtegoed gaat.³⁴

---

³⁰ Art. 6:1 WVV voorziet in wettelijke omschrijving van de coöperatieve vennootschap, maar niet in een wettelijke omschrijving van het begrip ‘coöperatief gedachtegoed’. Het teruggrijpen naar de ICA-principes en de SCE vindt enkel plaats in de memorie van toelichting.

³¹ Denk aan Robert Owen, Charles Fourier, Louis Blanc en Charles Gide. Een filosofische uiteenzetting over de coöperatieve beweging valt echter buiten het bestek van deze masterproef. Voor meer uitleg, zie M. VANKAN en P. BURTON, *Vade mecum van de coöperatieve vennootschappen*, Brussel, Creadif, 1990, 7-11.

³² Cf. *supra* randnr. 12.

³³ ICA, *Cooperative identity, values & principles, s.d.*, <https://www.ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity> (consultatie 16 oktober 2020) en J. SOUSA en R. HERMAN, *A co-operative dilemma. Converting organizational form*, 2012, https://base.socioeco.org/docs/co-operative_dilemma.pdf, 4-6 (consultatie 16 oktober 2020).

³⁴ D. CRACOGNA, A. FICI en H. HENRÏ, *International Handbook of Cooperative Law*, Berlijn, Springer, 2013, 4-5 en A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 152.

32. De ICA-definitie van een coöperatie luidt als volgt: “Een coöperatie is een autonome organisatie van personen die zich vrijwillig verenigen om hun gemeenschappelijke economische, sociale en culturele behoeften en ambities te behartigen door middel van een onderneming waarvan ze samen eigenaar zijn en die ze democratisch controleren.”³⁵ [eigen onderlijning]

33. Uit deze definitie blijken de volgende waarden: “zelfredzaamheid, verantwoordelijkheidszin, democratie, gelijkheid, billijkheid en solidariteit”.³⁶

34. Daarenboven werden uit de definitie de volgende zeven universele coöperatieve beginselen afgeleid:³⁷

- Vrijwillig en open lidmaatschap
- Democratische controle door de leden
- Economische participatie door de leden
- Autonomie en onafhankelijkheid
- Onderwijs, vorming en informatieverstrekking
- Samenwerking tussen coöperaties
- Aandacht voor de gemeenschap

35. Tot slot mogen de inhoud van de ICA-definitie, de waarden en de principes niet als losse elementen beschouwd worden. In tegendeel, ze staan met elkaar in interactie. Een onderneming is pas een coöperatie indien ze alles samen genomen het coöperatieve gedachtengoed reflecteert, meer dan wanneer ze louter de zeven principes als een checklist kan afvinken.³⁸

---

³⁵ ICA, *Cooperative identity, values & principles*, s.d., <https://www.ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity> (consultatie 16 oktober 2020).

³⁶ *Ibid.*

³⁷ Memorie van toelichting, 191 en COOPERATIEF VLAANDEREN, *De 7 coöperatieve principes of ICA-principes*, s.d., <https://cooperatiefvlaanderen.be/de-7-cooperatieve-principes-ica-principes> (consultatie 16 oktober 2020).

³⁸ J. SOUSA en R. HERMAN, *A co-operative dilemma. Converting organizational form*, 2012, https://base.socioeco.org/docs/co-operative_dilemma.pdf, 6 (consultatie 16 oktober 2020).

2.2.2 De ICA-principes toegelicht

36. De zeven coöperatieve beginselen vormen de hedendaagse invulling van de Rochdale Principles. Zij gelden als *good practice* voor coöperaties en hebben elk zowel een ideologische als een economische opzet.

2.2.2.1 Vrijwillig en open lidmaatschap

37. Het eerste ICA-beginsel is een vrijwillig en open lidmaatschap. Dankzij dit eerste principe kunnen vennoten op een laagdrempelige wijze toetreden, wat de mobiliteit van mensen en middelen enkel ten goede komt.³⁹

38. Dit ICA-beginsel vertaalt zich ook in de Belgische wetgeving. Er is immers geen statutenwijziging voor de toetreding nodig, in tegenstelling tot andere Belgische vennootschapsvormen. Hoewel coöperaties vrij toegankelijk zijn, kunnen de statuten het lidmaatschap wel aan voorwaarden verbinden. Zo kan een bakkerscoöperatie het lidmaatschap exclusief aan bakkers voorbehouden. Discriminerende beperkingen, bijvoorbeeld op basis van geslacht of religie, zijn echter uit den boze.⁴⁰

39. Daarnaast houdt vrijwillig lidmaatschap per definitie in dat de vennoten ook de kans moeten hebben om de coöperatie te verlaten. De mogelijkheid tot uittredingsvoorwaarden kunnen een belangrijke nuance op het vrijwillig karakter vormen. In het juridische luik van deze masterproef wordt hier verder op ingegaan.

2.2.2.2 Democratische controle door de leden

40. Het tweede beginsel is de democratische controle door de leden. Alle vennoten kunnen deelnemen aan de besluitvoering, ongeacht de omvang van hun inbrengen. Het belang van deze democratische controle is essentieel. Ze garandeert dat de coöperatie zich blijft inzetten voor de vervulling van de gemeenschappelijke behoeften van alle vennoten. Zo wordt verhinderd dat een of meerdere vennoten via

---

³⁹ ICA, *Vrijwillig en open lidmaatschap, s.d.*, <https://www.icakompas.be/homepage/inleiding/de-7-ica-principes?ica=1> (consultatie 20 oktober 2020).

⁴⁰ L. JACOBS en W. VAN OPSTAL, "Wat is coöperatief ondernemen?", *SAMPOL* 2013, (44) 46.

hun zeggenschap de werking van de coöperatie in hun eigenbelang zouden aanwenden.⁴¹

41. Ook dit ICA-beginsel hoeft niemand te verbazen. De scheiding van inbreng en zeggenschap vormt de rode draad doorheen de geschiedenis van de coöperatieve beweging. De beweging ontstond immers als reactie op sociale wantoestanden en het heersende patronaat. De leuze “*one man, one vote*” zet deze ideologie kracht bij. Door elke vennoot (ongeacht zijn inbreng) één stem te geven, wordt de democratische controle maximaal bereikt. Bovenstaande leuze is echter niet wettelijk verankerd. Het Belgische vennootschapsrecht gaat uit van het principe “*one action, one vote*”. Afwijkingen zijn evenwel mogelijk. Zo kan er toch geopteerd worden om elke aandeelhouder één stem toe te kennen. Een andere mogelijkheid is bijvoorbeeld de beperking van het stemrecht tot 10%.⁴²

2.2.2.3 Economische participatie door de leden

42. De dubbele hoedanigheid van de leden is kenmerkend voor de coöperatie. Een eerste hoedanigheid is als coöperant. De tweede hoedanigheid is als gebruiker van de goederen of diensten die de coöperatie aanbiedt. De leden kunnen de enige gebruikers zijn, of de coöperatie kan ook op een breder publiek mikken naar gelang haar specificiteit. In elk geval is de coöperatie opgericht om de behoeften van haar leden te realiseren. Bijgevolg is de economische participatie door de leden het derde ICA-beginsel.⁴³

43. De ledentrouw is een belangrijk onderdeel van deze economische participatie. De coöperatie valt of staat met de ledentrouw, zonder transacties zijn er immers geen schaalvoordelen. Om de coöperatie te behoeden voor een gebrek aan ledentrouw, kan zij met een transactieplicht of *ristorno*'s werken. In geval van een transactieplicht dienen de leden een bepaald *quotum* aan transacties met de coöperatie te bereiken. *Ristorno*'s hebben een ander uitgangspunt, de leden krijgen een coöperatieve teruggave die proportioneel met hun transacties is.⁴⁴

44. Door de dubbele hoedanigheid van coöperant en gebruiker ontstaat er een driehoeksrelatie tussen

---

⁴¹ W. VAN OPSTAL, A. COATES en I. UDDIN, *Bouwstenen voor coöperatief ondernemen in Vlaanderen, s.l., ESF-Agentschap Vlaanderen vzw*, 2014, 15.

⁴² L. JACOBS en W. VAN OPSTAL, “Wat is coöperatief ondernemen?”, *SAMPOL* 2013, (44) 45.

⁴³ ICA, *Economische participatie door de leden, s.d.*, <https://www.icakompas.be/homepage/inleiding/de-7-ica-principes?ica=3> (consultatie 20 oktober 2020).

⁴⁴ W. VAN OPSTAL, A. COATES en I. UDDIN, *Bouwstenen voor coöperatief ondernemen in Vlaanderen, s.l., ESF-Agentschap Vlaanderen vzw*, 2014, 15.

elk lid en de coöperatie. Elke lid staat in een financiële relatie, een zeggenschapsrelatie en een transactierelatie met de coöperatie.⁴⁵

2.2.2.4 Autonomie en onafhankelijkheid

45. Huidig ICA-beginsel waarborgt dat de coöperatie in alle autonomie en onafhankelijkheid kan werken. Dit is vooral van belang bij het contracteren met andere organisaties zoals een overheid of een externe geldschieter. De coöperatie moet immers steeds haar doel indachtig zijn, namelijk het vervullen van de belangen van haar leden en niet louter winstmaximalisatie. Bovendien moeten de vennoten steeds een democratische controle kunnen doorvoeren, conform het tweede ICA-beginsel.

2.2.2.5 Onderwijs, vorming en informatieverstrekking

46. Het vijfde ICA-beginsel is het onderwijs, de vorming en de informatieverstrekking. Alle leden moeten de coöperatie democratisch kunnen controleren. Uiteraard is het dan in het belang van die leden (en dus ook van de coöperatie) dat zij voldoende geïnformeerd zijn over coöperatief ondernemen. Slechts dan kunnen zij naast democratische ook economisch verstandige beleidskeuzes maken en controles uitoefenen.⁴⁶

47. Niet enkel de leden hebben baat bij een vorming. De ICA verwijst ook naar de werknemers, managers en het breder publiek waaronder jongeren en opiniemakers. De coöperatie in kwestie dient hier vooral te informeren over hun werking en de voordelen van coöperatief ondernemen.

2.2.2.6 Samenwerking tussen coöperaties

48. Samenwerking tussen coöperaties vormt het zesde ICA-beginsel. In tegenstelling tot klassieke ondernemingen dienen coöperaties onderling samen te werken en elkaar niet als concurrenten te beschouwen. Nauwe samenwerking op alle niveaus maakt zowel de individuele coöperatie als de coöperatieve beweging *an sich* slagkrachtiger en efficiënter. Informatie-uitwisseling over opportuniteiten

---

⁴⁵ CERA, *Wat is coöperatief ondernemen, s.d.*, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/over-cera-en-cooperaties/wat-is-cooperatief-ondernemen> (consultatie 25 oktober 2020).

⁴⁶ W. VAN OPSTAL, A. COATES en I. UDDIN, *Bouwstenen voor coöperatief ondernemen in Vlaanderen, s.l., ESF-Agentschap Vlaanderen vzw, 2014, 16.*

en valkuilen komt elke coöperatie ten goede. Daarnaast zorgt samenwerking voor zichtbaarheid, zo raakt het brede publiek meer vertrouwt met coöperatief ondernemen.⁴⁷

49. De samenwerking vindt plaats tussen de leden van eenzelfde coöperatie en tussen verschillende coöperaties onderling. Bovendien kent samenwerking geen landsgrenzen, ze geschiedt regionaal tot internationaal. Zo worden de externe schaalvoordelen binnen de coöperatieve beweging optimaal benut.

50. In de Belgische praktijk wordt dit ICA-principe (nog) niet ten volle toegepast. Gezien de Belgische wetgeving gedurende lange tijd geen link tussen de coöperatieve vennootschap als rechtsvorm en het coöperatief gedachtegoed als streefdoel vereist, beklemtonen coöperaties niet altijd hun coöperatieve waarden. Bijgevolg zijn ze zowel tegenover elkaar als tegenover het algemene publiek niet altijd als coöperatie gekend, wat uiteraard de samenwerking tussen coöperaties belemmert.

2.2.2.7 Aandacht voor de gemeenschap

51. Het zevende en tevens laatste ICA-beginsel is de aandacht voor de gemeenschap. De coöperatieve beweging kent sinds haar ontstaan een sterke connectie met de (lokale) gemeenschap. Ze ontstond als reactie op wantoestanden, en wenst tegemoet te komen aan de noden van haar leden. Deze noden kunnen louter van toepassing zijn op de leden, maar zij kunnen ook een ruimere maatschappelijke nood zijn. Coöperatief ondernemen is dus ondernemen met aandacht voor de gemeenschap waarbinnen zij handelt.⁴⁸

---

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ W. VAN OPSTAL, A. COATES en I. UDDIN, *Bouwstenen voor coöperatief ondernemen in Vlaanderen, s.l., ESF-Agentschap Vlaanderen vzw, 2014, 17.*

3 De coöperatieve vennootschap in de Belgische economie

3.1 Algemene beschouwingen

3.1.1 Belang van de coöperatieve beweging

52. De recente geschiedenis toont aan dat coöperatieve vennootschappen ten tijde van economische crisissen het opvallend goed blijven doen. Ze vormen een alternatief voor situaties waar de overheid onvoldoende kan antwoorden, en waar ook de klassieke markteconomie tekort schiet. Coöperaties trachten tegemoet te komen aan de gemeenschappelijke economische, sociale of ecologische noden van de coöperanten. Ze reiken innovatieve oplossingen aan of maken handig gebruik van schaalvoordelen. *Buzzwords* als zelfhulp, solidariteit en “het samen beter doen” typeren de coöperatieve beweging. De flexibiliteit die zij aan de dag kunnen leggen, is hun grote troef.⁴⁹

53. De Belgian Cooperative Monitor⁵⁰ benadrukt het belang van de coöperatieve vennootschappen in de Belgische economie. Coöperaties denken immers na over duurzame oplossingen voor hedendaagse economische, sociale en ecologische uitdagingen. Hieronder wordt deze verklaring uitgebreider toegelicht.

54. Vooreerst bezit elke coöperant een dubbele hoedanigheid, zij zijn aandeelhouder maar bovenal zijn ze ook gebruiker. Door deze dubbele hoedanigheid zijn de coöperanten doorgaans nauw betrokken bij de vennootschap. De CV dient immers niet puur voor winstbejag, maar ook en vooral om aan de noden van de coöperanten tegemoet te komen.⁵¹ Ten tweede zijn coöperaties vaak sterk verankerd in de lokale gemeenschap. Burgers met dezelfde gemeenschappelijke behoeften en waarden kunnen zich in een coöperatie verenigen. De burgers zijn aandeelhouders en maken doordachte economische en ethische

---

⁴⁹ W. VAN OPSTAL, “De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?”, *AKTIEF* 2010, (8) 9 en COOPS EUROPE, *Building back better: cooperatives as key international development partners during the COVID-19 crisis and beyond*, 2020, https://coopseurope.coop/sites/default/files/23July_Paper_coops4dev_COVID19.pdf (consultatie 20 november 2020) en S. ESIM, *In These Times of Crises Can Cooperatives Come to the Rescue?*, 8 juli 2013, <https://www.unrisd.org/thinkpiece-esim#:~:text=There%20are%20as%20many%20types,trust%20in%20investor%20Downed%20banks> (consultatie 20 november 2020).

⁵⁰ De Belgian Cooperative Monitor is een samenwerking tussen Cera en Febecooçp.

⁵¹ F. DUFAYS en S. MERTENS, *Belgian Cooperative Monitor*, 2017, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/info-en-onderzoek/belgian-cooperative-monitor>, 2 (consultatie 15 oktober 2020).

keuzes met directe invloed op hun lokale gemeenschap.⁵²

55. Coöperatieve vennootschappen kunnen verschillende vormen aannemen. Deze verschillende vormen kunnen in vier types onderverdeeld worden. Hieronder volgt een bespreking.⁵³

56. De consumentencoöperatie, ook wel gebruikerscoöperatie genoemd, staat in voor de aankoop van producten, waarvan de leden ook de consumenten/gebruikers zijn. Door zich te groeperen in een coöperatie, kunnen de coöperanten zich wapenen tegen oligopolies (denk aan de energiesector) en kunnen ze een goede prijs-kwaliteitverhouding waarborgen.⁵⁴

57. In werkerscoöperaties zijn de medewerkers aandeelhouder in de coöperatieve vennootschap. Ze zijn nauw betrokken bij de werking en besluitvorming van de coöperatie, waardoor ze van goede arbeidsvoorwaarden en werkomstandigheden kunnen genieten. Zo nemen ze hun eigen lot in handen. Binnen de werkerscoöperatie kunnen zowel werknemers als zelfstandigen aandeelhouder zijn. Werkerscoöperaties zijn dus niet enkel voorbehouden voor werknemers. Het soort coöperatie bepaalt immers niet het sociaal statuut, maar wel de vraag of de werker onder gezag werkt en een loon verdient.⁵⁵

58. Een producentencoöperatie of ondernemingencoöperatie verenigt producenten of dienstverleners waardoor zij hun marktpositie kunnen verstevigen. De coöperatie ontfermt zich over de verwerking, distributie, promotie en afzet van de producten of diensten. Ze bewaakt de transparantie en kan eventueel een kwaliteitslabel ontwikkelen. Ook kunnen de coöperanten activa gezamenlijk aankopen en met elkaar delen. Dankzij de coöperatie bekomen de coöperanten een hogere prijs voor hun goed en/of een lagere kost. Daarnaast heeft de coöperatie mogelijks eenvoudiger toegang tot een bepaalde markt of kan zij een ruimer aanbod producten aan de klant aanbieden. De ondernemers-coöperanten behouden evenwel elk hun eigen identiteit, het gaat niet om een franchise.⁵⁶

---

⁵² F. DUFAYS en S. MERTENS, *Belgian Cooperative Monitor*, 2017, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/info-en-onderzoek/belgian-cooperative-monitor>, 2 (consultatie 15 oktober 2020).

⁵³ W. VAN OPSTAL, "De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?", *AKTIEF* 2010, (8) 8.

⁵⁴ H. HOLLEBECQ, "Terug van nooit weggeweest: coöperatief ondernemen. Bedrijven waar de klanten, werkers of leveranciers de aandeelhouders zijn.", *Oikos* 2019, (22) 27.

⁵⁵ J.-M. GOLLIER, H. HOLLEBECQ, L. JACOBS EN S. FLAMENT, "Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers", *TRV* 2020, (899) 902-903.

⁵⁶ H. HOLLEBECQ, "Terug van nooit weggeweest: coöperatief ondernemen. Bedrijven waar de klanten, werkers of leveranciers de aandeelhouders zijn.", *Oikos* 2019, (22) 26.

59. Tot slot verenigen multistakeholdercoöperaties verschillende *stakeholders*. Zo kunnen bijvoorbeeld zowel consumenten als producenten en werknemers coöperant worden.

3.1.2 Onbekend is onbemind?

60. Zoals reeds uit het historisch onderdeel van deze masterproef bleek, kent België een rijke coöperatieve geschiedenis. Bovendien blijken coöperaties ook antwoorden op hedendaagse problemen te bieden, zo stelt de Belgian Cooperative Monitor.⁵⁷ Toch is de coöperatieve beweging onder de bevolking niet zo gekend. Bij wie de coöperatie wel een belletje doet rinkelen, denkt mogelijks aan zeer uiteenlopende situaties. Zo spreken de arbeiderscoöperaties ten tijde van Daens tot de verbeelding. Mogelijks wordt de coöperatieve beweging geassocieerd met communisme en de Sovjet-Unie, waar de boeren ofwel in staatsboerderijen (*sovchozen*) ofwel in coöperatieve boerderijen (*kolchozen*⁵⁸) werken. Nog een mogelijks beeld uit de meer linkse hoek van de samenleving zijn de consumentencoöperaties van de mei '68-generatie die de consumptiemaatschappij in vraag stellen. Tot slot vormen boeren uit ontwikkelingslanden die voor een faire prijs ijveren ook een gekend beeld.⁵⁹ Allen zijn het sprekende voorbeelden, doch voornamelijk buitenlands of uit lang vervlogen tijden. Waarom is de coöperatieve vennootschap onder de bevolking minder bekend dan pakweg de BV of de NV?

61. VAN OPSTAL wijst het (oude) vennootschapsrecht als voornaamste boosdoener aan. Het W.Venn. definieert de coöperatieve vennootschap als een vennootschap met veranderlijk kapitaal en veranderlijk aantal vennoten. Het coöperatieve gedachtegoed, de idealen en waarden daarentegen blijven in stilzwijgen gehuld.⁶⁰

62. Eerst en vooral zorgt dit totaal gebrek aan verbondenheid met de coöperatieve beweging ervoor dat ook ondernemingen zonder coöperatief gedachtegoed zich als een CV kunnen organiseren. Zij laten zich niet leiden door principes als democratie en gelijkwaardigheid, maar louter door het vennootschapsbelang, zijnde de klassieke winstmaximalisatie en vermogensbescherming ten aanzien van de schuldeisers van de

---

⁵⁷ Cf. *supra* titel 3.1.1.

⁵⁸ De boeren zijn samen eigenaar van de boerderij en krijgen elk een aandeel in de winst.

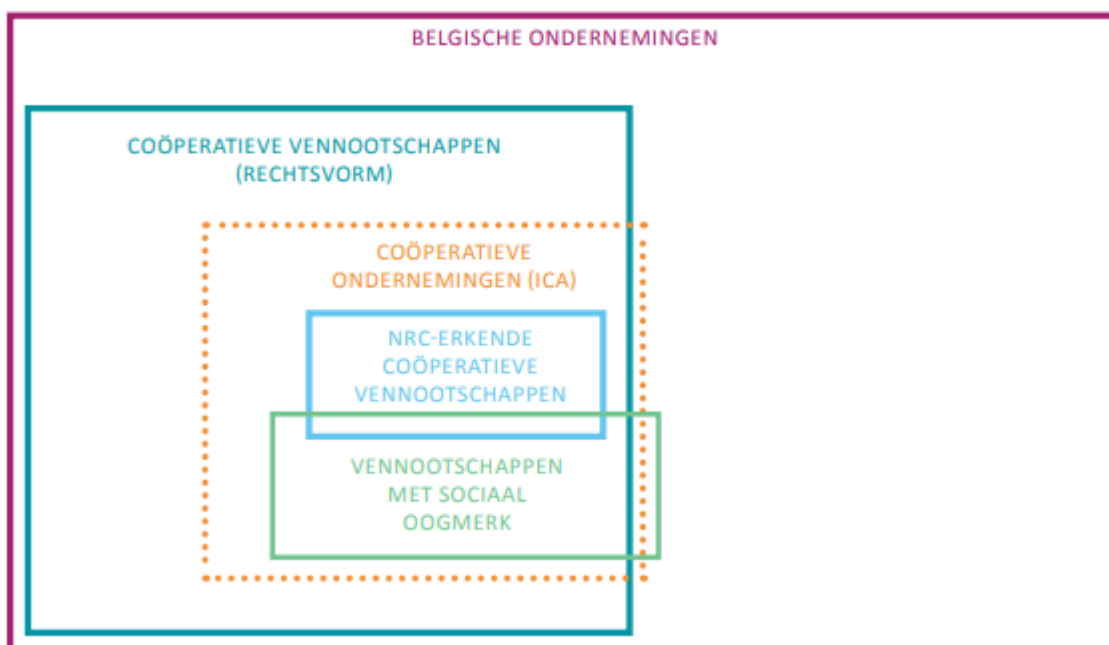
⁵⁹ W. VAN OPSTAL, "De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?", *AKTIEF* 2010, (8) 8.

⁶⁰ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011, 2013*, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 2 (consultatie 14 oktober 2020).

vennootschap.⁶¹ Ook de omgekeerde situatie stelt zich. Niet elke onderneming met een coöperatieve werking is een CV. De coöperatieve onderneming en de coöperatieve vennootschap zijn dus niet elkaars synoniem.⁶²

63. Ten tweede is er de vaststelling dat coöperatie vennootschappen hun werking en idealen niet altijd uitdrukkelijk benoemen. Dit is opnieuw een gevolg van het feit dat het W.Venn. geen coöperatief ideaal vereist. Hierdoor blijft het fenomeen “coöperatie” bij de bevolking relatief onbekend. Bovendien zou het benoemen van de idealen de samenwerking tussen coöperatieve vennootschappen positief kunnen beïnvloeden, daar het dan duidelijk(er) is waar de vennootschap voor staat.⁶³

Coöperatieve ondernemingen in België

(illustratie: F. DUFAYS en S. MERTENS, Belgian Cooperative Monitor, 2017)⁶⁴

64. Bovenstaande illustratie geeft de problematiek onder het oude recht goed weer.

⁶¹ Cass. 16 januari 2014 en J. VANANROYE, “Ook de enige vennoot heeft altijd gezelschap”, *TRV* 2014, (425) 425.

⁶² W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011, 2013*, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 2 (consultatie 14 oktober 2020).

⁶³ F. DUFAYS en S. MERTENS, *Belgian Cooperative Monitor*, 2017, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/info-en-onderzoek/belgian-cooperative-monitor>, 2 (consultatie 15 oktober 2020).

⁶⁴ *Ibid.*, 3.

65. Kortom, het werd hoog tijd dat de coöperatieve vennootschapswetgeving een opwaardering kreeg. Onderstaand hoofdstuk toont alvast aan dat de Belgische economie heel wat coöperatieve vennootschappen rijk is, over diverse sectoren heen. De coöperatieve vennootschap mag dan nog te onbekend zijn, onbemind is zij allerminst.

66. Merk op dat de gegevens geen rekening houden met het feit dat de coöperatieve vennootschappen onder het nieuwe WVV in beginsel voorbehouden zijn voor ondernemingen die het gedachtegoed uitdragen. Met andere woorden, er zullen ook oneigenlijke coöperatieve vennootschappen in de aangehaalde bronnen vervat zitten. Het is echter geen oplossing om enkel de erkende coöperatieve vennootschappen te bestuderen, aangezien niet elke 'eigenlijke' coöperatieve vennootschap erkend is. Tot slot blijkt dat recente accurate gegevens over coöperatieve vennootschappen zeer schaars te vinden zijn. Toekomstige studies zullen evenwel een (veel) correcter beeld over de 'eigenlijke' coöperatieve vennootschappen kunnen schetsen.

3.2 Aantal coöperatieve vennootschappen in België

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Wallonië buiten de Duitstalige Gemeenschap	10.857	10.660	10.676	10.579	10.456	10.360	10.191	10.044	9.898	9.601	9.494
Duitstalige Gemeenschap	165	166	165	167	165	163	155	154	155	149	147
Wallonië	11.022	10.826	10.841	10.746	10.621	10.523	10.346	10.198	10.053	9.750	9.641
Vlaanderen	9.293	9.140	9.171	9.093	9.015	8.947	8.868	8.752	8.655	8.400	8.402
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.762	7.680	7.712	7.665	7.654	7.651	7.590	7.553	7.513	7.406	7.361
België	28.088	27.657	27.735	27.515	27.300	27.131	26.808	26.506	26.223	25.557	25.405

Cera en Febecoop (2017). Belgian Cooperative Monitor
Bron: KBO, gegevens verwerkt door ConcertES
Opmerking: Bepaalde oude coöperatieve vennootschappen zijn niet opgenomen in de KBO. Dit verklaart waarom het totaal aantal Belgische coöperatieve vennootschappen hoger ligt dan de som van deze van de regio's.

(illustratie: F. DUFAYS en S. MERTENS, Belgian Cooperative Monitor, 2017)⁶⁵

⁶⁵ F. DUFAYS en S. MERTENS, *Belgian Cooperative Monitor*, 2017, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/info-en-onderzoek/belgian-cooperative-monitor>, 4 (consultatie 15 oktober 2020).

Aantal oprichtingen van coöperatieve vennootschappen in België, per regio (2010-2015)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Wallonië	221	220	202	213	186	183
Vlaanderen	306	295	267	272	341	319
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	231	181	198	210	205	193
Totaal	758	696	667	695	732	695

Cera en Febecoop (2017). Belgian Cooperative Monitor
Bron: KBO, gegevens verwerkt door ConcertES

(illustratie: F. DUFAYS en S. MERTENS, Belgian Cooperative Monitor, 2017)⁶⁶

67. Recente studies inzake Belgische CV's en hun impact op de Belgische economie ontbreken. De meest recente onderzoeken dateren uit 2017, en beroepen zich op gegevens uit 2015. Uit deze gegevens blijkt dat België ruim 25.000 coöperatieve vennootschappen rijk is. Het aantal oprichtingen blijft jaarlijks vrij stabiel. Deze gegevens zullen in de toekomst er wellicht anders uitzien, nu het WVV de CV aan eigenlijke coöperaties voorbehoudt. Immers, een groot deel van deze ruim 25.000 coöperaties gebruikt de rechtsvorm oneigenlijk. Deze masterproef licht de nieuwe regelgeving en de praktische implicaties ervan verder toe in deel 4.

3.3 Actief in diverse sectoren

68. Coöperatieve vennootschappen hebben als doel tegemoet te komen aan de gemeenschappelijke noden van de coöperanten. Bijgevolg zijn ze in diverse sectoren terug te vinden. De klassieke coöperatieve sectoren zijn die van de geneesmiddelen, de land- en tuinbouw en de bank- en verzekeringssector. Daar blijft het echter niet bij, coöperatieve vennootschappen zijn ook terug te vinden in tal van andere sectoren zoals de klassieke nutsvoorzieningen en de hernieuwbare energie, de groot- en kleinhandel, de vrije beroepen etc.

69. De voornaamste sectoren (niet limitatief) worden kort toegelicht met daarbij steeds een weergave van de tien grootste spelers binnen de sector in kwestie.

⁶⁶ F. DUFAYS en S. MERTENS, *Belgian Cooperative Monitor*, 2017, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/info-en-onderzoek/belgian-cooperative-monitor>, 5 (consultatie 15 oktober 2020).

3.3.1 De land- en tuinbouwsector

Tabel 2 Top 10 van de Belgische coöperatieve vennootschappen in land- en tuinbouw, volgens omzet (2011)

Rang	Naam	Maatschappelijke Zetel	Juridische vorm	Omzet	Aantal werknemers	NRC
5	Belgomilk	Beveren	CVBA	479.038.077	500 - 999	X
10	Milcobel	Beveren	CVBA	406.755.191	200 - 499	X
18	Laiterie des Ardennes	Rendeux	CVOA	238.044.630	20 - 49	X
19	Mechelse Veilingen	Sint-Katelijne-Waver	CVBA	217.883.494	200 - 499	X
20	COVAVEE	Leuven	CVBA	213.353.046		X
23	Veiling Hoogstraten	Hoogstraten	CVBA	177.503.252	50 - 99	X
24	Coöperatieve Veiling Roeselare (REO)	Roeselare	CVBA	165.135.865	100 - 199	X
25	Société Coopérative Agricole de la Meuse	Andenne	CVBA	146.988.791	100 - 199	X
28	Belgische Fruitveiling (B.F.V.)	Sint-Truiden	CVBA	138.001.647	100 - 199	X
41	Eupener Genossenschaftsmolkerei	Lontzen	CVBA	108.844.153	20 - 49	X

Bron: VKBO, verwerking door Van Opstal (2013)

(illustratie: W. VAN OPSTAL, Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011.)⁶⁷

70. De land- en tuinbouwsector vormt de eerste klassieke pijler. Gedurende de eerste helft van de vorige eeuw kenden de agrarische coöperaties een groeispurt. Deze sector bevat vooral producentencoöperaties. Tal van coöperatieve melkerijen, slachterijen en veilingen zagen het levenslicht. De tuin- en landbouwers leveren hun productie aan de coöperatie en besteden vervolgens aan diezelfde coöperatie de verwerking, distributie en promotie uit. Doordat de landbouwers ook aandeelhouders zijn, delen zij via *ristorno's* mee in de winst.⁶⁸

71. Gezien de coöperatie tegemoetkomt aan de gemeenschappelijke noden en belangen van de coöperanten, en deze behoeftes doorheen de tijd wel eens wijzigen, is de coöperatie een kind van zijn tijd en kan ze zichzelf heruitvinden. Een landbouwcoöperatie opgericht in begin 20ste eeuw staat immers op heden niet noodzakelijk voor dezelfde uitdagingen als toen.

⁶⁷ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011*, 2013, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 4 (consultatie 14 oktober 2020).

⁶⁸ W. VAN OPSTAL, "De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?", *AKTIEF* 2010, (8) 10.

72. Een voorbeeld is de melkcrisis van 2009. In het Waalse Ciney loosden landbouwers drie miljoen liter melk in een veld als protest tegen de oneerlijke melkprijzen. Landbouwcoöperaties trachten op dit marktfalen een antwoord te bieden. Door de consument met kwaliteitslabels te overtuigen, kunnen ze een faire prijs verkrijgen. Een van die kwaliteitslabels is Fairebel-melk, ontwikkeld door de landbouwcoöperatie Faircoop die 550 coöperanten verenigt. Ten tijde van de melkcrisis bedroeg de prijs 18 cent per liter melk. In 2019 steeg de prijs naar 32 cent per liter, wat net een *break-even* omzet oplevert. Faircoop daarentegen biedt haar coöperanten een eerlijke melkprijs van 45 cent per liter. Dit resultaat illustreert het belang van de coöperatieve vennootschap in de agrarische sector.⁶⁹

3.3.2 Farmaceutische sector

Tabel 1 Top 10 van de Belgische coöperatieve vennootschappen in de distributie van geneesmiddelen, volgens omzet (2011)

Rang	Naam	Maatschappelijke Zetel	Juridische vorm	Omzet	Aantal werknemers	NRC
2	Febelco	Sint-Niklaas	CVBA	1.221.423.200	500 - 999	X
12	Multipharma	Anderlecht	CVBA	377.552.429	> 1000	X
29	L'Économie Populaire (E.P.C.)	Ciney	CVBA	136.483.552	500 - 999	X
32	ESCAPO	Mechelen	CVBA	123.377.918	100 - 199	X
77	SCRL Royale des Pharmacies Populaires de Verviers et Arrondissement	Verviers	CV	55.645.003	200 - 499	X
84	MSF Supply	Jette	CV	49.599.038	50 - 99	
95	Vooruit Nr 1	Gent	CVBA	38.395.958	100 - 199	X
100	Pharmacies du Peuple - Réseau Solidaris	Seraing	CVBA	36.079.927	100 - 199	
102	Pharma Santé - Réseau Solidaris	Seraing	CVBA	35.690.551	20 - 49	
118	De Voorzorg (Antwerpen)	Mechelen	CVBA	28.863.357	100 - 199	X

Bron: VKBO, verwerking door Van Opstal (2013)

(illustratie: W. VAN OPSTAL, Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011.)⁷⁰

⁶⁹ X, *Boeren herdenken melkcrisis van 2009 met tractorbijeekoms*, 10 september 2019, <https://www.landbouwleven.be/6046/article/2019-09-10/boeren-herdenken-melkcrisis-van-2009-met-tractorbijeekoms> (consultatie 13 oktober 2020) en X, *Bijna 10 miljoen liter melk bracht Faircoop 45 cent op*, 22 mei 2019, <https://vilt.be/nl/nieuws/bijna-10-miljoen-liter-melk-bracht-faircoop-45-cent-op> (consultatie 13 oktober 2020).

⁷⁰ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011*, 2013, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 3 (consultatie 14 oktober 2020).

73. De tweede klassieke coöperatieve pijler is die van de geneesmiddelenverstrekking. De coöperatieve apotheken vinden hun oorsprong in de socialistische en christelijke arbeidersbeweging. Ze wilden geneesmiddelen verstrekken aan diegenen die niet tot de elite behoorden. Deze doelstelling blijft relevant, coöperatieve apotheken hebben nog steeds de doelstelling om farmaceutische dienstverlening toegankelijk en tegen de meest correcte prijs aan te bieden. Op heden vertegenwoordigt beroepsvereniging OPHACO ongeveer 600 coöperatieve apotheken.⁷¹

3.3.3 Financiële sector

Tabel 3 Top 10 van de Belgische coöperatieve vennootschappen in de financiële sector, volgens omzet (2011)

Rang	Naam	Maatschappelijke Zetel	Juridische vorm	Omzet	Aantal werknemers	NRC
4	SWIFT	La Hulpe	CVBA	516.227.251	500 - 999	
13	P & V Verzekeringen	Sint-Joost-ten-Node	CVBA	349.113.869	500 - 999	
31	Fortis Finance Belgium	Brussel	CVOA	129.940.312	0	
37	FEDERALE Verzekering (ongevallen, brand, BA en diverse)	Brussel	CVBA	115.858.268	200 - 499	
50	Record Credit Services	Liège	CVBA	89.437.505	50 - 99	X
91	Banque CPH	Tournai	CVBA	44.419.000		X
94	Alpha Card	Watermaal-Bosvoorde	CVBA	38.983.857	100 - 199	
106	BKCP	Brussel	CVBA	33.916.000	200 - 499	
137	Caisse coopérative de dépôts et de crédit agricole	Anderlecht	CVBA	21.900.000		X
171	Antwerps Beroepskrediet	Antwerpen	CVBA	16.358.000	50 - 99	

Bron: VKBO, verwerking door Van Opstal (2013)

(illustratie: W. VAN OPSTAL, Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011.)⁷²

74. De coöperatieve spaar- en kredietkassen vormen tot slot de derde klassieke pijler. Zij vinden hun oorsprong in de landbouwer- en arbeidersbewegingen van weleer. Net zoals de coöperatieve apotheken bieden de coöperatieve spaar- en kredietkassen een alternatief voor de gewone man, dit maal door hun sociaaleconomische slagkracht te vergroten. Tijdens de jaren '90 was er evenwel een consolidatiebeweging

⁷¹ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011*, 2013, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 3 (consultatie 14 oktober 2020). Website van beroepsvereniging OPHACO, zie: <https://www.ophaco.org/nl/over-ons/>.

⁷² W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011*, 2013, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 5 (consultatie 14 oktober 2020).

waardoor tal van coöperatieve banken en verzekeraars verdwenen.

75. Op heden zijn coöperatieve holdings aandeelhouder in banken zoals KBC en Argenta. Ook bestaan er nog steeds coöperatieve banken en verzekeraars, denk respectievelijk bijvoorbeeld aan Crelan en de Federale Verzekeringen 'de verzekeraar die zijn winst met u deelt'.⁷³

3.3.4 Groot- en kleinhandel

Tabel 4 Top 10 van de Belgische coöperatieve vennootschappen in groot- en kleinhandel (excl. geneesmiddelen en landbouw), volgens omzet (2011)

Rang	Naam	Maatschappelijke Zetel	Juridische vorm	Omzet	Aantal werknemers	NRC
21	Euronics Belgium	Aartselaar	CVBA	210.172.836	50 - 99	
38	Menouquin	Nivelles	CVBA	115.674.860	50 - 99	
49	Lekkerland	Wijnegem	CVBA	89.806.092	50 - 99	
57	Prik & Tik	Lommel	CV	75.487.047	10 - 19	
66	Metalunion	Brugge	CVBA	63.836.409	100 - 199	
68	Electro Retail Group	Brugge	CVBA	62.940.203	5 - 9	
73	Districo	Wevelgem	CVBA	60.988.142	20 - 49	
81	Asamco	Bornem	CVBA	50.629.155	10 - 19	X
111	Claes Distribution	Beringen	CVBA	32.547.325	50 - 99	
119	Belgian Beverages	Kruikeke	CVBA	28.590.159	1 - 4	

Bron: VKBO, verwerking door Van Opstal (2013)

(illustratie: W. VAN OPSTAL, Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011.)⁷⁴

76. Waar in het buitenland de coöperatieve supermarkten het goed doen, kent België vooral zelfstandige winkeliers die een coöperatie oprichten. Deze coöperatie biedt de klassieke voordelen (schaalvoordelen en kostenbesparing) terwijl de zelfstandigheid van de winkeliers behouden blijft, in tegenstelling tot de franchising.⁷⁵

⁷³ W. VAN OPSTAL, "De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?", *AKTIEF* 2010, (8) 11.

⁷⁴ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011*, 2013, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 6 (consultatie 14 oktober 2020).

⁷⁵ W. VAN OPSTAL, "De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?", *AKTIEF* 2010, (8) 11.

77. Een gekend voorbeeld is Prik & Tik, de drankengroothandel. Prik & Tik is een coöperatieve vennootschap die door groepsaankopen haar drankenhandelaars aanzienlijke schaalvoordelen bezorgt en hen over een breed assortiment laat beschikken.

3.3.5 Nutsvoorzieningen

Tabel 6 Top 10 van de Belgische nutsvoorzieningen met coöperatieve structuur, volgens omzet (2011)

Rang	Naam	Maatschappelijke Zetel	Juridische vorm	Omzet	Aantal werknemers	NRC
1	EANDIS	Melle	CVBA	1.280.921.890	> 1000	
3	Opérateur de Réseaux d'Énergies	Ottignies-Louvain-la-Neuve	CVBA	542.748.113	> 1000	
6	GASELWEST	Kortrijk	CVBA (B)	454.234.670		
9	Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening	Schaarbeek	CVBA (P)	425.455.131	> 1000	
11	Société Wallonne des Eaux	Verviers	CVBA (B)	395.597.755	> 1000	
15	SIBELGA	Brussel	CVBA (P)	312.871.401		
16	Tussengemeentelijke Maatschappij der Vlaanderen voor Watervoorziening	Gent	CVBA (P)	301.071.654		
17	Intercommunale d'Électricité du Hainaut	Charleroi	CVBA (P)	294.144.507		
22	Hydrobru	Brussel	CVBA (P)	189.370.909		
26	IDEG	Namur	CVBA	142.594.800		

Bron: VKBO, verwerking door Van Opstal (2013)
 Noot: (B) staat voor burgerlijke vennootschap, (P) staat voor vennootschap naar publiek recht

(illustratie: W. VAN OPSTAL, Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011.)⁷⁶

78. In landen met uitgestrekte rurale gebieden bleek het coöperatief model al langer een succesformule te zijn. Ook in België zijn coöperatieve vennootschappen binnen de nutsvoorzieningen actief. Het gaat vaak om publiekrechtelijke coöperatieve intercommunales. Via samenwerking verkrijgt de coöperatie een sterke onderhandelingspositie en boekt ze schaalvoordelen waardoor ze onder andere afvalophaling, waterzuivering, de distributie van elektriciteit, e.d. efficiënt kan organiseren.⁷⁷

79. Een voorbeeld is de financiering van groene stroom. Door eerst aandelen te kopen, kan de

⁷⁶ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011*, 2013, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 7 (consultatie 14 oktober 2020).

⁷⁷ W. VAN OPSTAL, "De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?", *AKTIEF* 2010, (8) 11.

coöperatieve vennootschap met die inbrengen investeren in bijvoorbeeld windmolens of zonnepanelen. Zo creëert de coöperatie bijkomende productiecapaciteit, en kunnen de aandeelhouders van de groene stroom genieten.

3.3.6 Vrije beroepen

Tabel 5 Top 10 van de Belgische coöperatieve vennootschappen voor vrije beroepen, volgens omzet (2011)

Rang	Naam	Maatschappelijke Zetel	Juridische vorm	Omzet	Aantal werknemers	NRC
30	Ernst en Young Bedrijfsrevisoren	Machelen	CVBA (B)	130.346.945	200 - 499	
44	Deloitte Bedrijfsrevisoren	Machelen	CVBA (B)	101.555.107	500 - 999	
48	Deloitte Belastingconsulenten	Machelen	CVBA (B)	93.392.425	200 - 499	
51	Deloitte Consulting	Machelen	CVBA	88.023.786	200 - 499	
52	PwC Bedrijfsrevisoren	Zaventem	CVBA (B)	85.882.592	200 - 499	
59	PwC Tax Consultants	Zaventem	CVBA (B)	72.247.270	200 - 499	
69	Deloitte Accountancy	Machelen	CVBA (B)	62.693.201	500 - 999	
75	Ernst en Young Tax Consultants	Machelen	CVBA (B)	57.950.517	200 - 499	
79	KPMG Bedrijfsrevisoren	Brussel	CVBA (B)	54.280.506	200 - 499	
85	Stibbe	Brussel	CVBA (B)	48.408.833	100 - 199	

Bron: VKBO, verwerking door Van Opstal (2013)
 Noot: (B) staat voor burgerlijke vennootschap

(illustratie: W. VAN OPSTAL, Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011.)⁷⁸

80. Vrije beroepen zoals advocaten, bedrijfsrevisoren, architecten en artsen vinden de coöperatieve vennootschap doorgaans een aantrekkelijke rechtsvorm omwille van de soepele in- en uittreding van de vennoten. Het gebruik van de coöperatieve vennootschap door vrije beroepers ligt sterk onder vuur. De wetgever gaat zelfs zo ver dat zij in de parlementaire voorbereiding van het WVV uitdrukkelijk stelt dat zij de CV (CVBA) niet langer als rechtsvorm voor vrije beroepen wenst.

81. De problematiek rond de vrije beroepen en oneigenlijk gebruik van de coöperatieve vennootschap komt doorheen deze masterproef uitgebreid aan bod.

⁷⁸ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011*, 2013, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 6 (consultatie 14 oktober 2020).

3.4 Actief als tewerkstellingsplaats

Verdeling van coöperatieve werkgevers per NACE (2010-2015)

	2010	2015
<i>Primaire sector (landbouw, bosbouw en visserij)</i>	109	124
<i>Secundaire sector</i>	739	604
Industrie	258	195
Bouw	448	374
<i>Tertiaire sector</i>	3.781	3.663
Groot- en detailhandel	1.025	889
Transport	145	152
Horeca	455	422
Informatie en communicatie	137	151
Bank- en verzekeringsactiviteiten	430	387
Vastgoed	288	291
Vrije beroepen, wetenschappelijke en technische activiteiten	833	899
Administratieve en ondersteunende activiteiten	337	322
<i>Quartaire sector</i>	415	337
Gezondheidssector en sociale dienstverlening	282	225
Artistieke, culturele en recreatieve sector	74	89
Totaal	5.044	4.728

Cera en Febecoop (2017). Belgian Cooperative Monitor
Bron: RSZ, gegevens verwerkt door ConcertES voor 2015 en Van Opstal (2012) voor 2010
Opmerking: niet alle indelingen van de NACE-BEL codes zijn hier opgenomen, daarom is de som van de subsectoren lager dan de som van de vier grote (primair, secundair, tertiair en quartair).

(illustratie: F. DUFAYS en S. MERTENS, Belgian Cooperative Monitor, 2017)⁷⁹

82. Het spreekt voor zich dat de coöperatieve vennootschap ook mensen kan tewerkstellen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat de overgrote meerderheid van coöperatieve werkgevers zich binnen de tertiaire sector, ook wel de dienstensector, situeert.

83. Het aandeel van de primaire sector, de agrarische sector, lijkt daarentegen op het eerste zicht klein. Deze vaststelling dient echter genuanceerd te worden. De land- en tuinbouwsector heeft nauwe link met de industrie (denk bijvoorbeeld aan de melkindustrie) en aan de dienstensector (bijvoorbeeld veilingen),

⁷⁹ F. DUFAYS en S. MERTENS, *Belgian Cooperative Monitor*, 2017, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/info-en-onderzoek/belgian-cooperative-monitor>, 8 (consultatie 15 oktober 2020).

waardoor het aandeel van de land- en tuinbouwsector qua tewerkstelling absoluut niet te verwaarlozen is.⁸⁰

84. De opwaardering van de coöperatieve vennootschap als rechtsvorm voor de eigenlijke coöperaties zal wellicht een grote impact op deze cijfers hebben. Denk bijvoorbeeld aan de vrije beroepen die, zoals reeds toegelicht, doorgaans onterecht de coöperatieve vennootschapsvorm aannemen.

---

⁸⁰ W. VAN OPSTAL, *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011, 2013*, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 5 (consultatie 14 oktober 2020).

4 Make law on co-operatives great again: de CV in het nieuwe vennootschapsrecht

85. Dit deel betracht niet de coöperatieve vennootschap in zijn volledigheid te behandelen. Daarentegen wordt er gefocust op enkele topics die het meest relevant zijn voor de gebruik van de CV en de latere rechtsvergelijking.

4.1 Algemeen: de CV als vennootschapsvorm

86. De CV leunt met haar coöperatief gedachtegoed dicht aan bij de verenigingen en de stichtingen. Toch is er een essentieel verschil. De CV is een vennootschapsvorm, wat per definitie inhoudt dat zij een winstverdelingsoogmerk tot doel heeft. Zij is er dus op gericht om vermogensvoordelen te bekomen én te verdelen, in tegenstelling tot de verenigingen en stichtingen.⁸¹

87. De keuze voor het woord ‘vermogensvoordeel’ en niet ‘winst’ is een bewuste keuze. Artikel 1:1 WVV heeft het over een “rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel”. De uitkering hoeft immers niet per se winst in zijn enge geldelijke betekenis te zijn. Ook besparingen zoals een schaalvoordeel komen het vermogen van de aandeelhouder ten goede. Bijgevolg is ook in die situatie aan het winstverdelingsoogmerk voldaan.⁸²

88. Artikel 1:1 WVV laat expliciet toe om behalve het winstverdelingsoogmerk nog andere doelen na te streven. De CV zal bijgevolg naast winstverdeling ook een belangeloos doel in haar statuten kunnen

---

⁸¹ Art. 1:1 WVV en P. ERNST, “Deel 1. Het nieuwe vennootschapslandschap” in D. BRULOOT, P. ERNST, A. FRANÇOIS, K. MARESCHEAU, C. PIETTE, R. TAS, M. WYCKAERT, *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 13.

⁸² K. GEENS en M. WYCKAERT, *Verenigingen en vennootschappen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2011, 229; J. VANANROYE, “t Amendement: De parabel van het afgesneden worstje (of: het winstoogmerk)”, *TRV* 2015, (482) 486, nr. 6; D. VAN GERVEN, De coöperatieve vennootschap, de erkende vennootschappen, de feitelijke vereniging, de VZW, de IVZW en de stichtingen in E. POTTIER, *Het Wetboek Van Vennootschappen En Verenigingen: (r)evolutie?: Analyse van de belangrijkste wijzigingen. Bijdragen gepubliceerd in het kader van de studiedag van 14 november 2018 georganiseerd door het Tijdschrift Voor Belgisch Handelsrecht. Geactualiseerd naar aanleiding van de aanneming van de Wet Van 23 Maart 2019*, Brussel, Larcier, 2019, 245 en A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 154.

opnemen.⁸³ Dit belangeloos doel zal dan samen met het baatzuchtig doel bestaan, het is er niet aan ondergeschikt. De bewoording “een van haar doelen” (artikel 1:1 WVV) kwam er na een amendement van cdH en kadert binnen de beoogde flexibiliteit van het nieuwe vennootschapsrecht.⁸⁴

89. Tenzij Boek 6 uitdrukkelijk afwijkt, zijn de regels van de BV ook op de CV toepasselijk. Op het eerste zicht schept dit (verkeerdelijk) de verwachting dat Boek 6 louter de onderscheidende kenmerken van de coöperatieve vennootschap bevat. Dat deze verwachting onterecht is, blijkt uit de lijvige omvang van Boek 6 met zijn 128 artikelen. Door niet louter te verwijzen naar de BV-bepalingen komt de eigenheid van de coöperatieve vennootschap beter uit de verf.⁸⁵ Het gaat immers niet om een subcategorie van de besloten vennootschap, maar om een geheel autonome vennootschapsvorm.⁸⁶ Daarnaast daalt zo het risico op interpretatieproblemen wat de juridische kwaliteit van Boek 6 enkel ten goede komt, aldus HENRY.⁸⁷

90. Het ‘in de verf zetten van de coöperatieve eigenheid’ is evenwel niet altijd de voornaamste motivatie van de wetgever geweest. De huidige coöperatieve vennootschap is het resultaat van lobbywerk en compromissen sluiten. Het was oorspronkelijk de bedoeling om de coöperatieve vennootschap volledig af te schaffen.⁸⁸ De BV en de VOF zouden onder het WVV voldoende flexibel zijn om het gat die de coöperatieve vennootschap nalaat, op te vangen. De wetgever gaat ervan uit dat de coöperatieve

---

⁸³ Art. 2:8, §2, 11° WVV. Een voorbeeld: een doel dat tegemoetkomt aan een specifiek maatschappelijk probleem. Zie ook D. VAN GERVEN, “Schending van wettelijke specialiteit naar huidig en komend recht” (noot onder Antwerpen, 7 februari 2019), *TRV* 2019, (392) 399-400.

⁸⁴ Amendement nr. 331 (M. DE LAMOTTE) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer*, 2017-18, nr. 3119/008 en Verslag van de eerste lezing over het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2018-19, nr. 3119/011, 107.

⁸⁵ J.-M. GOLLIER e.a., “Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers”, *TRV* 2020, (899) 915.

⁸⁶ Verslag van de eerste lezing over het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2018-19, nr. 3119/011, 27.

⁸⁷ Amendement nr. 535 (O. HENRY e.a.) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer*, 2018-19, nr. 3119/018 (hierna: Amendement HENRY, nr. 3119/018). Dat de uitvoering op bepaalde punten toch te wensen over laat, wordt aangekaart in E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 6-7.

⁸⁸ K. GEENS, “Een nieuw wetboek van vennootschappen en verenigingen: lean and mean, fit and proper” in JAN RONSE INSTITUUT, *Quid leges sine cogitatione? Enkele reflecties over het vennootschapsrecht aangeboden aan Jean-Marie Nelissen Grade*, Antwerpen, Biblo, 2011, 87 en O. CAPRASSE en M. WYCKAERT, “Beperking van het aantal vennootschapsvormen: waarheen met de kapitaalvennootschappen (NV, BVBA, CV)?” in H. BRAECKMANS, O. CAPRASSE, Y. DE CORDT, H. DE WULF, X. DIEUX, P. A. FORIERS, A. FRANÇOIS, K. GEENS, F. HELLEMANS, G. HORSMANS, K. MARESCAU, J. NELISSEN-GRADE, P. VAN OMMESLAGHE en M. WYCKAERT, *De modernisering van het vennootschapsrecht: op initiatief van het Belgisch Centrum van het vennootschapsrecht*, Brussel, Larcier, 2014, 73-75.

vennootschap toch vooral oneigenlijk gebruikt wordt. In dat geval is de BV voldoende geschikt, aangezien een oneigenlijke CV(BA) al altijd een BV(BA) hoorde te zijn. Door wel het erkenningsysteem⁸⁹ voor de BV open te stellen, wordt ook tegemoet gekomen aan de eigenlijke coöperaties. Zo kunnen deze ‘als coöperatieve erkende BV’s’ die wel het coöperatief ideaal nastreven zich toch nog openlijk onderscheiden van de gewone BV. Na lobbywerk vanuit de sociale economie is de wetgever uiteindelijk van dit idee afgestapt.⁹⁰ De volgende stap was om de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid te behouden, maar Boek 6 zou een ‘afgeslankte’ versie van een volwaardig boek zijn. Boek 6 zou enkel de regels eigen aan de CV bevatten, en voor het overige verwijzen naar de BV.⁹¹ Ook deze werkwijze stootte op kritiek, onder andere door de Raad van State.⁹² Het louter verwijzen naar rechtsregels in plaats van deze volledig over te nemen wordt als een slechte wetgevende traditie beschouwd die de helderheid niet ten goede komt.⁹³ Uiteindelijk verkrijgt de coöperatieve vennootschap een volwaardig eigen Boek 6 met 128 artikelen. Samenvattend verklaart de wetgevende historiek waarom de regels inzake de CV haast identiek zijn aan die van de BV. In het WVV startte de coöperatieve vennootschap als een geschrapte rechtsvorm wier lacune door de BV en de VOF opgevangen werd. Ze eindigde als vennootschap met een volwaardig boek zonder loutere doorverwijzingen, waarvan de rechtsregels evenwel grotendeels dezelfde zijn als uit Boek 5 (BV) maar toch ook eigen accenten bevat.⁹⁴

---

⁸⁹ Over de mogelijke erkenningen, zie hierover later meer. *Cf. infra* titel 4.8.

⁹⁰ O. CAPRASSE en M. WYCKAERT, “Beperking van het aantal vennootschapsvormen: waarheen met de kapitaalvennootschappen (NV, BVBA, CV)?” in H. BRAECKMANS e.a., *De modernisering van het vennootschapsrecht: op initiatief van het Belgisch Centrum van het vennootschapsrecht*, Brussel, Larcier, 2014, 73-75 en J. DELCORDE e.a., *La société coopérative : nouvelles évolutions*. Brussel, Larcier, 2018, 24-26.

⁹¹ Boek 6 zou slechts 13 artikelen bevatten. Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-3119/002, 350-356.

⁹² Advies van de Raad van State, Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, nr. 3119/002, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18, 81.

⁹³ Amendement HENRY, nr. 3119/018 en J. DELCORDE e.a., *La société coopérative : nouvelles évolutions*. Brussel, Larcier, 2018, 24-26.

⁹⁴ H. CULOT, *Le Code des sociétés et des associations (pour qui n'en a pas encore entendu parler)*, Brussel, Larcier, 2020, 78.

4.2 Kritische analyse artikel 6:1 WVV

91. Uit parlementaire stukken blijkt duidelijk de wens om de toegang tot de CV te beperken. Enkel “eigenlijke” coöperaties zouden deze rechtsvorm nog mogen hanteren.⁹⁵ De wetgever bakent het toepassingsgebied in artikel 6:1, §1, eerste lid WVV af. Het artikel luidt als volgt:

“De coöperatieve vennootschap heeft tot voornaamste doel aan de behoeften van haar aandeelhouders dan wel derde belanghebbende partijen te voldoen en/of hun economische en sociale activiteiten te ontwikkelen, onder meer door met hen overeenkomsten te sluiten over de levering van goederen, de verrichting van diensten of de uitvoering van werken in het kader van de activiteit die de coöperatieve vennootschap uitoefent of laat uitoefenen. De coöperatieve vennootschap kan tevens tot doel hebben aan de behoeften van haar aandeelhouders of haar moedervennootschappen en hun aandeelhouders dan wel hun derde belanghebbende partijen te voldoen, al dan niet via de tussenkomst van dochtervennootschappen. Zij kan tevens tot doel hebben hun economische en/of sociale activiteiten te bevorderen middels een deelneming in één of meer andere vennootschappen.”

92. In de rechtsleer heerst evenwel nog heel wat onzekerheid over de correcte draagwijdte van artikel 6:1 WVV. De ene strekking neemt de rechtshistorische achtergrond in acht en volgt de bedoeling van de wetgever om komaf te maken met het oneigenlijk gebruik van de CV.⁹⁶ De andere strekking houdt er een enge lezing van de wet op na waardoor oneigenlijk gebruik wellicht nog mogelijk blijft.⁹⁷ De vraag is dus of de wetgever in zijn opzet slaagt. Komt de draagwijdte van artikel 6:1 WVV tegemoet aan de intenties van de wetgever? Zijn oneigenlijke coöperaties zoals de advocatenvennootschap onder het WVV nog mogelijk? Hieronder volgt een bespreking van de verschillende visies.

---

⁹⁵ Memorie van toelichting, 4, 11, 14-15, 21 en 192.

⁹⁶ R. HOUBEN, “De CV voor professionele vennootschappen van vrije beroepen : C4 ?”, *TRV* 2019, (449) 449-450; J.-M. GOLLIER e.a., “Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers”, *TRV* 2020, (899) 921; S. RUTTEN, R. HOUBEN, en K. VOLLEBERGH, “Gerechtsdeurwaardersvennootschappen: een essentiële voorwaarde voor de verdere uitbouw van het ambt van gerechtsdeurwaarder tot een moderne professie. Onderzoek naar een reglementair kader voor gerechtsdeurwaardersvennootschappen”, *Ius & Actores* 2020, (57) 76-77 en M. FYON, “Les sociétés d’avocats”, *JT* 2020, (517) 525-526.

⁹⁷ A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 171-174 en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 7-12.

4.2.1 Eerste strekking: de ruime interpretatie van de wet

4.2.1.1 Argument: de wil van de wetgever

93. Doorheen de geschiedenis van de coöperatieve vennootschap blijkt dat deze rechtsvorm voor tal van ondernemingen aantrekkelijk is. Uiteraard in de eerste plaats voor eigenlijke coöperaties die het coöperatief gedachtegoed nastreven, zoals reeds uitvoerig toegelicht. Maar ook ondernemingen die *in se* niks met het coöperatief gedachtegoed te maken hebben, gebruiken graag de flexibiliteit die de coöperatieve rechtsvorm eigen is. Dit gebruik was tot voor kort zeker niet onwettig aangezien de CVBA (en CVOA) geen band met het coöperatieve gedachtegoed vereist.

94. De wetgever wil hieraan tegemoetkomen. De CV moet aan eigenlijke coöperaties voorbehouden blijven. Deze wil wordt meermaals in voorbereidende documenten uitgedrukt. Vooreerst blijkt uit een gedachtewisseling tussen de toenmalige minister van Justitie⁹⁸ en het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht alvast de wens dat oneigenlijke coöperaties zich voortaan als een BV organiseren.⁹⁹ Ten tweede benadrukt de memorie van toelichting verschillende keren de coöperatieve insteek.¹⁰⁰ Enkel ondernemingen die volgens het coöperatieve gedachtegoed handelen, zijn eigenlijke coöperaties en kunnen zich als CV organiseren. Als duiding bij het begrip 'coöperatief gedachtegoed' wordt bovendien verwezen naar de ICA-beginselen en naar de Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE). De ICA-beginselen worden internationaal aanvaard als de veruitwendiging van het coöperatieve ideaal.¹⁰¹ Verder vermeldt de samenvatting bij het wetsontwerp nogmaals expliciet dat de CV haar eigenheid terugkrijgt, zijnde het coöperatieve gedachtegoed.

95. Bovendien wordt deze wil versterkt door het antwoord op een parlementaire vraag.¹⁰² De vraag of de CV nog toegankelijk is voor professionele vennootschappen, beantwoordt de minister negatief. Het WVV beoogt een terugkeer naar de coöperatieve *roots* in de zin van de ICA-beginselen. Professionele vennootschappen vallen buiten het toepassingsgebied van de CV. De minister laat wel voor vrije beroepers

---

⁹⁸ Dit is de heer Koen Geens.

⁹⁹ Gedachtewisseling van 3 december 2015 met de minister van Justitie en met deskundigen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht over de modernisering van het vennootschapsrecht, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1500/01, 10.

¹⁰⁰ Memorie van toelichting, 4, 11, 14-15, 21 en 192.

¹⁰¹ Ter herinnering, dit zijn: 1) vrijwillig en open lidmaatschap, 2) democratische controle, 3) economische participatie, 4) autonomie en onafhankelijkheid, 5) onderwijs, vorming en informatieverstrekking, 6) samenwerking tussen coöperaties en 7) aandacht voor de gemeenschap.

¹⁰² *Vr. en Antw.* Kamer 2019-20, 23 juli 2019 (Vr. nr. 0015 G. GILKINET).

de mogelijkheid open om een CV op te richten die het coöperatief gedachtegoed nastreeft, maar het gaat hierbij niet om professionele vennootschappen. De minister maakt dus een onderscheid tussen professionele vennootschappen die sowieso niet verenigbaar zijn met artikel 6:1 WVV, en ‘andere’ vennootschappen door vrije beroepers opgericht die mogelijks wel onder artikel 6:1 WVV kunnen vallen.¹⁰³

96. Bepaalde auteurs¹⁰⁴ zien hierin een functioneel onderscheid, namelijk het onderscheid tussen de werkerscoöperatie en de ondernemingscoöperatie. De werkerscoöperatie is hier de professionele vennootschap die klassiek oneigenlijk gebruikt wordt, waarbij vrije beroepers hun volledige bedrijfsvoering integreren. Dergelijke vennootschap voldoet niet aan de voorwaarden van de CV, aldus de minister. De ondernemingscoöperatie daarentegen is de coöperatie die volgens de minister “onder omstandigheden” eventueel toegelaten is, zijnde het nastreven van een coöperatief gedachtegoed. De ondernemingscoöperatie fungeert dan als middelvennootschap die de zelfstandige activiteiten van de coöperanten ondersteunt. Zo kan de middelvennootschap een gedeeld secretariaat omvatten, maar niet de volledige bedrijfsvoering behelzen.¹⁰⁵

97. Uit bovenstaande blijkt dat de wetgever een duidelijke visie voor ogen heeft, namelijk oneigenlijke coöperaties de toegang tot de CV ontzeggen. Het schoolvoorbeeld van een oneigenlijke CV is de professionele vennootschap.¹⁰⁶ De wetgever heeft deze visie niet eenmaal maar verschillende malen geuit. Over zijn intenties is er dus geen twijfel mogelijk. Dankzij het ruime toepassingsgebied uit artikel 6:1 WVV blijft er ruimte voor de diversiteit die de coöperatieve economie kenmerkt.¹⁰⁷ De ruime formulering doet evenwel geen afbreuk aan de achterliggende wens van de wetgever. Het is net in het licht van die wens dat artikel 6:1 WVV gelezen moet worden.¹⁰⁸

---

¹⁰³ Citaat uit het antwoord van de minister op de vraag van kamerlid G. GILKINET: “Dit neemt niet weg dat beoefenaars van vrije beroepen onder omstandigheden, en in voorkomend geval naast hun professionele vennootschap, een cv kunnen oprichten die wel geïnspireerd is door het coöperatief gedachtegoed.” Vr. en Antw. Kamer 2019-20, 23 juli 2019 (Vr. nr. 0015 G. GILKINET).

¹⁰⁴ J.-M. GOLLIER, H. HOLLEBECQ, L. JACOBS en S. FLAMENT.

¹⁰⁵ J.-M. GOLLIER e.a., “Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers”, TRV 2020, (899) 903.

¹⁰⁶ M. FYON, “Les sociétés d’avocats”, JT 2020, (517) 525-526.

¹⁰⁷ O. HENRY (PS) formuleerde de vrees dat een nauwer toepassingsgebied de diversiteit van de coöperatieve economie niet ten goede zou komen. Verslag van de eerste lezing over het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, Parl.St. Kamer 2018-19, nr. 3119/011, 57.

¹⁰⁸ R. HOUBEN, “De CV voor professionele vennootschappen van vrije beroepen : C4 ?”, TRV 2019, (449) 450.

4.2.1.2 Argument: de BV als opvangnet voor de oneigenlijke CV

98. De coöperatieve vennootschap was onder het oude vennootschapsrecht aan een soepel regime onderworpen in vergelijking met de BVBA. Dit werkte oneigenlijk gebruik in de hand.

99. Het WVV brengt een flexibilisering van de BV teweeg. Aantrekkelijke kenmerken van de coöperatieve vennootschap zijn nu ook binnen de BV mogelijk. De memorie van toelichting verwijst wat betreft het nut van de flexibele BV expliciet naar de professionele vennootschappen.¹⁰⁹ Ook de minister vermeldt in zijn antwoord op de parlementaire vraag dat de BV nieuwe stijl inspeelt op de noden van de vrije beroepers.¹¹⁰

100. Een voorbeeld is de soepele in- en uittredingsregels waar vrije beroepers-CVBA's dankbaar gebruik van maakten. Dankzij het WVV kan ook in de BV de uittreding of uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen.¹¹¹ Daarnaast is de intreding eenvoudiger geworden doordat het bestuur nu ook de mogelijkheid heeft om aandelen uit te geven, mits bevoegdheidsdelegatie door de algemene vergadering.¹¹² Verder is meervoudig stemrecht nu ook in de BV toegelaten.¹¹³ Een meer diepgaande uiteenzetting van de BV als opvangnet voor oneigenlijke coöperaties volgt in deel 5.

101. Samenvattend zorgt het vernieuwde vennootschapsrecht ervoor dat vrije beroepers geen *incentive* meer hebben om zich als oneigenlijke CV te organiseren. De beweegredenen die de CVBA destijds omdoopten tot de geschikte vennootschapsvorm voor professionele vennootschappen zijn nu ook in de BV terug te vinden. De BV is dusdanig aangepast dat de CV enkel nog aantrekkelijk is voor ondernemingen die doelbewust het coöperatief gedachtegoed nastreven.¹¹⁴

---

¹⁰⁹ Memorie van toelichting, 191.

¹¹⁰ *Vr. en Antw. Kamer 2019-20*, 23 juli 2019 (Vr. nr. 0015 G. GILKINET).

¹¹¹ Art. 5:154 WVV

¹¹² Art. 5:134 WVV

¹¹³ Art. 5:48 WVV

¹¹⁴ R. HOUBEN, "De CV voor professionele vennootschappen van vrije beroepen : C4 ?", *TRV-RPS 2019*, (449) 450.

4.2.1.3 Argument: de ontbindings sanctie

102. Oneigenlijke CV's dreigen gerechtelijk ontbonden te worden. Artikel 6:127 WVV voorziet namelijk een ontbindings sanctie voor CV's die niet aan artikel 6:1 WVV voldoen. De ontbinding kan ingeroepen worden door een aandeelhouder, het openbaar ministerie of elke belanghebbende derde.¹¹⁵

103. De ontbindings sanctie zet de visie dat de CV-rechtsvorm enkel voor eigenlijke coöperaties voorbehouden is, kracht bij.¹¹⁶ Deze sanctie dient echter genuanceerd te worden.¹¹⁷ Vooreerst bevat artikel 6:1 WVV vooral facultatieve regels.¹¹⁸ Daarnaast formuleert de wetgever de begripsomschrijving uit artikel 6:1, §1 WVV dermate ruim dat er mogelijkheid voor interpretatie is.¹¹⁹ Verder stelt artikel 6:1, §4 WVV dat de statuten de coöperatieve finaliteit en waarden beschrijft (eventueel aangevuld in het intern reglement), maar dit is een loutere vormvereiste.¹²⁰ Bovendien kan de ondernemingsrechtbank de kwestieuze CV een regularisatietermijn gunnen.¹²¹ Desalniettemin geeft de wetgever met de ontbindings sanctie een krachtig signaal: oneigenlijke CV's worden niet langer gedoogd. Dit in de hypothese dat artikel 6:1 WVV in samenhang met de geest van de wet gelezen moet worden. Hoofdstuk 4.9 licht de ontbindings sanctie verder toe.

104. Merk op dat bestaande NRC-erkende CVBA's¹²² vermoed worden binnen het toepassingsgebied van artikel 6:1 WVV te vallen. Deze erkende coöperaties worden dus vermoed rechtmatig gebruik te maken van de coöperatieve vennootschapsvorm. Dit is logisch aangezien deze erkenning destijds de eigenlijke coöperaties poogde te onderscheiden van de oneigenlijke coöperaties.¹²³ Binnen de lijst van erkende coöperatieve vennootschappen zijn enkele vrije beroepers te vinden. Een voorbeeld van dergelijke erkende coöperatieve vennootschap is boekhoudkantoor Q-bus. Deze vrije beroepers-boekhouders streven het

---

¹¹⁵ Art. 6:127, eerste lid WVV

¹¹⁶ R. HOUBEN, "De CV voor professionele vennootschappen van vrije beroepen : C4 ?", *TRV* 2019, (449) 450.

¹¹⁷ J. MALHERBE e.a., *Droit des sociétés*, Brussel, Bruylant, 2011, 795.

¹¹⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, (5) 8.

¹¹⁹ J. MALHERBE e.a., *Droit des sociétés*, Brussel, Bruylant, 2011, 795.

¹²⁰ J.-M. GOLLIER e.a., "Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers", *TRV* 2020, (899) 916-917.

¹²¹ Art. 6:127, tweede lid WVV

¹²² Zie Wet 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor Coöperatie, *BS* 10 augustus 1955 en KB 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van de coöperatieve vennootschappen, *BS* 19 januari 1962

¹²³ Memorie van toelichting, 192.

coöperatieve gedachtegoed na.¹²⁴ Voor (onder andere) Q-bus geldt dus het vermoeden dat zij als erkende CVBA ook aan de voorwaarden van de CV onder het WVV voldoet. Deze vennootschappen dienen bijgevolg niet te vrezen voor de ontbindingssanctie.¹²⁵

4.2.2 Tweede strekking: de strikte interpretatie van de wet

4.2.2.1 Argument: de bewoording van het wetsartikel

105. Hoewel de wetgever in de parlementaire voorbereiding naar de ICA-definitie verwijst en de coöperatieve beginselen hoog in het vaandel draagt, integreert hij de draagwijdte ervan niet afdoende in het WVV. Het amendement van de dames ALMACI en GERKENS stelt nochtans voor om de ICA en haar principes in artikel 6:1 op te nemen.¹²⁶ Ook de heer HENRY werpt op dat de wettelijke verankering van de ICA-beginselen het Belgische coöperatieve landschap alleen maar ten goede zou komen.¹²⁷ Desondanks kiest de wetgever ervoor om een ruime bewoording te hanteren, zonder enige verwijzing naar de ICA. Aangezien de wet in ruime maar duidelijke bewoordingen opgesteld is, behoeft zij ook geen verdere interpretatie.¹²⁸

106. De begripsomschrijving is zo breed opgesteld, dat quasi elke vennootschap eraan voldoet. De vennootschap valt enkel buiten de draagwijdte van artikel 6:1 WVV wanneer zij niet als voornaamste doel heeft om de behoeften van de coöperanten te realiseren, noch die van de overige *stakeholders*, noch als doel heeft om de economische of sociale activiteiten van coöperanten of overige *stakeholders* uit te

---

¹²⁴ Een van de aandeelhouders is ook voorzitter van Coopkracht, een vzw die naar eigen zeggen “het netwerk voor coöperaties in Vlaanderen” is.

¹²⁵ J.-M. GOLLIER e.a., “Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers”, *TRV* 2020, (899) 903.

¹²⁶ Amendement nr. 165 (M. ALMACI en M. GERKENS) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer*, 2017-18, nr. 3119/006.

¹²⁷ Verslag van de eerste lezing over het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2018-19, nr. 3119/011, 57.

¹²⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 7.

oefenen.¹²⁹ Met andere woorden, het is zeer moeilijk om níét onder het toepassingsgebied te vallen.¹³⁰

107. De letter van de wet laat dus toe dat professionele vennootschappen, het schoolvoorbeeld van de oneigenlijke CV, toch de CV-rechtsvorm gebruiken. De professionele vennootschap heeft immers als voornaamste doel om de behoeften van de coöperanten te realiseren en hun economische activiteiten uit te oefenen, en dit via dienstenovereenkomsten.¹³¹ Dat hierbij hun sociale activiteiten niet als voornaamste doel gerealiseerd worden, is irrelevant. Het WVV verwijst immers naar de behoeften en/of economische en/of sociale activiteiten van de coöperanten of die van andere *stakeholders*. De woorden ‘en/of’ wijzen erop dat de WVV-omschrijving geen cumulatieve voorwaarden omvat. Aan één van de behoeften of activiteiten voldoen, is genoeg om onder het toepassingsgebied van de CV te vallen. Deze vaststelling is nog duidelijker in de Franstalige versie van de wettekst. Deze versie hanteert immers wel tweemaal ‘*et/ou*’, waar de Nederlandstalige versie enkel ‘en’ vermeldt tussen “economische *en* sociale activiteiten”.¹³²

“La société coopérative a pour but principal la satisfaction des besoins et/ou le développement des activités économiques et/ou sociales de ses actionnaires ou bien de tiers intéressés notamment par la conclusion d'accords avec ceux-ci en vue de la fourniture de biens ou de services ou de l'exécution de travaux dans le cadre de l'activité que la société coopérative exerce ou fait exercer. [...]”

(eigen onderlijning)

Bijgevolg is “hun economische en sociale activiteiten” in de Nederlandstalige versie wellicht ook een ‘en/of’. Het gaat om een alternerende voorwaarde, één van beide volstaat.

108. Bovendien is het merkwaardig dat de wetgever professionele vennootschappen in de CV-rechtsvorm sterk afkeurt, maar desondanks geen wettelijke uitzondering voor vrije beroepen voorziet.¹³³

---

¹²⁹ A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018*, s.l., Wolters Kluwer, 2018, 172.

¹³⁰ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 7-8.

¹³¹ H. CULOT en N. TISSOT, “Le cadre juridique de la société coopérative et les perspectives d’avenir” in J. DELCORDE e.a., *La société coopérative: nouvelles évolutions*, Brussel, Larcier, 2018, 45 en A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018*, s.l., Wolters Kluwer, 2018, 162.

¹³² Art. 6:1, §1, eerste lid WVV

¹³³ D. BRULOOT, “Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV” in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, Brugge, die Keure, 2019, (78) 83-84; D. BRULOOT, H. DE WULF, K. MARESCEAU en L. VAN COILLIE, “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: overzicht en enkele pijnpunten”, *Not.Fisc.M.* 2019, (222) 237 en J.

Noch de memorie van toelichting, noch het antwoord op de parlementaire vraag hebben kracht van wet. Kortom, de parlementaire werkzaamheden primeren dus niet op de letter van de wet.

109. Ook de plicht uit artikel 6:1, §4 WVV om de coöperatieve finaliteit en de waarden in de statuten te omschrijven, biedt onvoldoende bescherming tegen oneigenlijke coöperaties. Enerzijds zijn de zeven ICA-beginselen niet wettelijk verankerd, waardoor er onzekerheid blijft heersen over de notie 'coöperatieve finaliteit'. Interpretatiediscussies zijn bijgevolg niet uitgesloten.¹³⁴ Anderzijds omvat artikel 6:1, §4 WVV enkel een vormvereiste. De wet sanctioneert niet indien deze coöperatieve finaliteit en waarden *de facto* niet nageleefd worden. Hierdoor blijft de deur voor oneigenlijk gebruik open.¹³⁵

4.2.2.2 Argument: de visie van internationale organisaties toegespitst op vrije beroepen

110. Als tweede argument is het internationaal niet gebruikelijk om vrije beroepers *a priori* volledig uit te sluiten. Een strikte lezing van de wet die geen absolute uitsluiting van de professionele vennootschappen voorschrijft, past daardoor bij de internationale visie. De internationale coöperatieve beweging keurt immers professionele vennootschappen van vrije beroepers niet per definitie af. Zoals vermeld schaaft de ICA *workers* onder potentiële coöperanten, waardoor een professionele vennootschap die zich als werkerscoöperatie organiseert mogelijk moet zijn. Daarenboven noemt CECOP expliciet “[...] *consultants, doctors and lawyers*” als haar doelpubliek.¹³⁶ CECOP is *nota bene* een sectorfederatie van de ICA – diezelfde ICA waar de wetgever in de parlementaire voorbereidingen meermaals naar verwijst. Tot slot stelt ook de International Labour Organization (ILO) dat coöperaties in alle sectoren actief zijn. De ILO roept op om niet bij voorbaat sectoren uit te sluiten.¹³⁷

WAELEKENS, “Vrij beroep en coöperatieve vennootschap: tang op een varken of droomhuwelijk?”, *NjW* 2020, (810) 816.

¹³⁴ H. CULOT en N. TISSOT, “Le cadre juridique de la société coopérative et les perspectives d’avenir” in J. DELCORDE, A. ANDRÉ-DUMONT, M. BERNAERTS, H. CULOT, T. LOFFET, T. THILQUIN en N. TISSOT, *La société coopérative : nouvelles évolutions*. Brussel, Larcier, 2018, 12.

¹³⁵ J.-M. GOLLIER e.a., “Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers”, *TRV* 2020, (899) 916-917.

¹³⁶ De website <https://www.cecop.coop/aboutCecop> vermeldt onder de titel “*what is CECOP?*” letterlijk “[...] *consultants, doctors and lawyers*.” CECOP is de Europese sectorfederatie voor industriële en dienstencoöperaties en valt onder de ICA.

¹³⁷ ILO Recommendation no. 193 on the promotion of Cooperatives, 20 juni 2002.

111. Professionele vennootschappen van vrije beroepers kunnen volgens de typerende kenmerken van de coöperatieve beweging gestructureerd zijn. Coöperaties onderscheiden zich van andere rechtsvormen doordat hun aandeelhouders ook hun afnemer (consumentencoöperatie), leverancier (producenten-/ondernemingen-coöperatie), medewerker (werkerscoöperatie) *et cetera* zijn. Deze specifieke positie staat gekend als de 'dubbele hoedanigheid' van de coöperanten en is internationaal hét kenmerk van de coöperatie. Artikel 6:1 WvV reflecteert de transactierelatie tussen de aandeelhouder en de CV.¹³⁸

“ [...] onder meer door met hen overeenkomsten te sluiten over de levering van goederen, de verrichting van diensten of de uitvoering van werken in het kader van de activiteit die de coöperatieve vennootschap uitoefent of laat uitoefenen.”

112. Artikel 6:1 WvV stelt expliciet dat CV's overeenkomsten kunnen sluiten over de verrichting van diensten. Via deze overeenkomsten realiseert de CV de behoeften van de coöperanten. Met andere woorden, werkerscoöperaties zijn wettelijk toegelaten. Dit is ook logisch, gezien de wetgever in de parlementaire voorbereiding naar de ICA verwijst.¹³⁹ Werkerscoöperaties vallen binnen de draagwijdte van artikel 6:1 WvV gezien zij voornamelijk tot doel hebben om de behoeften van de leden te vervullen, namelijk hen werk verschaffen. Professionele vennootschappen kunnen zich als werkerscoöperatie organiseren. De behoeftenrealisatie wordt dan bereikt doordat de CV met de vrije beroeper een overeenkomst over het verrichten van diensten heeft.¹⁴⁰ De dubbele hoedanigheid is aanwezig: het lid is zowel aandeelhouder als werker.¹⁴¹

113. Nergens vereist de wet dat de coöperant zelf van de dienstverlening gebruik moet maken. Anders oordelen zou onlogisch zijn. De dubbele hoedanigheid van de coöperant is die van aandeelhouder-gebruiker. Dat is een ruimer begrip dan louter aandeelhouder-klant. De landbouwer-aandeelhouders van bijvoorbeeld Campina (zuivelcoöperatie) zijn uiteraard niet verplicht om nadien zelf alle melk op te kopen. Naar analogie is een advocaat niet verplicht om zijn diensten enkel aan mede-coöperanten aan te bieden. Zoals vermeld voldoet de vrije beroeper aan de dubbele hoedanigheid van aandeelhouder-gebruiker in die

---

¹³⁸ Art. 6:1, §1, eerste lid WvV en H. HOLLEBECQ, "Terug van nooit weggeweest: coöperatief ondernemen. Bedrijven waar de klanten, werkers of leveranciers de aandeelhouders zijn.", *Oikos 2019*, (22) 28.

¹³⁹ De ICA noemt *users*, *producers* en *workers* als potentiële coöperanten. Zie <https://www.ica.coop/en/cooperatives/what-is-a-cooperative>.

¹⁴⁰ H. HOLLEBECQ en L. JACOBS, "De coöperatieve vennootschap: enkel voor de echte coöperaties?", *Acc.& Fisc.* 2019, (1) 3.

¹⁴¹ 'Werker' want *in casu* is de coöperant geen werknemer. Dit hoeft ook niet, ook een zelfstandige kan deel uitmaken van een werkerscoöperatie. Het sociaal statuut wordt immers enkel bepaald door de vraag of er een gezagsrelatie is, en of er arbeid tegen loon verricht wordt. Het soort coöperatie heeft geen invloed op het sociaal statuut.

zin dat hij in de CV aandeelhouder is en dankzij de CV een job heeft.¹⁴²

114. Samenvattend verzet de internationale coöperatieve beweging zich niet tegen het gebruik van coöperaties door professionele vennootschappen. Coöperaties zijn binnen elke economische sector mogelijk. De strekking die de strikte lezing van de wet hanteert, kent twee verschillende sub-redeneringen. Enerzijds is er de visie¹⁴³ dat professionele vennootschappen in artikel 6:1 WVV strikt gezien niet verboden zijn. Dit strookt met de internationale houding zoals hierboven beschreven. Een andersluidende interpretatie zou afwijken van de standpunten van de ICA, CECOP en de ILO. Deze visie veronderstelt de internationale coöperatieve beweging wel dat de vrije beroepers-coöperatie een coöperatief gedachtegoed hanteert. Dit in tegenstelling tot de andere visie¹⁴⁴ die de wet nog strikter leest. Aanhangers van deze visie argumenteren dat professionele vennootschappen sowieso niet uitgesloten zijn van het toepassingsgebied, niet alleen omdat er geen expliciet verbod is maar ook en vooral omdat artikel 6:1 WVV het coöperatief gedachtegoed niet definieert. *Quasi* elke vennootschap valt immers onder de omschrijving uit artikel 6:1 WVV. Hierdoor blijft oneigenlijk gebruik mogelijk, en moet er niet nagegaan worden of de professionele vennootschap al dan niet een coöperatief gedachtegoed nastreeft. Deze laatste sub-redenering wijkt dus af van de internationale visie die stelt dat coöperaties binnen elke sector mogelijk zijn (zo ook binnen de vrije beroepen) op voorwaarde dat er een coöperatief gedachtegoed speelt.

4.2.3 Tussentijds besluit

115. Bovenstaand hoofdstuk wil een antwoord bieden op de vraag of de draagwijdte van artikel 6:1 WVV tegemoet komt aan de intenties van de wetgever. Zijn oneigenlijke coöperaties zoals de advocatenvennootschap onder het WVV nog mogelijk?

---

¹⁴² H. HOLLEBECQ en L. JACOBS, “De coöperatieve vennootschap: enkel voor de echte coöperaties?”, *Acc. & Fisc.* 2019, (1) 3. *Contra* T. HAUWAERT, S. ROELAND, E. VAN DEN BROELE, E. PEETERMANS EN O. VANDEPUTTE, *Brochure Hervorming ondernemings- en vennootschapsrecht. Wat kan ik er mee?*, 2019, https://justitie.belgium.be/nl/publicaties/hervorming_ondernemings_en_vennootschapsrecht, 17 (consultatie 1 november 2020).

¹⁴³ J. WAELKENS, “Vrij beroep en coöperatieve vennootschap: tang op een varken of droomhuwelijk?”, *NjW* 2020, (810) 815-817 en A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 171-174.

¹⁴⁴ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 7-12.

116. Vooreerst heersen er in de rechtsleer verschillende zienswijzen. De ene strekking neemt de geest van de wet in acht. Dit argument wordt gesterkt door de vernieuwde mogelijkheden die de BV biedt waardoor de noodzaak om de CV oneigenlijk te gebruiken verdwijnt, en de ontbindingssanctie die op CV's rust die niet aan artikel 6:1 WvV voldoen. Deze strekking komt tot de conclusie dat de CV voorbehouden is aan ondernemingen die daadwerkelijk het coöperatief gedachtegoed naleven. Oneigenlijk gebruik wordt niet langer gedoogd. Binnen deze strekking zijn er twee sub-redeneringen. Enerzijds is er de redenering dat professionele vennootschappen van vrije beroepers per definitie uit de boot vallen. In deze visie staat binnen de professionele vennootschap winstmaximalisatie altijd centraal, en dus hoort de professionele vennootschap niet in de CV thuis.¹⁴⁵ Anderzijds heerst ook de redenering dat professionele vennootschappen van vrije beroepers niet per definitie oneigenlijk gebruik uitmaken. Wanneer zij de CV oneigenlijk gebruiken, horen zij duidelijk niet in deze rechtsvorm thuis. Hanteren zij daarentegen wel een coöperatief ideaal, dan kunnen ook deze professionele vennootschappen zich als CV organiseren. De CV-rechtsvorm wordt dan immers niet oneigenlijk gebruikt. Een voorbeeld die deze redenering ondersteunt, is de professionele vennootschap-CVBA die onder het oude W.Venn. een NRC-erkenning bekomen heeft. Deze wordt immers vermoed aan artikel 6:1 WvV te voldoen.¹⁴⁶

117. De andere strekking past strikt de letter van de wet toe. De wetgever vermeldt nergens de ICA-beginselen in het WvV en hij formuleert artikel 6:1 WvV dusdanig ruim dat *quasi* elke vennootschap binnen het toepassingsgebied van de CV valt. Ook binnen deze strekking zijn er twee sub-redeneringen. De eerste sub-redenering hanteert een zeer strikte lezing van de wet en stelt dat oneigenlijk gebruik van de CV minstens theoretisch nog mogelijk blijft.¹⁴⁷ Hoewel artikel 6:1, §4 WvV de plicht bevat om de coöperatieve finaliteit en waarden in de statuten te omschrijven, betreft het slechts een loutere vormvereiste. De tweede sub-redenering hanteert eveneens een strikte lezing van de wet, maar minder strikt dan voorgaande sub-redenering. Aangezien artikel 6:1 WvV dermate ruim is, zijn professionele vennootschappen in beginsel rechtmatige CV's. Dit niet enkel wanneer zij bijvoorbeeld een kantoorruimte delen of medisch materiaal in groep aankopen, maar ook wanneer zij 'gewoon' hun beroepsactiviteiten uitoefenen. Deze tweede sub-

---

¹⁴⁵ R. HOUBEN, "De CV voor professionele vennootschappen van vrije beroepen : C4 ?", *TRV* 2019, (449) 449-450.

¹⁴⁶ J.-M. GOLLIER e.a., "Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers", *TRV-RPS* 2020, (899) 915.

¹⁴⁷ A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, "Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen" in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l., Wolters Kluwer, 2018, 171-174* en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, (5) 7-12.

redenering gaat echter minder ver wat betreft het toelaten van oneigenlijk gebruik. De visie is hier dat de professionele vennootschap net zoals elke andere coöperatieve vennootschap het coöperatief gedachtegoed moet uitdragen. Bij voorbaat de hele sector uitsluiten, lijkt onder het huidige artikel 6:1 WVV niet mogelijk. Dit strookt enerzijds met de internationale visie die vrije beroepen niet per definitie uitsluit. Anderzijds strookt het ook met de tweede sub-redenering van de andere strekking die de wet ruim interpreteert (*cf.* randnrs. 89-100). Hoewel het uitgangspunt anders is, namelijk een strikte interpretatie *versus* een ruime interpretatie, is het eindresultaat hetzelfde: professionele vennootschappen kunnen de CV-rechtsvorm hanteren indien zij werkelijk een coöperatief gedachtegoed nastreven.¹⁴⁸

118. De toenmalige minister van Justitie lijkt zelf het antwoord in het midden te zoeken. In zijn antwoord op een parlementaire vraag, zegt hij dat het WVV een terugkeer naar de coöperatieve *roots* beoogt in de zin van de ICA-beginselen. Dit is een duidelijke uiting van de wil om oneigenlijk gebruik van de CV-rechtsvorm te weren. Ondernemingen die zich als CV organiseren, moeten een coöperatief gedachtegoed nastreven. De minister maakt evenwel nog een belangrijke aanvulling die de visie 'vrije beroepers als schoolvoorbeeld van oneigenlijk gebruik' nuanceert. Vrije beroepers hebben de mogelijkheid om 'onder omstandigheden' een CV op te richten die een coöperatief gedachtegoed nastreeft en dit naast hun professionele vennootschap. Aangezien die vennootschap een coöperatief gedachtegoed nastreeft, is er van oneigenlijk gebruik geen sprake. Dankzij deze nuancering lijkt de weg voor de middelvennootschap als CV open.¹⁴⁹

119. Samenvattend is de wetgever niet geslaagd in het scheppen van klaarheid rond het eigenlijk gebruik van de CV. De verschillende zienswijzen uit de rechtsleer illustreren de onduidelijkheid. Het antwoord op de vraag of oneigenlijke coöperaties zich toch als CV kunnen (blijven) organiseren, is afhankelijk van de gevolgde strekking uit de rechtsleer. De ene strekking ziet de CV als de langverwachte hervorming die de coöperatie zijn eigenheid teruggeeft. Oneigenlijke gebruikers kunnen voldoende terecht bij de BV. De andere strekking ziet de CV als een gemiste kans waarbij oneigenlijk gebruik (minstens theoretisch) nog steeds mogelijk is. Ook wat betreft de specifieke situatie van de vrije beroepers lopen de visies uiteen. Vervolgens wenst een parlementaire vraag klaarheid over de situatie van vrije beroepers en hun professionele vennootschappen. De minister antwoordt dat professionele vennootschappen oneigenlijk

---

¹⁴⁸ J. WAELKENS, "Vrij beroep en coöperatieve vennootschap: tang op een varken of droomhuwelijk?", *NjW* 2020, (810) 815-817.

¹⁴⁹ *Vr. en Antw. Kamer* 2019-20, 23 juli 2019 (Vr. nr. 0015 G. GILKINET).

gebruik uitmaken. De minister creëert in zijn antwoord evenwel de mogelijkheid voor vrije beroepers om toch de CV-rechtsvorm aan te nemen indien de vennootschap werkelijk een coöperatief gedachtegoed nastreeft. Hij specificeert dat het ‘onder omstandigheden’ mogelijk is, maar licht de omstandigheden niet nader toe. Bovendien is ook het ‘coöperatief gedachtegoed’ een begrip waaraan het WVV geen invulling geeft. Kortom, afhankelijk van de gevolgde visie is het antwoord op het oneigenlijk gebruik-vraagstuk zonneklaar of blijft net onduidelijkheid troef. Vooralsnog is er geen oplossing die alle twistpunten wegneemt.

120. Een suggestie voor de wetgever is om de drie alternerende voorwaarden uit de begripsomschrijving (“en/of”) te vervangen door drie cumulatieve voorwaarden. Indien de vennootschap zowel moet voldoen aan de behoeftenrealisatie van de coöperanten of *stakeholders*, alsook hun economische én sociale activiteiten moet ontwikkelen, is de kans op oneigenlijk gebruik aanzienlijk kleiner.¹⁵⁰

4.3 De oprichting

4.3.1 Notarieel en driehoofdig

121. De oprichtingsakte voor vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid is authentiek te verlijden. De coöperatieve vennootschap wijkt hier niet van af, en dit op straffe van nietigheid.¹⁵¹

122. Bovendien geldt er voor de coöperatieve vennootschap een bijzondere pluraliteitsvereiste. Ze wordt opgericht door minimum drie vennoten, ook dit op straffe van nietigheid.¹⁵² Dit minimumaantal vennoten dient gedurende de hele levensloop van de coöperatieve vennootschap behouden te blijven, op straffe van ontbinding.¹⁵³

123. De pluraliteitsvereiste kent een uitgebreide geschiedenis binnen de coöperatieve wetgeving. Voor

---

¹⁵⁰ A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018*, s.l., Wolters Kluwer, 2018, 163.

¹⁵¹ Art. 6:12 jo. art. 6:14, 4° jo. art. 2:34 WVV

¹⁵² Art. 6:3 jo. art. 2:34 WVV

¹⁵³ Art. 6:126 WVV en A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 25.

de wet van 5 december 1984 gold er een minimumvereiste van zeven vennoten.¹⁵⁴ Nadien werd dit aantal gereduceerd tot drie vennoten, om zo de coöperatieve vennootschap ruimer inzetbaar te maken. De Nationale Raad voor de Coöperatie (NRC) was een voorvechter van deze reducering, zij merkte op dat zeven vennoten een grote belemmering vormde voor (vooral productie-)coöperaties. Opmerkelijk is dat de reducering ook gemotiveerd werd met oog op de bruikbaarheid van de coöperatieve vennootschap als professionele vennootschap. Het is net dit oneigenlijk gebruik dat de wetgever tegenwoordig een halt wil toeroepen.¹⁵⁵ Waarom een reductie van het aantal vennoten opportuun leek, is duidelijk. Minder duidelijk is de gedachte achter de driehoofdigheid, en niet de tweehoofdigheid die tot dan toe de algemene regel was. Een mogelijke beweegreden is dat de driehoofdigheid het coöperatieve karakter extra tot uiting zou laten komen, meer nog dan de tweehoofdigheid. Ook zou het de eigenheid van de coöperatieve vennootschapsvorm beklemtonen, zo onderscheidt zij zich van de overige vennootschapsvormen. Een diepgaande analyse over waarom de driehoofdigheid wenselijker dan de tweehoofdigheid is, ontbreekt echter.¹⁵⁶

124. Het Wetsvoorstel van 2014 wenste het minimumaantal vennoten vervolgens opnieuw op te trekken naar vijf. De voornaamste beweegreden was het collectieve aspect van de coöperatieve vennootschap. Een strenger minimumaantal zou stroken met de achterliggende idee dat een coöperatie een *groep* mensen is die samen een bepaalde nood willen verwezenlijken.¹⁵⁷ Critici daarentegen waren van mening dat twee aandeelhouders of zelfs eenhoofdigheid mogelijk zou moeten zijn.¹⁵⁸ Beide visies bleken niet overtuigend te zijn. Het WVV behield uiteindelijk een minimumaantal van drie vennoten, en dit in tegenstelling tot de algemene tendens naar eenhoofdigheid.¹⁵⁹

---

¹⁵⁴ C. RESTEAU, *Traité des sociétés coopératives*, Brussel, Larcier, 1936, 68.

¹⁵⁵ A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 25 en 378-379.

¹⁵⁶ S. DECLERCQ en J. DE LANDSHEERE, "With a little help from my friends: over de zin en onzin van meerhoofdigheidsregels", *DAOR* 2017, (23) 26.

¹⁵⁷ Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen en tot instelling van een normen- en waardenkader voor coöperatieve vennootschappen, *Parl.St.* Kamer 2014, nr. 54-125/001, 12.

¹⁵⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 13.

¹⁵⁹ Zowel de BV als de NV kunnen eenhoofdig opgericht worden.

4.3.2 Sancties wegens het niet-naleven van de driehoofdigheid

4.3.2.1 Bij oprichting: nietigheid

125. In principe zal de nietigheidssanctie wegens onvoldoende oprichters theoretisch blijven, aangezien de oprichting bij notariële akte geschiedt. De notaris heeft immers een controlefunctie.¹⁶⁰

126. De latere nietigverklaring van de deelname van één of meerdere oprichters kan wel problematisch zijn. De nietigheid werkt immers retroactief, waardoor het mogelijk is dat het minimumaantal oprichters onder het getal drie zakt. In dat geval is niet aan de pluraliteitsvereiste voldaan waardoor de rechtbank de nietigheid van de coöperatieve vennootschap kan uitspreken. In de mate van het mogelijke kan de rechtbank eerst een regularisatietermijn toekennen, zodat de nietigheid gedekt kan worden.¹⁶¹

4.3.2.2 Gedurende het bestaan: ontbinding

127. De soepele uittreding- en uitsluitingsregels zorgen er mogelijk voor dat het aantal vennoten gedurende het bestaan van de vennootschap onder het getal drie zakt. Elke belanghebbende kan in dat geval de ontbinding vorderen. De ontbinding wordt uitgesproken door de ondernemingsrechtbank. Net zoals bij de nietigheidssanctie wegens onvoldoende oprichters, kan de ondernemingsrechtbank ook hier een regularisatietermijn toekennen. Zo kan de ontbinding vermeden worden door te opteren voor een andere rechtsvorm, of door toetreding van nieuwe aandeelhouders zodat het minimum van drie opnieuw bereikt wordt.¹⁶²

128. Belangrijk om op te merken is dat de uittreding en uitsluiting mogelijk blijft, ongeacht of de coöperatieve vennootschap hierdoor niet langer driehoofdig is. Dit is een logische consequentie van de typerende veranderlijkheid van kapitaal¹⁶³ en vennoten, aldus VAN HULLE. Het spreekt voor zich dat dergelijke situatie allesbehalve wenselijk is. De statutaire bepaling die de uittreding van aandeelhouders in

---

¹⁶⁰ Art. 6:12, eerste lid WVV

¹⁶¹ Art. 2:38 WVV en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 14.

¹⁶² Art. 6:126 WVV en P. ERNST, "Deel 1. Het nieuwe vennootschapslandschap" in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 11-12. Het gaat om de ondernemingsrechtbank die territoriale bevoegdheid heeft voor de plaats waar de zetel van de vennootschap gelegen is.

¹⁶³ Sinds de afschaffing van het kapitaalbegrip de veranderlijkheid van het aantal aandelen.

bovenvermelde situatie verhindert, is logischerwijs in de praktijk een standaardbeding.¹⁶⁴

4.4 Toereikend aanvangsvermogen

129. Het WVV schrapt de vereiste van een verplicht minimumkapitaal. De coöperatieve vennootschap dient bijgevolg niet langer over een minimumkapitaal van 18.550 euro te beschikken. Daarentegen dient zij wel over een ‘toereikend aanvangsvermogen’ te beschikken. Hoeveel ‘toereikend’ is, is niet wettelijk verankerd. Het gaat om een feitenkwestie. De oprichters maken een inschatting in functie van de ‘bedrijvigheid’ van de vennootschap.¹⁶⁵

130. In het financieel plan verantwoorden de oprichters de toereikendheid van het aanvangsvermogen over een periode van minstens twee jaar normale bedrijvigheid.¹⁶⁶ Het WVV voorziet in aangescherpte minimuminhoud van het financieel plan.¹⁶⁷ Gelet op de geschiedenis van de coöperatieve vennootschap is een aangescherpt financieel plan en een dreigende oprichtersaansprakelijkheid geen slecht idee. Doorheen de geschiedenis kreeg de coöperatie immers een slechte naam, het zou vaker wel dan niet om rommelvennootschappen gaan. Het huidige recht dwingt de oprichters om niet lichtzinnig tot oprichting over te gaan, ook al is het minimumkapitaal afgeschaft.

131. Ook de notaris speelt een rol, hij gaat de externe wettigheid van het financieel plan na. Hij controleert met andere woorden of de zeven minimumposten opgenomen zijn. In zijn raadgevingsplicht wijst de notaris bovendien zijn cliënten op de gevaren van een ontoereikend aanvangsvermogen. Een loutere stijlformule volstaat niet, er moet daadwerkelijk advies gegeven worden. De notaris heeft daarentegen geenszins de plicht om te controleren of het aanvangsvermogen cijfermatig daadwerkelijk toereikend is.¹⁶⁸

132. Het belang van een toereikend aanvangsvermogen is niet te onderschatten. Indien de

---

¹⁶⁴ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 14 en A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 299-300.

¹⁶⁵ Art. 6:4 WVV en J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 793.

¹⁶⁶ Art. 6:5, §1 WVV

¹⁶⁷ Art. 6:5, §2 WVV somt de zeven minimumposten op.

¹⁶⁸ *Contra*: Luik 14 januari 2020.

vennootschap binnen drie jaar na de neerlegging van de oprichtingsakte failliet gaat, dreigt er mogelijk oprichtersaansprakelijkheid. Dit is het geval wanneer blijkt dat het aanvangsvermogen ontoereikend was voor de normale uitoefening van de activiteiten gedurende minstens twee jaar. De vennootschap was dan immers bij voorbaat al geen levensvatbaar vehikel.¹⁶⁹ De rechter kan de oprichters tot het netto-passief veroordelen.¹⁷⁰ In een recent arrest beperkte het Hof van Beroep te Luik de omvang van de aansprakelijkheid naar billijkheid. Dit onder het mom “van een kei kun je het vel niet stropen”.¹⁷¹ De vraag is of dit naar de buitenwereld toe wel een goed signaal is.¹⁷²

4.5 Effecten

133. Zoals vermeld zijn de regels van de BV ook toepasselijk op de CV, tenzij Boek 6 uitdrukkelijk afwijkt.¹⁷³ Wat betreft de effecten verschilt de regeling van de BV grondig met die van de CV.

134. De coöperatieve vennootschap kan enkel aandelen op naam mét stremrecht en obligaties uitgeven.¹⁷⁴ Er mogen geen andere dan bovengenoemde effecten (bijvoorbeeld winstbewijzen of inschrijvingsrechten) uitgegeven worden.¹⁷⁵ Een uitzondering is de CV-gereguleerde onderneming, in de zin van de Bankwet. Deze laatste kan alle effecten uitgeven binnen de grenzen van haar wettelijk statuut, zolang de aandelen op naam zijn.¹⁷⁶

---

¹⁶⁹ Art. 6:17, 2° WVV

¹⁷⁰ Brussel (9e k.) 27 september 2012, *JDSC* 2015, 133-135, noot M. DELVAUX.

¹⁷¹ Luik 14 januari 2020.

¹⁷² Deze discussie valt echter buiten het bestek van voorliggende masterproef.

¹⁷³ Amendement HENRY, nr. 3119/018.

¹⁷⁴ Art. 6:19, eerste lid WVV

¹⁷⁵ Dit is in overeenstemming met het oude vennootschapsrecht (art. 356 W.Venn.) en de wens van de NRC. Tegenstanders pleitten voor de uitgifte van aandelen zonder stemrecht, maar dit is dus onmogelijk onder het nieuwe WVV. Voor meer informatie, zie L. WEYTS, “De coöperatieve vennootschap als instrument voor vermogensplanning en familieregeling”, *TRV* 2008, (559) 561.

¹⁷⁶ Art. 6:19, derde lid WVV verwijst naar artikel 3, 42° van de Wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen en beursvennootschappen (hierna: Bankwet). Art. 3, 42° Bankwet definieert de gereguleerde onderneming als volgt: “een kredietinstelling, een verzekeringsonderneming, een herverzekeringsonderneming, een beleggingsonderneming, een beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging of een beheerder van alternatieve instellingen voor collectieve belegging”.

4.5.1 Aandelen op naam

135. De coöperatieve vennootschap geeft minimum drie aandelen uit, als logisch gevolg van de pluraliteitsvereiste. Elk aandeel vertegenwoordigt bovendien een inbreng.¹⁷⁷

136. De aandelen zijn steeds op naam en vertegenwoordigen elk één stem. Er geldt dus “*one action, one vote*”, terwijl het “*one man, one vote*”-systeem de belangen van de kleine aandeelhouder beter zou vertegenwoordigen. Het idee dat aan elke aandeelhouder één stem toekomt, komt voort uit de historische waarden van de coöperatieve beweging. De loskoppeling van inbreng en stemrecht staat er centraal. Door elke aandeelhouder op gelijke voet te behandelen, is democratische controle optimaal mogelijk. Maar deze principiële gelijkheid is dus niet de regel in het WVV. De stemrechten zijn proportioneel met het aandelenbezit.¹⁷⁸

137. Het WVV voorziet echter de mogelijkheid om in de statuten een afwijkende regeling op te nemen. Er zijn tal van statutaire bedingen mogelijk. Zo kan de coöperatieve vennootschap bijvoorbeeld wel de principiële gelijkheid van de coöperanten hanteren. In dat geval stellen de statuten dat aan elke coöperant één stem toekomt.¹⁷⁹

138. Een andere mogelijkheid is om statutair in aandelensoorten te voorzien. De coöperatieve vennootschap kan verschillende soorten aandelen uitgeven die elk verschillende rechten bevatten, ongeacht wie de houder van de aandelen is.¹⁸⁰ Een soort aandelen kan bijvoorbeeld meervoudig stemrecht bevatten, als afwijking op de suppletieve regel “*one action, one vote*”.¹⁸¹ Aandeelhouders die zo'n soort aandelen bezitten, genieten een stevig verankerde positie. Aangezien deze voorrechten niet aan een bepaalde persoon gebonden zijn maar aan de aandelen zelf, gaan ze over op latere verkrijgers van de aandelen.¹⁸²

139. Merk op dat de coöperatieve vennootschap ook specifieke rechten kan koppelen aan de

---

¹⁷⁷ Art. 6:39 WVV

¹⁷⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 15.

¹⁷⁹ J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 790.

¹⁸⁰ Art. 6:41 *jo.* art. 6:46 WVV

¹⁸¹ J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 790.

¹⁸² Amendement nr. 542 (O. HENRY e.a.) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/021, 71.

hoedanigheid van een aandeelhouder als persoon.¹⁸³ Zo kan bijvoorbeeld een oprichter vetorecht of meervoudig stemrecht toegekend krijgen zo lang hij ook aandeelhouder is. Dit geeft geen aanleiding tot soortvorming, gezien de rechten niet aan een reeks van aandelen gekoppeld zijn (maar aan een hoedanigheid, *in casu* die van oprichter). Logischerwijze kunnen latere verkrijgers die niet aan de vereiste hoedanigheid voldoen, geen aanspraak op deze voorrechten maken.¹⁸⁴

4.5.2 Obligaties

140. De coöperatieve vennootschap kan naast aandelen op naam met stemrecht ook obligaties uitgeven. Een obligatie is een schuldbewijs, het vertegenwoordigt de inschrijving op een obligatielening. In tegenstelling tot de aandelen kunnen obligaties op naam of gedematerialiseerd zijn, indien de statuten dit toelaten.¹⁸⁵

141. Over de mogelijkheid tot uitgifte van converteerbare obligaties heerst er nog discussie. Een letterlijke lezing van het WVV verbiedt de uitgifte van converteerbare obligaties niet expliciet. Een converteerbare obligatie kan omgezet worden in aandelen, maar tot die tijd is ze nog steeds een obligatie en dus toegelaten. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt wel de wens om converteerbare obligaties te verbieden. Echter, een duidelijke wettekst behoeft geen bijkomende interpretatiemiddelen. Bijgevolg vormt de letterlijke lezing van de wet een argument pro converteerbare obligaties.¹⁸⁶

142. In de hypothese dat converteerbare obligaties toegelaten zijn, moet de inroeper van het conversierecht aan de toelatingsvoorwaarden voor aandeelhouders voldoen.¹⁸⁷

---

¹⁸³ Art. 6:46, tweede lid WVV

¹⁸⁴ Amendement nr. 542 (O. HENRY e.a.) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/021, 71.

¹⁸⁵ Art. 6:19, tweede en vierde lid WVV

¹⁸⁶ Art. 6:19, eerste en tweede lid WVV *versus* Amendement (O. HENRY e.a.) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/021. Die laatste stelt uitdrukkelijk dat een coöperatieve vennootschap geen converteerbare obligaties kan uitgeven.

¹⁸⁷ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 13 en D. BRULOOT en K. MARESCEAU, "De uitgifte van obligaties door de CV" in D. BRULOOT en K. MARESCEAU (eds.), *De obligatielening*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 514.

4.6 Aandeelhouderschap

4.6.1 Aandelenoverdracht

4.6.1.1 Overdracht tussen aandeelhouders

143. Een aandeelhouder kan in beginsel zijn aandelen vrij overdragen aan een medevenoot.¹⁸⁸ Op dit vlak laat het WVV het oude vennootschapsrecht onaangeroerd.¹⁸⁹

144. De wetgever voorziet de mogelijkheid om de vrije overdracht in meer of mindere mate aan banden te leggen. De statuten mogen de aandelenoverdracht afhankelijk maken van voorwaarden, zoals de goedkeuring van een orgaan (de raad van bestuur of de algemene vergadering). Ten slotte is er ook de mogelijkheid om de overdracht tussen aandeelhouders statutair volledig te verbieden.¹⁹⁰

145. De aandelenoverdracht heeft uiteraard niet enkel gevolgen voor de aandeelhouders onderling, maar ook voor de vennootschap en andere derden. De inschrijving in het aandelenregister maakt de aandelenoverdracht tegenstelbaar *erga omnes*.¹⁹¹

4.6.1.2 Overdracht aan derden

146. Wat betreft de overdracht aan derden gelden er beperkende regels, dit in tegenstelling tot de vrije overdracht tussen aandeelhouders.

147. Artikel 6:54 WVV voorziet een dubbele drempel. Een aandelenoverdracht aan een derde is enkel mogelijk indien de derde zowel tot een statutair bepaalde categorie behoort en daarenboven ook voldoet aan de statutaire vereisten om vennoot te worden.¹⁹²

148. Het komt aan de raad van bestuur toe om de geschiktheid van de kandidaat-overnemer te beoordelen, in het licht van de statuten. Indien de aandelenoverdracht plaats zou vinden zonder de

---

¹⁸⁸ Art. 6:52 WVV

¹⁸⁹ Art. 362 W.Venn. voorziet in beginsel ook in een vrije overdracht tussen aandeelhouders.

¹⁹⁰ Art. 6:52 WVV en J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRECHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 991.

¹⁹¹ Art. 6:50, tweede lid WVV

¹⁹² Art. 6:54, eerste lid WVV

goedkeuring van de raad van bestuur, dan is zij niet tegenstelbaar aan de vennootschap en derden. Het is irrelevant of de kandidaat-overnemer al dan niet te goeder trouw handelde.¹⁹³

149. Evenwel kunnen de statuten deze bevoegdheid aan de algemene vergadering delegeren, wat strookt met het oude vennootschapsrecht.¹⁹⁴ In de praktijk blijkt echter dat ook onder het oude vennootschapsrecht statutair de bevoegdheid vaak aan de raad van bestuur toekwam. Het nieuwe WVV zorgt hier dus voor een betere afstemming van de wet op de praktijk.¹⁹⁵

150. Met de toetsingsbevoegdheid komt ook de bevoegdheid om een kandidaat-overnemer te weigeren indien het bestuursorgaan hem niet geschikt acht. Ook kandidaten die op het eerste zicht aan alle criteria voldoen, kunnen geweigerd worden. De weigering dient te allen tijde gemotiveerd te zijn. Wellicht voerde de wetgever de motivatieplicht in om al te lichtzinnige beslissingen te vermijden. Desondanks sanctioneert het WVV het niet naleven van de motivatieplicht niet.¹⁹⁶

4.6.2 Toetreding tot de CV

4.6.2.1 Wie kan toetreden tot de CV?

151. Zoals hierboven behandeld, kunnen aandeelhouders of derden (onder bepaalde voorwaarden) bestaande aandelen overnemen. Men kan ook tot de coöperatieve vennootschap toetreden door een inbreng te doen. De toetreding tot de CV verloopt zeer soepel. Er is immers geen statutenwijziging vereist om de hoedanigheid van aandeelhouder te verkrijgen, noch om nieuwe aandelen uit te geven.¹⁹⁷

152. De coöperatieve vennootschap staat bekend om haar veranderlijk aantal vennoten. De soepele mogelijkheid om tot een coöperatie toe te treden, zit in de vennootschapsvorm ingebakken. Dit blijkt uit meerdere zaken. Ten eerste is er de historische context. Zoals herhaaldelijk aangestipt ontstond de coöperatieve beweging als reactie op de heersende kapitalistische cultuur. Coöperaties onderscheidden zich van de overige vennootschapsvormen door mensen met dezelfde noden en behoeftes de kans te bieden om coöperant te worden, zonder discriminatie. Ten tweede benadrukt de ICA ook de mobiliteit van

---

¹⁹³ Art. 6:54, tweede lid WVV

¹⁹⁴ Vgl. art. 6:54, eerste lid WVV met art. 366, 2° W.Venn.

¹⁹⁵ A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 96.

¹⁹⁶ Art. 6:54, eerste lid *in fine* WVV

¹⁹⁷ Art. 6:106 WVV

aandeelhouders, het allereerste ICA-beginsel luidt immers als volgt: “open en vrijwillig lidmaatschap”. Verder stelt ook de parlementaire voorbereiding dat de veranderlijkheid “deel uitmaakt van haar wezen”. Ten slotte maakt de veranderlijkheid ook deel uit van de wettelijke definitie van de coöperatieve vennootschap.¹⁹⁸

153. Ondanks dit alles is de coöperatieve vennootschap in realiteit toch minder open dan dat ze op het eerste zicht lijkt.

Bestaande aandeelhouders kunnen ten volle van de flexibiliteit genieten. Behoudens statutaire voorwaarden kunnen zij vrij inschrijven op nieuwe aandelen, zonder dat er een statutenwijziging vereist is.¹⁹⁹

Derden daarentegen worden wel in hun mogelijkheden beperkt. Om te kunnen inschrijven op nieuwe aandelen, dienen zij aan dezelfde voorwaarden als bij de aandelenoverdracht te voldoen. Concreet moet de derde zowel tot een statutair bepaalde categorie behoren als voldoen aan de criteria om aandeelhouder te worden.²⁰⁰ De statuten kunnen bijvoorbeeld vereisen dat enkel uitoefenaars van een bepaald beroep zoals verplegers, bakkers, ... toegelaten worden, of een geografische beperking voorzien. De mogelijkheden tot statutaire beperkingen zijn *legio*, gezien de coöperatie om tal van uiteenlopende redenen opgericht kan worden.²⁰¹ Net zoals bij de aandelenoverdracht kan ook hier het bevoegde orgaan een kandidaat-derde gemotiveerd weigeren, ook al voldoet die derde aan alle voorwaarden. Deze mogelijkheid moet echter wel statutair voorzien zijn.²⁰²

154. Kortom, de coöperatieve vennootschap is niet *per se* een vennootschapsvorm waar eender wie welkom is.

---

¹⁹⁸ Art. 6:1, §1, tweede lid WVV

¹⁹⁹ Art. 6:105 *jo.* art. 6:52 WVV

²⁰⁰ Art. 6:105 *jo.* art. 6:54 WVV

²⁰¹ F. TANGHE, P. MAEYAERT, EN L. TAILLIEU, *De coöperatieve vennootschap, gezien vanuit de praktijk*, Brugge, Die Keure, 1993, 36.

²⁰² Art. 6:106, tweede lid WVV

4.6.2.2 De uitgifte van nieuwe aandelen

155. De raad van bestuur is bevoegd om tot uitgifte van nieuwe aandelen over te gaan. Deze bevoegdheid kan statutair aan de algemene vergadering gedelegeerd worden.²⁰³

156. De bevoegdheid van het bestuursorgaan is beperkt tot de uitgifte van reeds bestaande soorten aandelen. Wil de coöperatieve vennootschap overgaan tot uitgifte van een nieuwe soort aandelen, dan is de algemene vergadering bevoegd. De *ratio legis* is het maximaal vrijwaren van de rechten van de bestaande aandeelhouders. Een nieuwe soort aandelen kan immers de bestaande aandeelhoudersstructuur in verregaande mate wijzigen. Als uitzondering op de uitzondering kan de algemene vergadering het bestuursorgaan specifiek machtigen om de nieuwe soort aandelen uit te geven. Deze machtiging vereist een statutaire meerderheid.²⁰⁴

157. Zoals eerder toegelicht, is de coöperatieve vennootschap minder 'open' dan dat ze op het eerste zicht lijkt. Hoewel de statuten de mogelijkheid tot toetreding niet kunnen ontnemen, vormen statutaire modaliteiten mogelijk wel een belangrijke nuance. Zo voorziet de wetgever expliciet de ruimte om de toetreding te beperken via een maximum aantal uit te geven aandelen.²⁰⁵ Een voorbeeld van dergelijke clause is een limiet op het percentage aandelen die elke aandeelhouder mag bezitten. Op die manier zijn er geen dominante aandeelhouders. Verder voorziet de wetgever geen voorkeurrecht voor bestaande aandeelhouders, maar ook hier kunnen de statuten tegemoetkomen.²⁰⁶

4.6.2.3 Verslaggevingsplicht

158. De bestuurders informeren de aandeelhouders over de uitgiften van het afgelopen boekjaar. Het WVV voert daarom een verslaggevingsplicht in. Het verslag bevat minimum de volgende gegevens: het aantal bestaande en nieuwe aandeelhouders die inschreven op nieuwe aandelen, het aantal en de soort aandelen waarop zij hebben ingeschreven en de betaalde vergoeding. Indien de uitgifteprijs niet statutair bepaald is, verantwoordt het verslag de uitgifteprijs. Ten slotte maakt het verslag ook melding van

---

²⁰³ Art. 6:108, §1, eerste lid WVV

²⁰⁴ Art. 6:108, §1, tweede lid WVV

²⁰⁵ Art. 6:108, §1, derde lid WVV

²⁰⁶ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 18.

eventuele modaliteiten.²⁰⁷

159. De verslaggevingsplicht is duidelijk vrij omvangrijk, zeker voor coöperatieve vennootschappen met een groot aandeelhoudersbestand. Om de last toch wat te drukken, moet het verslag van dergelijke grote CV de namen van de aandeelhouders niet vermelden.²⁰⁸ Uiteraard geeft het bestuursorgaan wel steeds de overige relevante informatie mee. Bovendien is deze uitzondering van suppletief recht. De statuten kunnen bijgevolg wél de weergave van de identiteit van de bestaande en nieuwe aandeelhouders eisen.²⁰⁹

160. Het verslag is terug te vinden in het jaarverslag ofwel in een bijzonder verslag dat neergelegd en bekendgemaakt wordt. Daar de uitgifte van nieuwe aandelen geen statutenwijziging vereist, vormt het verslag (en het aandelenregister) een belangrijke informatiebron.²¹⁰ Er staat evenwel geen sanctie op het niet naleven van de verslaggevingsplicht. Het gaat immers slechts om een *a posteriori* informatieplicht, het bestuur is in beginsel bevoegd om de aandelen uit te geven.²¹¹

4.6.3 Uittreding en uitsluiting

161. Een aandeelhouder die de vennootschap wil verlaten, kan twee paden bewandelen. Ofwel draagt hij zijn aandelen over, ofwel maakt hij gebruik van de (vrijwillige) uittreding.²¹² Omgekeerd kan de aandeelhouder in bepaalde omstandigheden uitgesloten worden.²¹³ De coöperatieve vennootschap heeft een eigen uittredings- en uitsluitingsregeling; de geschillenregeling (BV en NV) is hier niet toepasselijk. De relatief eenvoudige exit-mogelijkheden maken van de coöperatieve vennootschap een aantrekkelijke vennootschapsvorm, en dit om meerdere redenen.²¹⁴

162. Eerst en vooral kan de aandeelhouder ten laste van het vennootschapsvermogen uittreden of

---

²⁰⁷ Art. 6:108, §2 WVV

²⁰⁸ De identiteit van de aandeelhouders is ook terug te vinden in het (al dan niet elektronisch) aandelenregister.

²⁰⁹ Art. 6:108, §2 WVV en Memorie van toelichting, 195.

²¹⁰ De oprichtingsakte kan mogelijks verouderde informatie over het aantal aandelen bevatten.

²¹¹ Vgl. artikel 6:108 WVV met artikel 5:121, §1, laatste lid WVV.

²¹² Art. 6:120 e.v. WVV

²¹³ Art. 6:123 WVV

²¹⁴ De CV behoudt haar flexibiliteit in het nieuwe WVV, ondanks de missie van de wetgever om enkel 'eigenlijke' coöperaties aan te trekken. De BV daarentegen is een stuk flexibeler dan de oude BVBA, waardoor zij de standaardvorm wordt waar oneigenlijke CVBA's terecht kunnen.

uitgesloten worden.²¹⁵ Zijn aandelen worden vernietigd zonder dat hij eerst een kandidaat-overnemer moet zoeken. De vennootschap keert het scheidingsaandeel aan de aandeelhouder in kwestie uit, dit is de tegenwaarde van de aandelen.²¹⁶ Voor wie mobiliteit van aandeelhouderschap hoog in het vaandel draagt, vormt bovenstaande regeling een pluspunt.

163. Ten tweede is er ruime statutaire vrijheid. De statuten kunnen de uittreding en de uitsluiting uitgebreid moduleren, evenwel zonder ze volledig te verbieden.²¹⁷

164. Tot slot is de tussenkomst van de notaris niet vereist, er is immers geen statutenwijziging nodig. Voor de vennootschap betekent dit een kostenbesparing, wat mogelijks opnieuw een *incentive* is om voor de CV te kiezen.

4.6.3.1 De uittreding

165. VAN HULLE definieert de uittreding als een eenzijdige rechtshandeling die het opzeggen van de vennootschapsverbintenis tot gevolg heeft.²¹⁸

166. De veranderlijkheid van het aantal vennoten is inherent aan de coöperatieve vennootschap. Er is een ruime mogelijkheid om statutaire regelingen te treffen, maar steeds zonder de uittreding integraal te verbieden.²¹⁹ Dit is conform het ICA-principe van de vrije toetreding dat per definitie ook de mogelijkheid tot uittreding omvat. In de regel treedt de aandeelhouder met al zijn aandelen uit.²²⁰

167. Het belang van een goede statutaire omkadering is niet gering, ze beschermt de vennootschap tegen een plotse kapitaalvlucht.²²¹ Bovendien kan de coöperatie ook belang hebben bij een vast aantal leden, gelet op de dubbele hoedanigheid van aandeelhouders-gebruikers. Wanneer het aantal aandeelhouders plots zakt, kan bijvoorbeeld het aantal afnames of leveringen ook dalen waardoor de positie van de vennootschap (mogelijks zeer zwaar) verzwakt. Denk aan een landbouwcoöperatie waar de

---

²¹⁵ Art. 6:1, §1, tweede lid WVV.

²¹⁶ Over de waardering, zie *infra*.

²¹⁷ *Ibid*.

²¹⁸ A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 76.

²¹⁹ Art. 6:120, §1, eerste lid WVV

²²⁰ Art. 6:120, §1, eerste lid, 3° WVV, de statuten kunnen afwijken en een gedeeltelijke uittreding toelaten.

²²¹ L. JACOBS en W. VAN OPSTAL, "Wat is coöperatief ondernemen?", *SAMPOL* 2013, (44) 46.

leden bepaalde hoeveelheden zuivel aanbrengen, waardoor de coöperatie de voeding kan verkopen. Minder aangebrachte zuivel leidt tot minder producten.²²² Waar onder het oude recht de statuten de uittreding konden verbieden²²³, zal men nu steeds waakzaam moeten zijn voor de dunne grens tussen statutaire beschermingsmechanismen en een *de facto* verbod op uittreding. Wellicht zal de rechtspraak hier een belangrijke rol spelen.

168. Enkele moduleringen die in de praktijk voorkomen, zijn de volgende:²²⁴

- De uittreding kan pas gevraagd worden na verloop van een bepaald aantal jaren aandeelhouderschap.²²⁵
- De uittreding kan enkel mits goedkeuring van de raad van bestuur of de algemene vergadering.²²⁶
- De uittreding wordt pas effectief na het doorlopen van een bepaalde opzegtermijn.²²⁷
- Per boekjaar kunnen slechts een bepaald aantal aandeelhouders uittreden.²²⁸
- De uittredende aandeelhouder dient een kandidaat-aandeelhouder voor te stellen.²²⁹
- De uittredende aandeelhouder kan pas effectief uittreden indien zijn voorgedragen kandidaat-aandeelhouder het lidmaatschap verwerft.²³⁰
- De uittreding is slechts toegelaten voor zover zij de financiële toestand van de vennootschap niet in gevaar brengt.²³¹

---

²²² A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 78-79.

²²³ F. TANGHE, P. MAEYAERT, EN L. TAILLIEU, *De coöperatieve vennootschap, gezien vanuit de praktijk*, Brugge, Die Keure, 1993, 39.

²²⁴ A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 79-80 en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV 2020*, (5) 20.

²²⁵ Zie bijvoorbeeld de situatie uit randnr. 72 waarbij de landbouwcoöperatie rekent op de aanbreng van bepaalde hoeveelheden producten. Door een termijn te voorzien waarbinnen de aandeelhouders niet kunnen uittreden, kan de coöperatie rekenen op de medewerking van die aandeelhouders. Oprichters kunnen in elk geval pas na drie jaar uittreden (art. 6:120, §1, eerste lid, 1° WVV). De *ratio* achter deze regel is het vermijden van bewijsproblemen inzake de oprichtersaansprakelijkheid.

²²⁶ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV 2020*, (5) 20.

²²⁷ VAN HULLE geeft één of twee jaar als voorbeeld, zie A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 79.

²²⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV 2020*, (5) 20.

²²⁹ A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 108.

²³⁰ *Ibid.* Deze statutaire voorwaarde is beperkender dan de vorige, waar het irrelevant is of de voorgedragen kandidaat-aandeelhouder effectief aandeelhouder wordt.

²³¹ Uit onderzoek blijkt dat een derde van de onderzochte statuten dergelijke clausule bevat. De discretionaire beslissingsbevoegdheid komt aan het bestuursorgaan toe. E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV 2020*, (5) 20.

- De uittreding kan niet tot gevolg hebben dat het aantal aandeelhouders onder het getal drie zakt.²³²

169. Deze clausules, hoewel soms verregaand, houden in beginsel geen verbod op uittreding in. Mits zij redelijk geformuleerd zijn, blijven ze bijgevolg toegelaten.

170. Het bestuur brengt verslag uit over de geweigerde uittredingsverzoeken *an sich* en hun motivatie om tot de weigering te beslissen. Verder vermeldt zij in haar verslag ook minimaal het aantal uitgetreden aandeelhouders en hun soort aandelen, de betaalde vergoeding en eventuele overige modaliteiten. De statuten kunnen bepalen dat de identiteit van de uitgetreden aandeelhouders ook meegedeeld wordt.²³³

171. Zoals ook bij de toetreding van de CV toegelicht werd, vereist dit alles geen statutenwijziging. Bijgevolg kan de oprichtingsakte een vertekend beeld van het aantal aandelen geven. Het bestuur houdt alle wijzigingen in haar verslag en in het (elektronisch) aandelenregister bij, waardoor deze wel een actueel beeld scheppen.²³⁴

172. Wat betreft de timing van de uittreding voorziet het WVV in enkele vernieuwingen. De regel dat aandeelhouders slechts gedurende de eerste zes maanden van het boekjaar kunnen uittreden is niet langer dwingend.²³⁵ Indien de statuten hiervan niet afwijken, blijft deze regel echter wel suppletief gelden.²³⁶ Nog een nieuwe regel van suppletief recht is dewelke de uittreding pas laat uitwerken op de laatste dag van de zesde maand van het boekjaar.²³⁷ Tot die dag blijven de uittredende leden hun rechten en plichten van het aandeelhouderschap uitoefenen. Ze kunnen bijvoorbeeld nog participeren op de algemene vergadering die beslist over de goedkeuring van de jaarrekening van het afgelopen boekjaar, hun inzagerecht uitoefenen of gehouden worden tot bepaalde afname- of leveringsplichten.²³⁸

---

²³² Cf. *supra* randnr. 122 inzake de driehoofdigheid. Uit onderzoek blijkt dat drie vierden van de onderzochte statuten dergelijke clause bevat. E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV 2020*, (5) 21.

²³³ Dit maakt deel uit van de verslaggevingsplicht van het bestuur aan de algemene vergadering, zie art. 6:120, §2, eerste lid WVV.

²³⁴ Memorie van toelichting, 195.

²³⁵ F. TANGHE, P. MAEYAERT, EN L. TAILLIEU, *De coöperatieve vennootschap, gezien vanuit de praktijk*, Brugge, Die Keure, 1993, 38.

²³⁶ Art. 6:120, §1, tweede lid, 2° WVV

²³⁷ Art. 6:120, §1, tweede lid, 4° WVV

²³⁸ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV 2020*, (5) 21.

173. Merk op dat er naast de vrijwillige uittreding ook situaties van gedwongen uittreding bestaan. Bij overlijden, faillissement, kennelijk onvermogen, vereffening²³⁹ of onbekwaamverklaring van de aandeelhouder treedt deze van rechtswege uit de vennootschap. De statuten kunnen evenwel een andersluidend beding bevatten.²⁴⁰ Een concreet voorbeeld is het beding waardoor de erfgenamen de aandelen verkrijgen in geval van overlijden van de aandeelhouder. Net zoals bij de overdracht van aandelen aan een derde, moeten ook in deze hypothese de erfgenamen aan de statutaire toetredingsvereisten beantwoorden en dient het bestuur hun kandidatuur goed te keuren.²⁴¹

4.6.3.2 De uitsluiting

174. Een vennoot kan op basis van twee soorten uitsluitingsgronden uit de vennootschap gedwongen worden. Enerzijds is er de uitsluiting om wettige reden, en anderzijds bestaat ook de mogelijkheid tot uitsluitingsgronden die in de statuten of het intern reglement verankerd zijn.

175. Wanneer er een ‘wettige reden’ voorhanden is, kan de coöperatieve vennootschap een aandeelhouder uitsluiten.²⁴² Deze mogelijkheid tot uitsluiting kan statutair niet ontnomen worden.²⁴³ Gezien de wetgever het begrip ‘wettige reden’ niet verder verduidelijkt en de parlementaire stukken aangeven dat het oude artikel 370 W.Venn. – op enkele kleine, stilistische aanpassingen na – hernomen wordt, zal de ‘wettige reden’ hoogstwaarschijnlijk niet anders dan het oude criterium ‘gegronde reden’ ingevuld worden.²⁴⁴

176. Het amendement van de heer ARTS biedt duidelijkheid wat betreft de invulling van het begrip ‘gegronde reden’.²⁴⁵

---

²³⁹ Fusie of splitsing is niet gelijk aan vereffening, waardoor de aandeelhouder-rechtspersoon in kwestie in die gevallen niet van rechtswege uittreedt. De wetgever hanteert immers de term ‘vereffening’ en niet ‘ontbinding’. Memorie van toelichting, 196.

²⁴⁰ Art. 6:121, eerste lid WVV en D. BRULOOT, “Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV” in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, Brugge, die Keure, 2019, (78) 85.

²⁴¹ Art. 6:54 WVV; Memorie van toelichting, 196 en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV 2020*, (5) 22.

²⁴² Art. 6:123, §1, eerste lid WVV

²⁴³ Art. 6:123, §1, eerste lid WVV

²⁴⁴ Memorie van toelichting, 196.

²⁴⁵ Amendement nr. 17 (M. ARTS) op het ontwerp van de wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 1990-91, nr. 1374/12-19.

- Vooreerst kan er een gegronde reden voorhanden zijn indien een aandeelhouder de statuten of de wettelijke bepalingen betreffende de CV schendt.
- Daarnaast kan het loutere feit dat de verstandhouding tussen de aandeelhouders op zodanige wijze verstoord is dat zij iedere normale werking van de vennootschap verhindert, ook een gegronde reden zijn

177. Wat betreft de ernstig verstoorde verstandhouding omschrijft de heer ARTS de situatie als volgt: “ (...) of om het even welk feit (bij voorbeeld de schending van een andere wet), die allen zo ernstig zijn dat het behoud van de betrokken persoon als vennoot voor een redelijk persoon ondenkbaar is of alleszins bijzonder onwenselijk of ongepast voorkomt.”²⁴⁶ Het gaat bijgevolg niet om een klein meningsverschil maar om een feit dat elke redelijke vorm van samenwerking in de weg staat. Hierbij hoeft men niet *per se* een aan de aandeelhouder toerekenbare fout te bewijzen.

178. De toetsingsmaatstaf voor de uitsluiting is het vennootschapsbelang. Dit strookt met de historiek van de coöperatieve beweging, waar het belang van de coöperatie steeds op de individuele belangen primeert.²⁴⁷

179. De uitsluiting om wettige reden kan met statutaire uitsluitingsgronden aangevuld worden.²⁴⁸ Ook het intern reglement kan bijkomende uitsluitingsgronden stipuleren. Vroeger, voor het WVV, heerste er discussie omtrent de geldigheid van uitsluitingen wier basis enkel in het intern reglement vervat lag. Op dit vlak innoveert het WVV, door het intern reglement wettelijk te verankeren neemt ze alle discussies omtrent de geldigheid van dergelijke clausules weg.²⁴⁹

180. Timingsgewijs verloopt de mogelijkheid tot uitsluiting niet synchroon met de mogelijkheid tot uittreding. In tegenstelling tot die laatste kan de uitsluiting wel tijdens de tweede helft van het boekjaar plaatsvinden en heeft ze niet pas uitwerking op de laatste dag van de zesde maand van het boekjaar. Ook kunnen er tijdens de eerste drie boekjaren na oprichting reeds oprichters uitgesloten worden.²⁵⁰

181. De uitsluitingsprocedure wijzigt slechts miniem. Behoudens andersluidende statutaire bepalingen

---

²⁴⁶ *Ibid.*

²⁴⁷ *Cf. supra* deel 1.

²⁴⁸ Art. 6:123, §1, eerste lid WVV

²⁴⁹ Art. 6:69, §2 WVV

²⁵⁰ Art. 6:123, §3, eerste lid WVV

valt de uitsluiting onder de bevoegdheid van de algemene vergadering. De aandeelhouder in kwestie ontvangt een gemotiveerd voorstel tot uitsluiting per aangetekende brief of via elektronische weg (e-mail). Hij krijgt de kans om zijn opmerkingen binnen één maand na ontvangst van het voorstel mee te delen, en hij wordt bovendien gehoord indien hij dit opportuun acht. Vervolgens neemt het bevoegde orgaan een besluit, dat steeds met redenen omkleed wordt.²⁵¹ Het bestuur heeft, in tegenstelling tot bij de uittreding, geen verslagplicht. Immers, in beginsel is de algemene vergadering bevoegd waardoor zij uiteraard weet heeft van de beslissingen die zij zelf genomen heeft. Ook wanneer de statuten de bevoegdheid aan het bestuursorgaan delegeren, heeft zij geen verslagplicht. Het besluit tot uitsluiting wordt uiteindelijk binnen vijftien dagen door het bestuur aan de aandeelhouder meegedeeld.²⁵² Tot slot werkt het bestuursorgaan het aandelenregister bij.²⁵³

4.6.3.3 Het scheidingsaandeel

182. Aandeelhouders kunnen uittreden of uitgesloten worden lastens het vennootschapsvermogen. Het scheidingsaandeel dat zij daarbij ontvangen is de tegenwaarde voor de aandelen van de uittredende of uitgesloten aandeelhouder.²⁵⁴ De wijze waarop het scheidingsaandeel berekend wordt, is dus van groot belang.

183. Het WVV geeft een wettelijke basis aan de berekening van het scheidingsaandeel. De wetgever waardeert het scheidingsaandeel als het bedrag gelijk aan de werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde inbrengwaarde. Dit bedrag kan daarenboven niet meer bedragen dan de nettoactiefwaarde van de laatst goedgekeurde jaarrekening.²⁵⁵ Er is dus met andere woorden een plafond, een bovengrens. Deze regel is van suppletief recht, de statuten kunnen afwijken.²⁵⁶ Zo kunnen de statuten bijvoorbeeld een andere berekeningswijze hanteren, of een onderscheid maken tussen het scheidingsaandeel bij uitsluiting *versus*

---

²⁵¹ Art. 6:123, §1 WVV

²⁵² Art. 6:123, §2 WVV

²⁵³ Art. 6:123, §4 WVV

²⁵⁴ Verlatende coöperanten kunnen de vereffening van de vennootschap niet vorderen. Verder hebben zij hoogstwaarschijnlijk geen recht op dividenden voor het lopende boekjaar en dit in tegenstelling tot de visie onder het oude vennootschapsrecht. Voor meer informatie, zie E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 24.

²⁵⁵ Het Hof van Beroep te Brussel bevestigt dat de goedgekeurde balans bindend is. Brussel 25 maart 2019, *TRV* 2019, 784, noot L. DE MEULEMEESTER.

²⁵⁶ Art. 6:120, §1, tweede lid, 5° WVV

bij uittreding.²⁵⁷ In ieder geval reflecteert de vergoeding niet *per se* de reële waarde van het volledige aandelenbezit van de coöperant.²⁵⁸

184. Verder wordt de betaling van het scheidingsaandeel als een uitkering gekwalificeerd. Hierdoor moeten de balans- en liquiditeitstests in acht genomen worden.²⁵⁹ Voldoet de vennootschap niet aan deze balans- en liquiditeitstests, dan kan er geen uitkering plaatsvinden. Het recht op betaling wordt in dat geval opgeschort tot wanneer de financiële situatie van de vennootschap de uitkering wel toelaat (in het licht van de twee tests), en dit zonder dat er intresten verschuldigd zijn. Ook heeft de betaling van deze opgeschorte bedragen voorrang op elke andere uitkering aan coöperanten.²⁶⁰ Omgekeerd indien er toch een strijdige uitkering plaatsvindt, dan kan de vennootschap deze terugvorderen van de coöperant.²⁶¹

185. Wat de timing van de uittreding betreft, laat het WVV de uittreding pas uitwerken op de laatste dag van de zesde maand van het boekjaar. Dit heeft ook zijn weerslag op de betalingstermijn. De betaling van het scheidingsaandeel dient immers maximaal een maand later te gebeuren. Concreet is dit de laatste dag van de zevende maand van het boekjaar.²⁶² Deze suppletiefrechtelijke regel sluit evenwel niet altijd goed aan bij de praktijk. Uitsluiting²⁶³, uittreding van rechtswege²⁶⁴ of verlies van hoedanigheid²⁶⁵ is immers ook mogelijk na de zesde maand van het boekjaar. Wanneer bijvoorbeeld de uitsluiting in de achtste maand van het boekjaar zich voordoet, is het logischerwijs onmogelijk om het scheidingsaandeel voor de zevende maand van datzelfde boekjaar te betalen. De achtste maand komt chronologisch na de zevende maand, dus de zevende maand is reeds verstreken.²⁶⁶ Het WVV biedt op dit vlak geen duidelijkheid. De statuten kunnen evenwel in een afdoende regeling voorzien. Een pragmatische oplossing is bijvoorbeeld de onmiddellijke uitwerking van de uitsluiting, uittreding van rechtswege of verlies van hoedanigheid. Dit ongeacht of ze in het eerste dan wel tweede deel van het boekjaar plaatsvinden. De betalingstermijn

---

²⁵⁷ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 24.

²⁵⁸ L. DE MEULEMEESTER, "De waarderingsperikelen bij de bepaling van het scheidingsaandeel in de CV(BA) : de ene exit is de andere niet" (noot onder Brussel 25 maart 2019), *TRV* 2019, (784) 801.

²⁵⁹ Art. 6:120, § 1, 6° *jo.* art 6:115-6:116 WVV

²⁶⁰ Art. 6:120, §1, derde lid WVV

²⁶¹ Art. 6:117 WVV

²⁶² Art. 6:120, § 1, 4° WVV

²⁶³ Art. 6:123, §3 WVV

²⁶⁴ Art. 6:121 WVV

²⁶⁵ Art. 6:122 WVV

²⁶⁶ In tegenstelling tot de uittreding wordt de uitsluiting, verlies van hoedanigheid of uittreding van rechtswege die zich na de zesde maand van het boekjaar voordoet, niet geacht in het volgende boekjaar plaats te vinden.

bedraagt dan maximaal één maand na de uitwerking.²⁶⁷

4.7 De rol van het intern reglement

186. Het intern reglement, ook wel huishoudelijk reglement of reglement van inwendige orde genoemd, is een document ter aanvulling van de statuten. Het wordt bij besluit door een vennootschapsorgaan uitgevaardigd.²⁶⁸ Hierdoor bindt het intern reglement niet enkel individuele aandeelhouders (in tegenstelling tot een aandeelhoudersovereenkomst), maar ook de vennootschap zelf.²⁶⁹

187. Een intern reglement kent drie grote voordelen. Het wellicht belangrijkste voordeel is de zekere mate van discretie die een intern reglement biedt. De statuten moeten weliswaar het bestaan van het intern reglement vermelden maar de inhoud ervan is niet openbaar. Daarnaast voorkomt het gebruik van een intern reglement dat de statuten nodeloos uitgebreid zijn, wat de leesbaarheid van de statuten vergroot. Het derde voordeel is de kostenbesparing. Een intern reglement behoeft geen tussenkomst van een notaris.²⁷⁰

188. De wetgever voorzag initieel een onderscheid tussen de toepasbaarheid van het intern reglement in het gemeen vennootschapsrecht (Boek 2)²⁷¹ versus de toepasbaarheid bij coöperatieve vennootschappen (Boek 6). In het gemeen vennootschapsrecht had het intern reglement een bescheiden toepassingsgebied waardoor de clausules minder ver konden reiken dan bij coöperatieve vennootschappen.²⁷² Het Grondwettelijk Hof zag hierin een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.²⁷³

189. Onderstaand hoofdstuk bespreekt de situaties voor en na het vernietigingsarrest van het Grondwettelijk Hof *d.d.* 15 oktober 2020.

---

²⁶⁷ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 27.

²⁶⁸ H. LAGA, “Het reglement van inwendige orde in vennootschappen”, *TPR* 1993, (895) 901.

²⁶⁹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 28.

²⁷⁰ H. LAGA, “Het reglement van inwendige orde in vennootschappen”, *TPR* 1993, (895) 898-900.

²⁷¹ Boek 2 WVV geldt in beginsel voor alle rechtspersonen uit het WVV.

²⁷² Vgl. art. 2:59 WVV (vernietigd) met art. 6:69, §2 WVV.

²⁷³ GwH 15 oktober 2020, nr. 2020/135, noot S. DE GEYTER.

4.7.1 Situatie voor het vernietigingsarrest GwH 15/10/2020

4.7.1.1 Algemene regeling: artikel 2:59 WVV

190. Het WVV verduidelijkt hoe verregaand de bepalingen van het intern reglement kunnen zijn. Artikel 2:59 WVV biedt een negatieve opsomming van zaken waar het intern reglement niet aan kan tornen. Het eerste lid luidt als volgt:²⁷⁴

“Het bestuursorgaan kan een intern reglement uitvaardigen mits statutaire machtiging. Dergelijk intern reglement kan geen bepalingen bevatten:

1° die strijdig zijn met dwingende wetsbepalingen of de statuten;

2° over materies waarvoor dit wetboek een statutaire bepaling vereist;

3° die raken aan de rechten van de vennoten, aandeelhouders of leden, de bevoegdheid van de organen, of de organisatie en de werkwijze van de algemene vergadering.”

191. Met andere woorden, het intern reglement heeft een eerder bescheiden toepassingsgebied. Vooreerst kan het geen regeling treffen die afwijkt van dwingende wetten of de statuten. Ten tweede kan het geen regels uitwerken wanneer het WVV een statutaire bepaling vereist. Telkens wanneer het WVV vermeldt dat andersluidende statutaire bepalingen mogelijk zijn, is bijgevolg een regeling in het intern reglement onmogelijk. De wetgever voorziet dan immers expliciet dat een statutaire bepaling vereist is om een andersluidende regeling uit te werken. Verder kan het intern reglement niet raken aan de rechten van de aandeelhouders of de bevoegdheid van de organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering. Deze formulering heeft een ruime draagwijdte, waardoor de mogelijkheden van het intern reglement sterk inkrimpen.²⁷⁵

192. Artikel 2:59 WVV kent twee mogelijke lezingen. In ruime zin regelt dit artikel interne reglementen *an sich*, ongeacht welk vennootschapsorgaan ze opmaakt. In dat geval moeten zowel de algemene vergadering als het bestuur rekening houden met de inhoudelijke restricties. Een enge lezing daarentegen maakt het wetsartikel enkel toepasselijk op het bestuursorgaan. Immers, het eerste lid van artikel 2:59 WVV vermeldt expliciet het bestuursorgaan maar niet de algemene vergadering. In deze lezing zou de algemene vergadering zich niet aan de restricties moeten houden, en kan zij wel interne reglementen opmaken die

---

²⁷⁴ Art. 2:59, eerste lid WVV

²⁷⁵ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 28.

bijvoorbeeld een impact hebben op de rechten van de aandeelhouders. Uiteraard dienen de statuten wel het bestaan van het intern reglement te vermelden.²⁷⁶

193. Twee bemerkingen nuanceren de lezing in enge zin. Ten eerste blijft het een heikel punt om interne reglementen toe te laten wanneer het WVV eigenlijk uitdrukkelijk een statutaire bepaling vereist. Statutaire bepalingen worden immers bij statutaire meerderheid goedgekeurd. Een intern reglement daarentegen moet niet bij statutaire meerderheid goedgekeurd worden. Aldus wordt de positie van de aandeelhouders minder beschermd bij een intern reglement dan bij een statutaire bepaling. Wanneer de wet expliciet een statutaire bepaling vereist, valt dit -gelet op die bescherming- dus niet zomaar gelijk te stellen met een intern reglement. Als tweede bemerking maakt de memorie van toelichting geen onderscheid in restricties waar het bestuur zich aan moet houden, *versus* die waar de algemene vergadering zich aan moet houden. Daaruit afleidend was het de bedoeling van de wetgever dat beide vennootschapsorganen zich aan dezelfde beperkingen moeten houden. Rekening houdend met deze twee bemerkingen, is de lezing in ruime zin wellicht de meest correcte lezing. Zowel het bestuur als de algemene vergadering moeten bij het opstellen van het intern reglement rekening houden met de restricties uit artikel 2:59 WVV.²⁷⁷

194. Tot slot worden het intern reglement en latere wijzigingen aan de aandeelhouders meegedeeld. De statuten verwijzen daarenboven expliciet naar de laatst goedgekeurde versie van het intern reglement.²⁷⁸

4.7.1.2 Ruimer inzetbaar bij de CV: artikel 6:69, §2 WVV

195. De geschiedenis leert dat interne reglementen reeds lange tijd vooral bij de CV populair waren.²⁷⁹ Wellicht is dit de reden waarom de wetgever het intern reglement bij de coöperatieve vennootschap ruimer inzetbaar maakt.²⁸⁰ Het wetsartikel 6:69, §2 WVV luidt immers als volgt:

“§ 2. De statuten of, mits de statuten dat bepalen, een intern reglement, goedgekeurd door een besluit genomen met naleving van de aanwezigheids- en meerderheidsvereisten voor een

---

²⁷⁶ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 28. De relevantie van deze discussie wordt deels weggenomen door de uitspraak van het Grondwettelijk Hof d.d. 15 oktober 2020. *Cf. infra* randnrs. 201 e.v.

²⁷⁷ Memorie van toelichting, 75 en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, “De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?”, *TRV* 2020, (5) 28.

²⁷⁸ Art. 2:59, tweede lid WVV

²⁷⁹ H. LAGA, “Het reglement van inwendige orde in vennootschappen”, *TPR* 1993, (895) 896.

²⁸⁰ Wat betreft de motivatie hult de memorie van toelichting zich evenwel in stilzwijgen.

statutenwijziging, kunnen bijkomende en aanvullende bepalingen bevatten over de rechten van de aandeelhouders en de werking van de vennootschap, met inbegrip van de materies bedoeld in artikel 2:59, 2° en 3°.²⁸¹

196. Hieruit blijkt duidelijk dat het intern reglement bij de coöperatieve vennootschap wel regelingen kan uitwerken over materies waarvoor de wetgever eigenlijk een statutaire bepaling vereist. Ook kan het raken aan de rechten van aandeelhouders, de bevoegdheid van de organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering. Zo kan het intern reglement bijvoorbeeld bijkomende uitsluitingsgronden voorzien, een afwijkende oproepingswijze van de algemene vergadering vastleggen of de waardebepaling van het scheidingsaandeel bevatten.²⁸²

197. Verder hebben coöperatieve vennootschappen er zeker baat bij om hun coöperatieve finaliteit uitgebreid toe te lichten, gezien de zware sanctie van ontbinding. Ze omschrijft haar finaliteit en bijhorende waarden in de statuten, maar een intern reglement kan hier een belangrijke aanvulling op bieden.²⁸³

198. Het WVV vereist evenwel dat de statuten in de mogelijkheid van een intern reglement voorzien. Bovendien verloopt de goedkeuring van het intern reglement bij statutaire meerderheid.²⁸⁴ Latere wijzigingen aan het intern reglement moeten naar analogie ook bij statutaire meerderheid goedgekeurd worden. Indien dergelijke goedkeuring niet vereist zou zijn, dan zou de raad van bestuur de inhoud naar believen kunnen wijzigen. In dat geval zou de initiële goedkeuring bij statutaire meerderheid een maat voor niets zijn.²⁸⁵

199. Opvallend is dat artikel 2:59 WVV niet in een goedkeuring bij statutaire meerderheid voorziet. Dit wellicht omdat die interne reglementen een minder ingrijpende inhoud bevatten, aangezien o.a. niet aan

---

²⁸¹ Art. 6:69, §2 WVV

²⁸² Art. 6:70, §1, tweede lid WVV en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 28-29.

²⁸³ Art. 6:1, §4 en 6:127 WVV; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV): frisse wind of storm op zee?*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 9-10 en H. LAGA, "Het reglement van inwendige orde in vennootschappen", *TPR* 1993, (895) 896.

²⁸⁴ Art. 6:69, §2 WVV

²⁸⁵ Het oorspronkelijke wetsontwerp voorzag in art. 6:3, §2, derde lid uitdrukkelijk dat de latere wijziging ook goedgekeurd moet worden. Dit is in het WVV niet overgenomen. Memorie van toelichting, 574 en E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 29.

de rechten van aandeelhouders geraakt wordt. Daarom wordt geargumenteed dat een intern reglement van een coöperatieve vennootschap die binnen de draagwijdte van artikel 2:59 WVV valt, ook niet bij statutaire meerderheid goedgekeurd moet worden.²⁸⁶

200. Tot slot worden de coöperanten, net zoals in het gemeen vennootschapsrecht, geïnformeerd over het intern reglement en latere wijzigingen. De statuten verwijzen ook expliciet naar de laatst goedgekeurde versie van het intern reglement, zonder de inhoud ervan openbaar te maken.²⁸⁷

4.7.2 Het Grondwettelijk Hof komt tussen

201. Zoals reeds bleek, is het intern reglement voor de coöperatieve vennootschap aan minder strenge regels onderworpen dan in het gemeen vennootschapsrecht. Dit verschil in behandeling wordt aangeklaagd door verzoekende partijen in het arrest van het Grondwettelijk Hof d.d. 15 oktober 2020.²⁸⁸

4.7.2.1 Wat betreft het raken aan rechten van aandeelhouders

202. Als eerste middel halen de verzoekende partijen aan dat het intern reglement in het gemeen vennootschapsrecht niet mag raken aan de rechten van de aandeelhouders, de bevoegdheid van de organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering.²⁸⁹ Dit in tegenstelling tot het intern reglement voor de coöperatieve vennootschap.²⁹⁰

203. De Ministerraad haalt aan dat de strikte voorwaarden uit artikel 2:59 WVV de rechtszekerheid vrijwaren, aangezien de inhoud van het intern reglement niet openbaar is. Dit artikel beschermt in hoofdzaak derden.

204. Het Grondwettelijk Hof motiveert echter dat derden niet geraakt worden door een intern reglement dat tornt aan de rechten van de aandeelhouders, de bevoegdheid van de organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering. Ook de bescherming van aandeelhouders is geen

---

²⁸⁶ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV* 2020, (5) 29.

²⁸⁷ Art. 2:59, tweede lid WVV en H. LAGA, "Het reglement van inwendige orde in vennootschappen", *TPR* 1993, (895) 918-919.

²⁸⁸ GwH 15 oktober 2020, nr. 2020/135, noot S. DE GEYTER.

²⁸⁹ Art. 2:59, eerste lid, 3° WVV

²⁹⁰ Art. 6:69, §2 WVV

pertinent argument dat een verschillende behandeling rechtvaardigt. Immers, de positie tussen aandeelhouders uit een coöperatieve vennootschap verschilt niet wezenlijk met die uit andere vennootschapsvormen. Het onderscheidend kenmerk is de coöperatieve finaliteit, maar deze is irrelevant voor het bepalen van de materies waarop het intern reglement kan slaan. Bijgevolg is een onderscheid tussen coöperatieve vennootschappen en andere vennootschapsvormen niet objectief en redelijk verantwoord en schendt artikel 2:59, eerste lid, 3° WVV de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

205. Hierdoor besluit het Grondwettelijk Hof dat artikel 2:59, eerste lid, 3° WVV vernietigd moet worden. Ook in het gemeen vennootschapsrecht moet het intern reglement kunnen raken aan de rechten van de aandeelhouders, de bevoegdheid van de organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering. Evenwel moet het intern reglement dan, net zoals bij de coöperatieve vennootschappen het geval is, goedgekeurd worden door de algemene vergadering bij statutaire meerderheid. Dit betekent dat het aanwezigheids- en meerderheidsquorum voor een statutenwijziging moet bereikt zijn.

4.7.2.2 Wat betreft statutair te regelen materies

206. Als tweede middel halen de verzoekende partijen aan dat statutair te regelen materies in principe buiten het toepassingsgebied van een intern reglement vallen. Enkel interne reglementen van coöperatieve vennootschappen kunnen hiervan afwijken. Dit zou een ongerechtvaardigd onderscheid zijn, aldus de verzoekende partijen.

207. Het Grondwettelijk Hof stelt dat het onderscheid uit artikel 2:59, eerste lid, 2° WVV inderdaad niet redelijk verantwoord is, maar dat het onderscheid uit artikel 6:69, §2 WVV voortvloeit. De verzoekende partijen hebben dit wetsartikel niet aangevochten, enkel artikel 2:59, eerste lid, 2° WVV is een bestreden bepaling. Bijgevolg kan het Hof de nietigheid niet uitspreken.

4.7.3 Tussentijds besluit: de impact van het arrest

208. In het gemeen vennootschapsrecht wordt het intern reglement meer inzetbaar, dankzij het arrest van het Grondwettelijk Hof d.d. 15 oktober 2020 . Door de vernietiging van artikel 2:59, eerste lid, 3° WVV kan het intern reglement wel raken aan de rechten van de aandeelhouders, de bevoegdheid van de organen of de organisatie en werkwijze van de algemene vergadering. Wanneer het intern reglement dergelijke

bepalingen bevat, moet het evenwel goedgekeurd worden door de algemene vergadering bij statutaire meerderheid.

209. Het vernietigingsarrest heeft geen impact op de coöperatieve vennootschappen. Aangezien artikel 6:69, §2 WVV niet bestreden werd, kunnen interne reglementen nog steeds bepalingen bevatten omtrent statutair te regelen materies.²⁹¹ Mogelijks wordt dit artikel in de toekomst wel voor het Hof bestreden. Tot die tijd blijft het echter in zijn volledigheid gelden.

4.8 De rol van erkenningen

210. De erkende vennootschappen verkregen in het verleden doorgaans weinig aandacht.²⁹² Het WVV verandert het tij en wijdt een eigen boek aan deze erkenningen (zijnde Boek 8 WVV ‘Erkenning van vennootschappen’).²⁹³

211. Net zoals onder het oude vennootschapsrecht, behoudt het WVV het fenomeen van de “erkende coöperatieve vennootschap”.²⁹⁴ Wanneer er enkel eigenlijke CV’s bestaan die het coöperatief gedachtegoed nastreven, lijkt een erkenning nochtans overbodig te zijn. Huidige titel onderzoekt of deze stelling correct is, en wat de eventuele meerwaarde van de erkende CV is.

212. Daarnaast wordt de sociale onderneming²⁹⁵ kort aangehaald. Dit is geen aparte vennootschapsvorm maar opnieuw een erkenningen die een CV kan bekomen.²⁹⁶

213. Samenvattend is het systeem van erkenningen gefragmenteerd. De coöperatieve vennootschap kan bijgevolg een ‘gewone’ CV zijn zonder bijkomende erkenningen, een erkende CV, een CV erkend als SO

---

²⁹¹ Dit in tegenstelling tot art. 2:59, eerste lid, 2° WVV.

²⁹² A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018*, s.l., Wolters Kluwer, 2018, 143.

²⁹³ Dit boek kent evenwel slechts zeven artikelen.

²⁹⁴ Art. 6:1, §3 *juncto* 8:4 WVV

²⁹⁵ Art. 8:4-8:5 WVV

²⁹⁶ D. BRULOOT e.a., “Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: overzicht en enkele pijnpunten”, *Not.Fisc.M.* 2019, (222) 226, nr. 22 en D. BRULOOT, H. DE WULF, K. MARESCAU, “Hervorming vennootschapsrecht. Overzicht en evaluatie”, *NJW* 2018, (414) 418.

(sociale onderneming, maar geen erkende CV) of een erkende CVSO (combinatie van erkende CV én sociale onderneming).

214. Tot slot bevat Boek 8 WVV ook regels omtrent de landbouwonderneming²⁹⁷ en de bosgroeperingsvennootschap.²⁹⁸ Deze worden evenwel hier niet verder besproken.

4.8.1 De NRC

215. De Nationale Raad voor de Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming (NRC) is in 1955 opgericht.²⁹⁹ De NRC is een adviesorgaan en is een onderdeel van de wetgevende respons op de oneigenlijke coöperatieve vennootschappen. De NRC heeft immers twee hoofdopdrachten.³⁰⁰ De eerste is het definiëren en verspreiden van de coöperatieve idealen, de ICA-beginselen indachtig.³⁰¹ Als tweede taak verleent de NRC adviezen en voorstellen over vraagstukken inzake het coöperatief ondernemen aan de minister en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.³⁰²

216. De NRC bestaat uit twee organen, zijnde de algemene vergadering en het bureau.³⁰³ De leden van de algemene vergadering komen uit het coöperatieve veld. Het zijn namelijk ofwel vertegenwoordigers van een 'groepering van erkende coöperatieve vennootschappen'³⁰⁴, ofwel vertegenwoordigers van 'onafhankelijke erkende coöperatieve vennootschappen' (die laatsten behoren niet tot een groepering).³⁰⁵ Elke erkende CV kan zich dus in de algemene vergadering van de NRC laten vertegenwoordigen, hetzij via een groepering hetzij onafhankelijk.³⁰⁶ Bijgevolg heeft de algemene vergadering een veranderlijk ledenaantal, de mandaten duren zes jaar en deze zijn hernieuwbaar.³⁰⁷ Merk op dat ook erkende coöperatieve vennootschappen die geen lid zijn van de algemene vergadering, hieraan toch kunnen

---

²⁹⁷ Art. 8:2-8:3 WVV

²⁹⁸ Art. 8:1 WVV

²⁹⁹ Wet 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor Coöperatie, BS 10 augustus 1955 (hierna: Wet 20 juli 1955).

³⁰⁰ J. 'T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coopératives*, Bruxelles, Larcier, 1968, 11.

³⁰¹ Art. 1/1, 1° Wet 20 juli 1955

³⁰² Art. 1/1, 2° Wet 20 juli 1955

³⁰³ Art. 2 Wet 20 juli 1955

³⁰⁴ Een 'groepering van erkende coöperatieve vennootschappen' is elke organisatie of entiteit die door minimaal twee erkende coöperatieve vennootschappen aangeduid werd om hen in de NRC te vertegenwoordigen. Zie ook art. 1, 2° Wet 20 juli 1955.

³⁰⁵ Art. 1, 3° Wet 20 juli 1955

³⁰⁶ Art. 3, eerste en tweede lid Wet 20 juli 1955

³⁰⁷ Art. 7 Wet 20 juli 1955

deelnemen. In dat geval is ze waarnemer, ze heeft geen stemrecht. Hiertoe gelden twee voorwaarden: vooreerst hoort ze niet tot een groepering en bovendien is ze pas erkend na de samenstelling van de algemene vergadering (i.c. na 6 mei 2015, de publicatiedatum van het benoemingsKB).³⁰⁸

217. Het bestuursorgaan van de NRC is 'het bureau'. Het bureau bestaat uit maximaal twintig leden die door de algemene vergadering benoemd zijn.³⁰⁹ De zetelverdeling verloopt via een vast stramien dat wettelijk bepaald is. De volgende kandidaten krijgen zetels.³¹⁰

- Vijf zetels naar groeperingen of onafhankelijke erkende coöperaties die het grootste aantal erkende coöperatieve vennootschappen vertegenwoordigen;
- Idem wat betreft de vertegenwoordiging van de erkende coöperatieve vennootschappen met het grootste aantal vennoten;
- Drie zetels naar vertegenwoordigers van onafhankelijke coöperaties met meer dan 250.000 vennoten;
- Zeven zetels naar groeperingen of onafhankelijke erkende coöperaties die niet tot een bovenstaande categorie behoren.

218. Het bureau oefent de hoofdpodochten van de NRC uit, namelijk het definiëren en verspreiden van de coöperatieve idealen en het opstellen van adviezen en voorstellen.³¹¹ Hierover legt het bureau verantwoording af via een activiteitenverslag tijdens de algemene vergadering, die jaarlijks door het bureau bijeengeroepen wordt. Op die algemene vergadering deelt het bureau eveneens de plannen mee voor het volgende jaar.³¹² Het bureau kan in haar taken bijgestaan worden door bijkomende commissies. Deze kunnen permanent of *ad hoc* opgericht worden.³¹³

---

³⁰⁸ Art. 3, derde lid KB 24 april 2014 tot vaststelling van de samenstelling en de werking van de Nationale Raad voor de Coöperatie, BS 11 juni 2014.

³⁰⁹ De huidige samenstelling van de algemene vergadering en het bureau is terug te vinden op FOD ECONOMIE, *De Nationale Raad voor de Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming*, 13 februari 2020, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een-vennootschapsvormen/cooperatieve-vennootschappen/erkenning/de-nationale-raad-voor-de> (consultatie 24 november 2020).

³¹⁰ De zetelverdeling is in artikel 4, §1, 1°-6° Wet 20 juli 1955 vastgelegd.

³¹¹ Art. 4/1 Wet 20 juli 1955

³¹² Art. 3, derde lid Wet 20 juli 1955

³¹³ Art. 4/2 Wet 20 juli 1955

4.8.2 De erkende CV

4.8.2.1 Wettelijk kader

219. Het KB van 1962³¹⁴ werkt een systeem van erkenningen uit, waardoor coöperatieve vennootschappen met bijhorend gedachtegoed zich zichtbaar kunnen onderscheiden van diegene zonder het gedachtegoed. De realiteit is dat slechts een beperkt aantal coöperatieve vennootschappen erkend zijn. Eind 2020 zijn er 702 erkende coöperatieve vennootschappen.³¹⁵

220. Artikel 8:4, eerste lid WVV luidt als volgt: “Een coöperatieve vennootschap wiens voornaamste doel erin bestaat om haar aandeelhouders een economisch of sociaal voordeel te verschaffen ter bevrediging van hun beroeps- of persoonlijke behoeften kan worden erkend in toepassing van de wet van 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming en haar uitvoeringsbesluiten. (...)”³¹⁶

221. Uiteraard is de erkenning aan een aantal voorwaarden onderworpen. Het KB van 1962 verwijst hiervoor naar het na te streven coöperatief gedachtegoed en transposeert dit naar enkele verplichte statutaire clausules.³¹⁷

222. Wat betreft het na te leven coöperatief gedachtegoed, verwijst het KB van 1962 naar de Wet van 20 juli 1955. Artikel 5 van die wet somt immers de coöperatieve beginselen op. Deze zijn conform de ICA-beginselen. Het gaat om de volgende beginselen:³¹⁸

- “ De vrijwillige en open toetreding;
- De gelijkheid of de beperking van het stemrecht tijdens de algemene vergadering;
- De aanwijzing van de leden van de raad van bestuur en van de commissaris door de algemene vergadering;

---

³¹⁴ KB 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van de coöperatieve vennootschappen, BS 19 januari 1962 (hierna: KB van 1962).

³¹⁵ FOD Economie, *Lijst van erkende coöperatieve vennootschappen en erkende groeperingen van coöperatieve vennootschappen*, 18 september 2020, <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/Liste-des-cooperatives-agreees.pdf> (consultatie 24 november 2020)

³¹⁶ Art. 8:4, eerste lid WVV

³¹⁷ A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 155-156.

³¹⁸ Art. 5 Wet 20 juli 1955 jo. art. 1 KB 1962

- Een matige rentevoet, beperkt tot de maatschappelijke aandelen;
- De modaliteiten van de economische deelname van leden.”

223. De statuten van de erkende coöperatieve vennootschap dienen deze vijf bovenstaande beginselen te veruitwendigen. Om dit wat concreter te maken, voorziet de Wet van 1962 enkele statutaire vermeldingen.³¹⁹

224. Opvallend is de veruitwendiging van “*one man, one vote*”.³²⁰ Het gaat echter om een suppletieve regel, statutair andersluidende bedingen zijn mogelijk. In dat geval geldt dat het maximaal aantal stemmen dat een coöperant kan uitbrengen, niet hoger is dan 10% van de stemrechten verbonden aan de aanwezige en vertegenwoordigde aandelen.³²¹ Er zijn bijgevolg heel wat statutaire regelingen mogelijk, gaande van “*one man, one vote*” naar “*one action, one vote*” of zelfs stem(men) per reeks aandelen. Dit uiteraard met de 10%-beperking indachtig. Zo is er geen sprake van een dominerende aandeelhouder.³²²

225. Een tweede opvallende vermelding is de begrenzing van het dividend tot 6% netto.³²³ Daarnaast worden eventuele *ristorno's*³²⁴ *pro rata* de transacties van de coöperanten met de CV toegekend.³²⁵ Zo wordt de doelmaximalisatie benadrukt, en niet de winstmaximalisatie.

226. Het is de minister van Economie die de erkenning verleent, niet de NRC zelf. De minister kan wel de NRC om advies vragen.³²⁶ Indien de coöperatieve vennootschap de erkenning verkrijgt, dan wordt deze in een ministerieel besluit gepubliceerd.³²⁷ Voldoet de coöperatieve vennootschap niet aan de voorwaarden,

---

³¹⁹ Art. 1 KB 1962

³²⁰ Art. 1, §1, 3° KB 1962. Dit in tegenstelling tot de gewone coöperatieve vennootschap waar de suppletieve regel “*one action, one vote*” geldt.

³²¹ Art. 1, §3 KB 1962

³²² Een voorbeeld van een stem per reeks aandelen is de hypothese waarin tien aandelen één stem oplevert. FOD ECONOMIE, *Erkenningsvoorwaarden van coöperatieve vennootschappen*, 15 januari 2018, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een-vennootschapsvormen/cooperatieve-vennootschappen/erkenning/erkenningsvoorwaarden-van> (consultatie 24 november 2020).

³²³ Art. 1, §1, 5° KB 1962

³²⁴ Een *ristorno* is een deelname in de winst rekening houdend met de transacties van de coöperant met de vennootschap. Een *ristorno* wordt ook wel een coöperatieve teruggave genoemd. Een dividend daarentegen is een deelname in de winst op basis van het aandelenbezit.

³²⁵ Art. 1, §5 KB 1962

³²⁶ X, “Erkenningsvoorwaarden coöperatieve vennootschappen”, *NJW* 2015, (305) 305-306.

³²⁷ Art. 9 KB 1962. De erkenning heeft evenwel een retroactieve werking. Ze werkt terug in de tijd tot de eerste dag van de maand waarin de aanvraag ontvangen werd. Voor meer informatie, zie ook FOD Economie, *Erkenning van de coöperatieve vennootschappen*, 18 september 2020, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een->

dan motiveert het advies van de FOD Economie de redenen die aan de grondslag liggen (de problematische clausules uit de statuten / intern reglement). De erkenning geldt sinds mei 2016 voor onbepaalde duur.³²⁸ Dit belet de FOD Economie evenwel niet om te controleren of de desbetreffende vennootschap nog aan de erkenningsvoorwaarden voldoet.³²⁹ Indien nodig schrapt de minister van Economie de erkenning. Dit is bij ontbinding van de vennootschap of bij niet-naleven van de erkenningsvoorwaarden. Ook hier kan de minister de NRC om advies vragen.³³⁰ Het komt in ieder geval aan de bestuurders toe om in een bijzonder verslag te verantwoorden hoe het toezicht houdt op het naleven van de erkenningsvoorwaarden.³³¹

4.8.2.2 Voordelen

227. Eenmaal erkend kan de erkende coöperatieve vennootschap toetreden tot de NRC. Daarnaast kunnen erkende coöperatieve vennootschappen uiteraard de erkenning als kwaliteitslabel gebruiken, bijvoorbeeld door het logo 'Erkenning Nationale Raad Voor De Coöperatie' op hun publicaties te vermelden.³³² Zij vermeldt in ieder geval het woord "erkend" bij haar rechtsvorm, die afgekort wordt als "erkende CV".³³³

228. Verder levert de erkenning ook diverse fiscale en sociale voordelen op. Samenvattend gaat het om een verlaagd belastingtarief³³⁴, een fiscale vrijstelling op de uitgekeerde dividenden voor maximaal 200 euro per natuurlijke persoon (geïndexeerd bedrag, aj. 2020)³³⁵, intresten op leningen door de coöperant verstrekt aan de erkende CV worden niet geherkwalificeerd in dividenden³³⁶ en bestuurders kunnen van

---

onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/vennootschapsvormen/coöperatieve-vennootschappen/erkenning-van-de-coöperatieve (consultatie 24 november 2020).

³²⁸ Art. 5, eerste lid KB 1962. Voorheen gold de erkenning slechts voor vier jaar.

³²⁹ Zie de wet van 20 juli 1955 en het KB van 1962.

³³⁰ Art. 6-7 KB 1962 en X, "Erkenningsvoorwaarden coöperatieve vennootschappen", *NJW* 2015, (305) 305-306.

³³¹ Art. 1, §7 Wet 20 juli 1995

³³² FOD Economie, *Voordelen verbonden aan de erkenning van coöperatieve vennootschappen*, 25 februari 2020, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/vennootschapsvormen/coöperatieve-vennootschappen/erkenning/voordelen-verbonden-aan-de> (consultatie 25 november 2020).

³³³ Art. 8:4, eerste lid WVV

³³⁴ Art. 215, tweede lid, 1°, 2° en 4° WIB92

³³⁵ Art. 185, §1 WIB92. Dit in tegenstelling tot de normale regeling waar de belastbare winst van een vennootschap wel de uitgekeerde dividenden omvat.

³³⁶ Art. 18, 4° WIB92

het werknemersstatuut genieten.³³⁷

4.8.2.3 Relevantie

229. De erkende CV is niet vrij van kritiek. Critici stellen de bestaansreden van de erkende CV in het WVV in vraag. Zo is er vooreerst het lage cijfer erkende coöperatieve vennootschappen. Dit lage cijfer kent verschillende mogelijke oorzaken. Ten eerste is het systeem van erkenningen onvoldoende bekend. Coöperatieve vennootschappen die *in se* wel de idealen nastreven maar niet op de hoogte zijn van de erkenning, zullen uiteraard geen erkenning aanvragen. Mogelijks biedt het WVV hier deels een oplossing aangezien de erkenningen nu een volwaardige plaats in het wetboek krijgen. Een andere mogelijke oorzaak is dat de voordelen onvoldoende interessant zouden zijn. Dit is waarschijnlijk de belangrijkste oorzaak, en het WVV biedt hier geen grote vernieuwingen.³³⁸

230. Een tweede kritiekpunt is de vaststelling dat enkel de erkende CV het coöperatieve merk als kwaliteitslabel kan uitdragen, o.a. door het woord 'erkend' en het bijhorende logo. Met andere woorden, een erkende CV is het toonbeeld van een CV die volgens de coöperatieve idealen handelt. Dit komt enigszins bevreemdend over. De erkenningsvoorwaarden veruitwendigen immers vooral de ICA-beginselen. Maar ook elke 'gewone' coöperatieve vennootschap zou dankzij het WVV een 'eigenlijke' CV moeten zijn en aldus de coöperatieve idealen moeten nastreven. Met andere woorden, de erkenningsvoorwaarden zouden een zeer groot deel van de coöperatieve vennootschappen moeten omvatten.³³⁹ Is er dan nog nood aan een afzonderlijke erkenning met eigen privileges?

231. Toch benadrukt de memorie van toelichting dat niet elke coöperatieve vennootschap aan de erkenningsvoorwaarden zal voldoen. Hierdoor zou het bestaan van een aparte erkenning wel gerechtvaardigd zijn.³⁴⁰ Bovendien is het coöperatieve middenveld zelf ook vragende partij om de erkenning

---

³³⁷ Voorwaarden zie art. 3, 1° KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, BS 5 december 1969.

³³⁸ A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, "Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen" in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 155-156.

³³⁹ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0 : verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve ?", *TRV 2020*, (5) 32.

³⁴⁰ Memorie van toelichting, 192 en 278.

te behouden.³⁴¹ De toekomst zal uitwijzen hoe het aantal erkende CV's zich verhoudt ten aanzien van de 'gewone' coöperatieve vennootschappen die nu per definitie allemaal eigenlijk gebruikt worden.

4.8.3 De CV erkend als SO

4.8.3.1 Achtergrond

232. De coöperatieve vennootschap is de enige vennootschapsvorm die een erkenning als sociale onderneming (SO) kan verkrijgen. De erkenning als sociale onderneming moet de functie van de geschrapte vennootschap met sociaal oogmerk (VSO) vervangen. De VSO wordt al langer als een vreemde eend in de bijt gepercipieerd. Critici vergelijken deze modaliteit met een amfibie³⁴² (weinig flatterend compliment), een marketingstunt en een ronduit overbodig instrument.³⁴³ De CV erkend als SO kent een woelig parcours. Oorspronkelijk was het de bedoeling om de coöperatieve vennootschap in zijn geheelheid af te schaffen.³⁴⁴ Na druk vanuit de sociale economie is de wetgever uiteindelijk van dit idee afgestapt. Daarna zou de CV de functie van de VSO volledig opvangen, zonder bijkomende erkenning als sociale onderneming.³⁴⁵ Opnieuw kwam het middelveld tussen, en de wetgever verliet ook dit idee.³⁴⁶ Het uiteindelijke compromis is de afschaffing van de VSO en de mogelijkheid tot erkenning als sociale onderneming exclusief voor de coöperatieve vennootschappen. Deze kan in tal van sectoren actief zijn.

---

³⁴¹ NRC, *Standpunt van de Nationale Raad voor de Coöperatie inzake de voorgenomen hervorming van het Belgisch Vennootschapsrecht*, juni 2015, <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/hervorming-Wetboek-Vennootschappen-standpunt-NRC.pdf> (consultatie 24 november 2020)

³⁴² K. GEENS, "Een nieuw wetboek van vennootschappen en verenigingen: lean and mean, fit and proper" in JAN RONSE INSTITUUT, *Quid leges sine cogitatione? Enkele reflecties over het vennootschapsrecht aangeboden aan Jean-Marie Nelissen Grade*, Antwerpen, Biblo, 2011, 85.

³⁴³ M. D'HERDE, "Van VSO naar CV erkend als SO : geslaagde restyling, of doorgeslagen striptease?", *TRV* 2018, (817) 830.

³⁴⁴ Art. 1:2 WVV en K. GEENS, "Een nieuw wetboek van vennootschappen en verenigingen: lean and mean, fit and proper" in JAN RONSE INSTITUUT, *Quid leges sine cogitatione? Enkele reflecties over het vennootschapsrecht aangeboden aan Jean-Marie Nelissen Grade*, Antwerpen, Biblo, 2011, 87.

³⁴⁵ Gedachtewisseling van 3 december 2015 met de minister van Justitie en met deskundigen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht over de modernisering van het vennootschapsrecht, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1500/01, 7 en BCV, *Een modern Wetboek van vennootschappen en verenigingen*, 2 oktober 2015, https://bcv-cds.be/wp-content/uploads/2020/05/bcv_nota_minister_justitie_nl_20151002.pdf (consultatie 24 november 2020)

³⁴⁶ De Verenigde Verenigingen, *Dreigen vzw's in een rechtschaos terecht te komen? Belandt de vso in de prullenmand? De hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht*, s.d., https://www.deverenigdeverenigingen.be/images/Wake-up_call_-_Hervorming_vennootschaps-en_verenigingsrecht.pdf (consultatie 24 november 2020).

4.8.3.2 Wettelijk kader

233. De erkenning als sociale onderneming is aan voorwaarden onderworpen. De wetgever somt in artikel 8:5, §1, eerste lid WVV en artikel 6 KB van 28 juni 2019³⁴⁷ de voorwaarden integraal op. Het blijkt duidelijk dat de sociale onderneming een impact op de maatschappij wil realiseren. Dit in tegenstelling tot het toepassingsgebied van de ‘gewone’ coöperatieve vennootschap, die voornamelijk in de behoeftenrealisering van de coöperanten zelf voorziet en niet *per se* een *social impact* nastreeft. Concreet gaat het om een maatschappelijke impact op “de mens, het milieu of de samenleving”.³⁴⁸

234. Daarnaast is er een zogenaamde *asset lock* die de maatschappelijke doelstelling veruitwendigt.³⁴⁹ Zo wordt de winstuitkering begrensd tot 6% van het werkelijk gestorte bedrag op aandelen.³⁵⁰ Verder moet de bestemming van een positief liquidatiesaldo zo nauw mogelijk aansluiten bij het voorwerp van de CV erkend als SO. Hoogstwaarschijnlijk zal dit enkel andere sociale ondernemingen of VZW’s betreffen. Bovendien zijn de coöperanten enkel gerechtigd op terugname van hun werkelijk gestorte inbreng.³⁵¹ Deze dwingende regels omtrent de bestemming van het liquidatiesaldo vormen een verschilpunt met de erkende CV. Bij de erkende CV is het immers slechts een statutaire mogelijkheid, evengoed kan het positief liquidatiesaldo onder de coöperanten verdeeld worden.³⁵² Ook wordt de stemkrachtbeperking van de vroegere VSO behouden, ondanks dat deze binnen de sector als ongewenst beschouwd wordt.³⁵³

235. Net als bij de erkende CV verleent ook hier de minister van Economie de erkenning. De erkenning als sociale onderneming is van onbepaalde duur. De ambtenaren van de FOD Economie voeren evenwel

---

³⁴⁷ KB 28 juni 2019 tot vaststelling van de voorwaarden van de erkenning als landbouwonderneming en als sociale onderneming, BS 11 juli 2019 (hierna: “KB 28 juni 2019”).

³⁴⁸ Art. 8:5, §1, eerste lid, 1° WVV en art. 6, §1, eerste lid, 1°-2° KB 28 juni 2019

³⁴⁹ M. DENEFF en B. VAN BAELEN, “Sociaal ondernemerschap in vergelijkend perspectief : juridische variaties van een ontluikende paradigmashift ?” *TRV* 2020, (942) 952.

³⁵⁰ Art. 8:5, §1, eerste lid, 2° WVV en art. 6, §1, eerste lid, 7° KB 28 juni 2019. In tegenstelling tot bij de erkende CV wordt hier geen rekening gehouden met de onroerende voorheffing. Dit valt te verklaren vanuit de historische verschillen tussen de VSO en de erkende coöperatieve vennootschap.

³⁵¹ Art. 8:5, §1, eerste lid, 3° WVV en art. 6, §1, eerste lid, 3° en 8° KB 28 juni 2019

³⁵² Vgl. art. 8:4, derde lid WVV met art. :5, §1, eerste lid, 3° WVV en art. 6, §1, eerste lid, 3° en 8° KB 28 juni 2019. Zie ook A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 167.

³⁵³ Art. 6, §1, 5° KB 28 juni 2019; A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 180-181 en M. D’HERDE, “Van VSO naar CV erkend als SO : geslaagde restyling, of doorgeslagen striptease?”, *TRV* 2018, (817) 831.

controles uit om na te gaan of de CV erkend als SO wel conform de erkenningsvoorwaarden handelt. Indien dit niet het geval is, wordt de erkenning geschrapt.³⁵⁴ Het komt aan de bestuurders toe om in het jaarlijkse bijzonder verslag te verantwoorden hoe het toezicht houdt op het naleven van de erkenningsvoorwaarden en hoeveel middelen aan welke activiteiten besteed wordt.³⁵⁵ Eens de coöperatieve vennootschap als sociale onderneming erkend is, dan voegt zij de woorden “erkend als sociale onderneming” aan de rechtsvorm toe. Afgekort wordt dit de “CV erkend als SO”.³⁵⁶

236. Verder geldt het weerlegbaar vermoeden dat de reeds bestaande CVBA-VSO's voldoen aan de erkenningsvoorwaarden voor de sociale onderneming.³⁵⁷

237. Samengevat ligt de nadruk bij de sociale onderneming zeer sterk op de doelmaximalisatie, zijnde de *social impact*. Echter, het gaat nog steeds om een vennootschapsvorm. Indien er werkelijk geen enkel winstverdelingsoogmerk is, dan is de VZW (met bijhorend uitkeringsverbod) de organisatievorm bij uitstek. Dit des te meer gezien de VZW onder het WVV wel economische activiteiten als voorwerp kan hebben.³⁵⁸

4.8.3.3 Impact op de sociale economie

238. De memorie van toelichting verduidelijkt dat onder het oude W.Venn. reeds 85% van de VSO's als een CVBA georganiseerd was.³⁵⁹ Dit wijst erop dat de coöperatieve vennootschap en de sociale economie een goede match zijn.

239. Toch kiest 15% van alle VSO's bewust voor een andere vennootschapsvorm. Deze moeten zich nu omvormen tot een coöperatieve vennootschap, willen zij een erkenning als sociale onderneming verkrijgen. Dit is enigszins merkwaardig. Vooreerst blijkt dat de VSO-sector geen vragende partij was om te knippen in het aantal rechtsvormen waarop zij toegepast kan worden. De keuze van rechtsvorm werd daarentegen als

---

³⁵⁴ Art. 7-9 KB 28 juni 2019

³⁵⁵ Art. 6, §2 KB 28 juni 2019

³⁵⁶ Art. 8:5, §1, vierde lid WVV

³⁵⁷ VSO's met een andere rechtsvorm dan de CVBA die wel als sociale onderneming erkend willen blijven, dienen zich naar een CV om te zetten.

³⁵⁸ Art. 1:2 WVV en K. GEENS, “Een nieuw wetboek van vennootschappen en verenigingen: lean and mean, fit and proper” in JAN RONSE INSTITUUT, *Quid leges sine cogitatione? Enkele reflecties over het vennootschapsrecht aangeboden aan Jean-Marie Nelissen Grade*, Antwerpen, Biblo, 2011, 86.

³⁵⁹ Memorie van toelichting, 278.

positief ervaren.³⁶⁰ Bovendien blijkt uit rechtsvergelijking met diverse Europese landen dat sociale ondernemingen doorgaans een vrije keuze van rechtsvorm genieten.³⁶¹ Verder voorziet de wetgever voor de coöperatieve vennootschap juist een terugkeer naar haar *roots*, een terugkeer naar de coöperatieve idealen. Nu zal er in bepaalde gevallen toch voor de coöperatieve vennootschap gekozen worden “omdat het niet anders kan”. Dit lijkt enigszins tegenstrijdig met de hele idee van enkel ‘eigenlijke’ coöperatieve vennootschappen die bewust en uit volle overtuiging voor deze rechtsvorm kiezen.³⁶² Tot slot remt het monopolie op de sociale onderneming voor coöperatieve vennootschappen mogelijks de ondernemingszin af. Dit zowel voor nieuwe spelers in de sociale economie als voor reeds bestaande VSO’s die geen CVBA-SO zijn. Immers, niet elke sociaal geïnspireerde onderneming zal aan de wettelijke voorwaarden van de CV kunnen of willen voldoen. De driehoofdigheid en het nastreven van de coöperatieve (ICA-)beginselen kunnen bijvoorbeeld hinderlijke drempels vormen.³⁶³

4.8.4 De erkende CVSO

240. Tot slot kan natuurlijk ook de situatie bestaan waarin de coöperatieve vennootschap zowel aan de erkenningsvoorwaarden van de “erkende CV” als aan die van de sociale onderneming voldoet. Dit logischerwijze met uitzondering van de erkenningsvoorwaarde om “in een economisch of sociaal voordeel ter bevrediging van de beroeps- of persoonlijke behoeften van haar aandeelhouders” te voorzien, juist omdat de coöperatie maatschappelijke impact wenst.³⁶⁴

241. In dat geval gaat het om een “erkende CVSO”. Deze erkende CVSO is dus dubbel erkend, zowel als

---

³⁶⁰ M. D’HERDE, “Van VSO naar CV erkend als SO : geslaagde restyling, of doorgeslagen striptease?”, *TRV* 2018, (817) 833.

³⁶¹ M. DENEFF en B. VAN BAELEN, “Sociaal ondernemerschap in vergelijkend perspectief : juridische variaties van een ontluikende paradigmashift ?” *TRV* 2020, (942) 953 verwijst naar A. FICI, “Recognition and Legal Forms of Social Enterprise”, *European Business Law Review* 2016, (639) 665.

³⁶² A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 176 en M. D’HERDE, “Van VSO naar CV erkend als SO : geslaagde restyling, of doorgeslagen striptease?”, *TRV* 2018, (817) 833.

³⁶³ A. FRANÇOIS en M. VERHEYDEN, “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 176; M. DENEFF en B. VAN BAELEN, “Sociaal ondernemerschap in vergelijkend perspectief : juridische variaties van een ontluikende paradigmashift ?” *TRV* 2020, (942) 954 en A. FRANÇOIS, “Op naar een BBC (‘Belgische Benefit Corporation’)", *TRV* 2019, (683) 683.

³⁶⁴ Memorie van toelichting, 279.

erkende CV en als sociale onderneming. Zij geniet bijgevolg van de voordelen van beide statuten.³⁶⁵

4.9 Overgangsrecht en sancties

4.9.1 Overgang CVBA naar CV of BV

242. Het WVV voorziet in een getrapte inwerkingtreding. In beginsel treedt zij op 1 mei 2019 in werking. Let wel, er wordt een onderscheid gemaakt tussen nieuwe en reeds bestaande vennootschappen. Deze laatsten dienden zich uiterlijk op 1 januari 2020 naar de nieuwe regels te schikken.³⁶⁶ Vanaf 1 januari 2020 is het dwingend recht immers onverkort toepasselijk. Bepalingen van suppletief recht gelden voor zover de statuten geen andersluidende clausules bevatten. Enkel wat betreft het formele aspect rest er nog wat tijd: de statuten dienen tegen 1 januari 2024 aangepast te zijn. Belangrijk om te weten is dat indien een onderneming haar statuten reeds voor de uiterste datum wijzigt, meteen alle bepalingen in de statuten conform de nieuwe wet moeten zijn.³⁶⁷

243. Toegepast op de CV betekent deze getrapte inwerkingtreding het volgende:³⁶⁸

- CVBA's die 'eigenlijke' coöperatieve vennootschappen zijn, worden een CV. Hier is een statutenwijziging vereist.
- Oneigenlijke CVBA's moeten zich uiterlijk tegen 1 januari 2024 conformeren. De omzetting in een BV is het logische alternatief.³⁶⁹ Zolang zij niet in de nieuwe rechtsvorm omgezet is, blijft het oude vennootschapsrecht toepasselijk. Daarenboven gelden de dwingende regels van de BV.³⁷⁰ Indien er geen tijdige omzetting is, wordt de oneigenlijke CVBA van rechtswege in een BV omgezet. De wetgever grijpt hierbij diep in op de organisatievrijheid, zij maakt van de BV de *default-*

---

³⁶⁵ Art. 8:5, §2 WVV en art. 10-13 KB 28 juni 2019

³⁶⁶ Art. 39, §1, eerste lid Wet tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen (hierna: Invoeringswet WVV)

³⁶⁷ Art. 39, §1, derde lid Invoeringswet WVV

³⁶⁸ De getrapte inwerkingtreding is verre van ideaal. De pijnpunten worden aangehaald in D. BRULOOT, H. DE WULF, K. MARESCEAU, L. VAN COILLIE, "Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: overzicht en enkele pijnpunten", Not.Fisc.M. 2019, (222) 237, nr. 71.

³⁶⁹ Memorie van toelichting, 15. Merk op dat de omzettingsprocedure uit Boek 14 WVV niet geldt indien de CVBA (of de CVOA) zich naar de default-rechtsvorm omzet, in casu de BV (of de VOF). Zie art. 41, §4, eerste lid Invoeringswet WVV.

³⁷⁰ Het BV-recht is dan toepasselijk, bovenop de CVBA-regels uit het W.Venn. Dit met uitzondering van de regels uit Boek 2, titel 7 en Boek 5, titels 5 en 6 WVV. Bij tegenstrijdigheden tussen beide, primeren de dwingende BV-bepalingen. Zie art. 41, §1, eerste lid, laatste streepje en tweede lid Invoeringswet WVV.

vennootschapsvorm. Vervolgens is een statutenwijziging vereist, en dit binnen zes maanden na de omzetting van rechtswege.³⁷¹

244. Het niet tijdig aanpassen van de statuten wordt met bestuurdersaansprakelijkheid gesanctioneerd.³⁷² Voor CV's die na de inwerkingtreding van het WVV niet aan de nieuwe regels voldoen, dreigt de ontbindingssanctie.³⁷³ Beide sancties worden hieronder uitvoerig toegelicht.

4.9.2 Sancties

4.9.2.1 Onaangepaste statuten: bestuurdersaansprakelijkheid

245. Het bestuur heeft de plicht om de aandeelhouders op te roepen voor een algemene vergadering van aandeelhouders. Het agendapunt is de aanpassing van de statuten aan de nieuwe rechtsvorm. De wetgever haalt twee momenten aan waarop de statutenwijziging moet doorgaan. In principe dienen de statuten aangepast te zijn voor 1 januari 2024.³⁷⁴ Wanneer dit echter niet het geval is, wordt de vennootschap van rechtswege omgezet naar een BV. In dat geval is een statutenwijziging binnen zes maanden na omzetting vereist.³⁷⁵

246. Het bestuur is persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk wanneer aan deze plicht verzaakt wordt. De aansprakelijkheid geldt voor de schade die de rechtspersoon of derden lijdt, en dit ten gevolge van de onaangepaste statuten.³⁷⁶

247. Er stellen zich echter twee bedenkingen bij deze bestuurdersaansprakelijkheid.

248. Vooreerst is de kans zeer klein dat de vennootschap of een derde daadwerkelijk schade lijdt in dergelijke situatie. Indien de statuten onaangepast zijn, gelden immers in elk geval de dwingende regels uit het WVV. Hiermee strijdige statutaire bedingen worden voor niet geschreven gehouden.³⁷⁷

---

³⁷¹ Art. 41, §3, eerste lid Invoeringswet WVV

³⁷² Art. 41, §3, tweede lid Invoeringswet WVV

³⁷³ Art. 6:127 WVV

³⁷⁴ Art. 39, §1, derde lid Invoeringswet WVV

³⁷⁵ Art. 41, §3, eerste lid Invoeringswet WVV

³⁷⁶ Art. 39, §1, derde lid Invoeringswet WVV

³⁷⁷ O. CAPRASSE, H. CULOT, X. DIEUX en K. GEENS, *Le nouveau droit des sociétés et des associations : le CSA sous la loupe*, Limal, Anthemis, 2019, 529-532.

249. Daarenboven is de algemene vergadering van aandeelhouders bevoegd om de statuten te wijzigen, niet de bestuurders. Toch viseert de wetgever de bestuurders door hen persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk te houden. Indien de leden van het bestuursorgaan aan hun plicht verzaken om de algemene vergadering bijeen te roepen met oog op de aanpassing van de statuten, valt de (theoretische?) aansprakelijkheid te verantwoorden.³⁷⁸ Maar wat indien de plicht tot statutenwijziging door toedoen van de algemene vergadering niet nagekomen werd?³⁷⁹ Het resultaat blijft hetzelfde: de gehele statuten zijn niet aangepast conform het WVV bij de eerste statutenwijziging en dus zijn de bestuurders hoofdelijk en persoonlijk aansprakelijk. Valt de aansprakelijkheid van de bestuurders in deze situatie te verantwoorden, in het licht van artikel 2:56 WVV?³⁸⁰

250. Samenvattend is de bestuurdersaansprakelijkheid wegens onaangepaste statuten wellicht een papieren tijger. Wanneer de niet-nakoming van de plicht aan de bestuurders te wijten valt, is de kans op schade alsnog miniem gelet op de dwingende bepalingen van het WVV en de strijdige statutaire bedingen die voor niet geschreven worden gehouden. En anderzijds wanneer de niet-nakoming niet aan de bestuurders te wijten valt, is er op grond van artikel 2:56, vierde lid WVV geen bestuurdersaansprakelijkheid. De toekomstige rechtspraak zal uitwijzen of de twee kritische bemerkingen terecht zijn.

4.9.2.2 Oneigenlijke CV: ontbindings sanctie

251. De wetgever gooit de ontbindings sanctie als ambitieus wapen in de strijd tegen oneigenlijke coöperaties. Artikel 6:127 WVV stelt immers dat zij door de ondernemingsrechtbank ontbonden kan worden. Zowel de aandeelhouders, een belanghebbende derde en het openbaar ministerie hebben het initiatiefrecht.³⁸¹

---

³⁷⁸ In deze hypothese stelt zich opnieuw de vraag welke schade de vennootschap of derde heeft geleden. Zoals in voorgaand randnummer vermeld, is de kans op schade zeer klein tot zelfs theoretisch. Het dwingend recht uit het WVV is immers toepasselijk, en strijdige statutaire bedingen worden voor niet geschreven gehouden.

³⁷⁹ Wanneer de bestuurders de algemene vergadering oproept met als agendapunt de statutenwijziging, maar de algemene vergadering verwerpt hun voorstellen.

³⁸⁰ O. CAPRASSE, H. CULOT, X. DIEUX en K. GEENS, *Le nouveau droit des sociétés et des associations : le CSA sous la loupe*, Limal, Anthemis, 2019, 529-532.

³⁸¹ Art. 6:127 WVV

252. De bewoording van artikel 6:1, §1 WVV is echter problematisch. De wettelijke omschrijving van de CV reflecteert de ICA-beginselen uit de voorbereidende werken niet. Wel in tegendeel, critici stellen dat de bewoording zodanig ruim is dat elke vennootschap aan de omschrijving voldoet.³⁸² Daarnaast omvat artikel 6:1, §4 WVV de plicht om de coöperatieve finaliteit en waarden in de statuten op te nemen, eventueel aangevuld in het intern reglement. Bijgevolg dreigt de ontbindingssanctie bij het ontbreken van de formulering van de coöperatieve finaliteit en waarden. Deze paragraaf lijkt er op het eerste zicht voor te zorgen dat enkel eigenlijke coöperaties de CV-rechtsvorm zullen hanteren. Het gaat echter louter om een vormvereiste. Wanneer de CV wel aan de vormvereiste voldoet maar de statutair verankerde finaliteit en waarden *de facto* niet naleeft, is er in principe geen gerechtelijke ontbinding mogelijk.³⁸³

253. Op basis van bovenstaande argumenten zal het voor de ondernemingsrechtbank wellicht geen gemakkelijke opgave zijn om na te gaan welke CV strijdig is met artikel 6:1 WVV en de CV-rechtsvorm oneigenlijk gebruikt. Deze afweging wordt des te meer bemoeilijkt gezien elke CV zijn eigen interpretatie kan geven aan de ICA-beginselen. Deze ICA-beginselen bieden immers een *framework*, het zijn geen in steen gebeitelde regels.³⁸⁴

254. Verder biedt artikel 6:127 de ondernemingsrechtbank ook de mogelijkheid om een regularisatietermijn toe te kennen.³⁸⁵

255. Samenvattend lijkt het alsof de ontbindingssanctie als het zwaard van Damocles boven het hoofd van oneigenlijke CV's hangt. Een kritische blik leert echter dat deze zware sanctie enkele belangrijke nuances kent. Vooreerst is de bewoording van artikel 6:1, §1 WVV dermate ruim, waardoor er ruimte voor interpretatie is. Of een CV al dan niet oneigenlijk is, blijft een feitenkwestie. Ten tweede legt artikel 6:1, §4 enkel een vormvereiste op. Het inhoudelijk niet naleven van de coöperatieve finaliteit en waarden wordt in beginsel niet gesanctioneerd. Tot slot is een regularisatietermijn mogelijk. De toekomstige rechtspraak zal uitwijzen of de ontbindingssanctie een effectief afschrikwekkende remedie is, of slechts een papieren tijger.

---

³⁸² E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, (5) 7.

³⁸³ J.-M. GOLLIER e.a., "Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers", *TRV* 2020, (899) 916-917.

³⁸⁴ H. HOLLEBECQ en L. JACOBS, "De coöperatieve vennootschap: enkel voor de echte coöperaties?", *Acc.& Fisc.* 2019, (1) 3.

³⁸⁵ Art. 6:127, tweede lid WVV

5 Hoe verhoudt de CV zich tegenover de BV?

256. De BV is in het WVV de *default* vennootschapsvorm. Oneigenlijke coöperaties organiseren zich bij voorkeur als een BV nieuwe stijl.³⁸⁶ De CV is immers hoofdzakelijk aan dezelfde regels als de BV onderworpen waardoor de BV een afdoend alternatief moet bieden voor onder andere professionele vennootschappen.³⁸⁷ Onderstaand hoofdstuk gaat na hoe de BV zich tegenover de CV verhoudt. Komt de BV voldoende tegemoet aan de noden van oneigenlijke coöperaties, biedt zij mogelijks bijkomende opportuniteiten of is de oneigenlijke coöperatie onder het mom ‘*never change a winning team*’ toch beter af bij de CV dan bij de BV?

5.1 De BV als *default* voor oneigenlijke CV's

257. Een van de krachtlijnen van het WVV is een flexibele, gemoderniseerde BV. Een belangrijke beweegreden die oneigenlijke coöperaties naar de CV-rechtsvorm lokten, is het soepele exit-mechanisme. De mogelijkheid om als aandeelhouder ten laste van het vennootschapsvermogen uit te treden of uitgesloten te worden, was binnen het W.Venn. uniek voor de coöperatieve vennootschap.³⁸⁸ Deze mogelijkheid behoort onder het WVV niet langer exclusief aan deze rechtsvorm toe, ook in de BV kan dergelijke regeling uitgewerkt worden.³⁸⁹ Met andere woorden, binnen de BV kunnen aandeelhouders nu ook ten laste van het vennootschapsvermogen uittreden of uitgesloten worden.³⁹⁰ Het vennootschapsvermogen betaalt dan aan deze verlatende aandeelhouder een scheidingsaandeel. Net zoals bij de CV bedraagt dit scheidingsaandeel een bedrag gelijk aan de werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde inbrengwaarde. Opnieuw geldt de nettoactiefwaarde van de laatst goedgekeurde jaarrekening als plafond.³⁹¹ Het recht op uittreding of uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen is binnen de BV evenwel niet van dwingend recht. De statuten moeten in deze mogelijkheid voorzien.³⁹²

---

³⁸⁶ Memorie van toelichting, 191.

³⁸⁷ *Vr. en Antw.* Kamer 2019-20, 23 juli 2019 (Vr. nr. 0015 G. GILKINET).

³⁸⁸ D. BRULOOT, “Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht” in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 69 en 73-74.

³⁸⁹ Art. 5:154-5:156 WVV

³⁹⁰ D. BRULOOT, “Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV” in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, Brugge, die Keure, 2019, (78) 85.

³⁹¹ Art. 5:154, §1, 5°; art. 5:155, §3 en art. 5:156, §1 WVV

³⁹² Art. 5:154, §1, eerste zin; art. 5:155, §1, eerste zin en art. 5:156, §1, eerste zin WVV

258. Verder biedt de BV opportuniteiten die binnen de CV niet mogelijk zijn.³⁹³ Vooreerst kan de BV eenhoofdig opgericht worden.³⁹⁴ Waar de CV door drie personen moet opgericht worden en ook gedurende de looptijd van de vennootschap driehoofdig moet blijven, kent de BV deze drempel niet.³⁹⁵ Ook wat betreft de effecten biedt de BV enkele voordelen. Zo kent de BV in tegenstelling tot de CV geen *numerus clausus* wat betreft de effecten.³⁹⁶ Bovendien behoren certificering, inschrijvingsrechten, notering en aandelen zonder stemrecht tot de mogelijkheden.³⁹⁷ Indien de BV-statuten de nodige clausules bevat, kan deze zelfs een volledig open karakter verkrijgen (in tegenstelling tot het besloten karakter dat de naam laat vermoeden).³⁹⁸ Daarnaast is de verkrijging van eigen aandelen voor de BV toegelaten, maar voor de CV niet.³⁹⁹

259. Tot slot biedt het intern reglement ook ruime gebruiksmogelijkheden binnen de BV. Dankzij een recent arrest van het Grondwettelijk Hof kan het intern reglement in de BV ook materies omvatten die volgens het WVV een statutaire bepaling vereisen of die aan de rechten van aandeelhouders raken. In dat geval moet de algemene vergadering wel per besluit het intern reglement met een statutaire meerderheid goedkeuren. Kortom, er heerst op dit vlak tussen de BV en de CV geen onderscheid meer.⁴⁰⁰

5.2 ... maar de CV blijft aantrekkelijk

260. Zoals hierboven omschreven, was het soepele exit-mechanisme lange tijd een belangrijke *incentive* om voor de coöperatieve vennootschap te kiezen. Nu de uittreding en uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen ook binnen de BV mogelijk is, is dit een reden minder om de CV toch oneigenlijk

---

³⁹³ D. BRULOOT, "Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV" in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, Brugge, die Keure, 2019, (78) 86 en J. WAELKENS, "Vrij beroep en coöperatieve vennootschap: tang op een varken of droomhuwelijk?", *NjW* 2020, (810) 814.

³⁹⁴ Art. 5:40 WVV

³⁹⁵ Art. 6:3 en art. 6:126 WVV en A. VAN HULLE, F. HOFKENS en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, 25.

³⁹⁶ Art. 5:18 WVV

³⁹⁷ J. WAELKENS, "Vrij beroep en coöperatieve vennootschap: tang op een varken of droomhuwelijk?", *NjW* 2020, (810) 814. Dit in tegenstelling tot de CV, zie art. 6:1, §2, art. 6:19, eerste lid en art. 6:39 WVV.

³⁹⁸ Uit recent onderzoek blijkt evenwel dat in de praktijk de overgrote meerderheid van de BV's besloten blijft. Slechts een tiende van de BV's opteert statutair voor vrije overdraagbaarheid. Voor meer informatie, zie V. BOHEZ, "De vrije overdracht van aandelen in de bv(ba): Hoe besloten is de besloten vennootschap?", 10 augustus 2020, <https://legalnews.be/ondernemingsrecht/vennootschapsrecht/de-vrije-overdracht-van-aandelen-in-de-bvba-hoe-besloten-is-de-besloten-vennootschap/> (consultatie 8 december 2020).

³⁹⁹ Art. 5:145 e.v. WVV

⁴⁰⁰ GwH 15 oktober 2020, nr. 2020/135, noot S. DE GEYTER.

te gebruiken.⁴⁰¹ Er zit evenwel een adder onder het gras. Vooreerst is de uittreding en uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen in de BV niet van dwingend recht. Indien de statuten niet in deze mogelijkheid voorzien, kunnen de aandeelhouders zich hier bijgevolg niet op beroepen.⁴⁰² Het recht is hier dus voor de wakkeren.⁴⁰³ Daarnaast moet de BV als gevolg van de uittreding of uitsluiting eenmaal per jaar een statutenwijziging doorvoeren, in tegenstelling tot de CV. Deze authentieke akte brengt een kost met zich mee.⁴⁰⁴

261. Een tweede belangrijke motivator om voor de coöperatieve vennootschap te kiezen, is de eenvoudige mogelijkheid tot intreding.⁴⁰⁵ Om de hoedanigheid van coöperant te verkrijgen, dient de CV immers geen statutenwijziging te ondergaan.⁴⁰⁶ Bij de BV daarentegen is een statutenwijziging wel steeds verplicht.⁴⁰⁷ Bovendien bezitten de bestaande BV-aandeelhouders in principe een voorkeurrecht.⁴⁰⁸

262. Ook de procedure voor uitgifte van nieuwe aandelen *an sich* verschilt grondig. Bij de CV is het bestuursorgaan in beginsel bevoegd om nieuwe aandelen uit te geven. De statuten kunnen deze bevoegdheid aan de algemene vergadering afstaan.⁴⁰⁹ Daarentegen geldt bij de BV het omgekeerde uitgangspunt. De algemene vergadering is daar in beginsel bevoegd om tot uitgifte van nieuwe aandelen te beslissen.⁴¹⁰ Het WVV laat toe dat de BV-statuten onder bepaalde voorwaarden een bevoegdheidsdelegatie aan het bestuursorgaan kunnen voorzien. Deze bevoegdheidsdelegatie zorgt voor een vereenvoudiging van de procedure. Evenwel blijft ook dan bij uitgifte van nieuwe aandelen de statutenwijziging minstens eenmaal per boekjaar vereist.⁴¹¹ In vergelijking met de CV waar geen statutenwijziging nodig is, impliceert de authentieke akte uiteraard een meerkost.

---

⁴⁰¹ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 69 en 73-74.

⁴⁰² Art. 5:154, §1, eerste zin; art. 5:155, §1, eerste zin en art. 5:156, §1, eerste zin WVV

⁴⁰³ *Ius est vigilantibus.*

⁴⁰⁴ D. BRULOOT, "Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV" in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, Brugge, die Keure, 2019, (78) 85.

⁴⁰⁵ E., CALLENS en L., DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, (5) 36 en J. WAELKENS, "Vrij beroep en coöperatieve vennootschap: tang op een varken of droomhuwelijk?", *NjW* 2020, (810) 814.

⁴⁰⁶ Art. 6:106 WVV

⁴⁰⁷ Art. 5:120, §1 WVV en D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in D. BRULOOT e.a., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 69 en 64-65.

⁴⁰⁸ Art. 5:128 WVV

⁴⁰⁹ Art. 6:108 WVV

⁴¹⁰ Art. 5:120 WVV

⁴¹¹ Art. 5:134-5:137 WVV

263. Hoewel niet geheel onbetwist kan de CV bovendien als enige vennootschapsvorm⁴¹² in haar statuten het quorum voor een statutaire meerderheid afzwakken. De meerderheid dient evenwel minimaal de helft van de stemmen plus één te bedragen. Een lager aantal betekent namelijk geen meerderheid maar een minderheid.⁴¹³

264. Tot slot is de *cooperative branding* exclusief voorbehouden aan de CV. De vennootschap die erkend wil worden of die haar coöperatieve finaliteit aan de buitenwereld wil kenbaar maken, kan enkel bij de CV terecht. Hierdoor blijft de CV aantrekkelijk in de social profitsector.⁴¹⁴

---

⁴¹² Behalve het historisch argument lijkt er geen overtuigende motivering te zijn waarom de CV de statutaire meerderheid kan afzwakken, en de BV/NV dit niet kunnen.

⁴¹³ E., CALLENS en L., DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, (5) 36.

⁴¹⁴ D. BRULOOT, "Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV" in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, Brugge, die Keure, 2019, (78) 86.

6 Hoe verhoudt de Belgische coöperatie zich tegenover zijn buitenlandse tegenhangers?

265. In dit hoofdstuk wordt afgevraagd en nagegaan hoe de coöperatie in het buitenland gebruikt wordt. Dit hoofdstuk strekt zich dus ruimer uit dan een loutere juridische vraag. Hoe de coöperatieve vennootschapsvorm effectief gehanteerd wordt, komt immers ook aan bod. Door zowel de juridische kant als het praktisch gebruik te omschrijven, wordt een dieper begrip van de materie verkregen. Zo kan uiteindelijk beantwoord worden hoe de Belgische CV zich zowel qua regelgeving als qua gebruik tegenover zijn buitenlandse tegenhangers verhoudt. Loopt de regelgeving en het gebruik enigszins parallel of gaat het om dag en nacht verschil?

266. Aangezien het niet mogelijk is om een wereldwijde studie te voeren, wordt de rechtsvergelijking in deze masterproef beperkt tot de volgende drie landen: Frankrijk, Nederland en Australië. Elk van deze landen werd om een welbepaalde reden uitgekozen.

267. Vooreerst regelt Frankrijk de coöperatieve vennootschap in meerdere wetten, steeds toegespitst op een sector. Deze aanpak is vrij uniek in Europa. De coöperatieve rechtsvorm wordt doorgaans immers in één specifieke wet geregeld. Hoe verhoudt dit maatwerk zich tegenover de Belgische regelgeving?

268. In tegenstelling tot België beschouwt Nederland de coöperatie niet als een vennootschapsvorm, maar ook niet als een vereniging. Het gaat om een hybride die evenwel grotendeels aan het verenigingsrecht onderworpen is. Zorgt dit uitgangspunt voor een radicaal andere regelgeving, in vergelijking met de Belgische CV?

269. Tot slot is Australië - net zoals België - opgedeeld in een nationaal niveau en deelstaten die elk hun eigen bevoegdheid hebben. In tegenstelling tot het Belgisch recht valt de wetgeving omtrent coöperaties niet onder de nationale *Commonwealth* bevoegdheid. De rechtsvergelijking focust zich op de eventuele voor- en nadelen van geregionaliseerde wetgeving. Is een geregionaliseerde wetgeving dé oplossing om coöperaties aantrekkelijk te maken? Welke praktische problemen zijn er? Onderstaand hoofdstuk poogt op deze vragen een antwoord te bieden.

6.1 Rechtsvergelijking: Frankrijk

6.1.1 Juridisch luik

270. De Franse wetgever hanteert een opvallend andere aanpak bij de wetgeving omtrent coöperatieve vennootschappen. Het statuut en de bijhorende regelgeving bevindt zich immers niet in één wet, maar is in ruime mate over verschillende bronnen verspreid.⁴¹⁵ Zo is er zowel algemene wetgeving omtrent coöperaties⁴¹⁶ alsook sectorgebonden wetgeving.⁴¹⁷ Tot slot geldt ook het gemeen vennootschapsrecht, aangezien de coöperatie een modulering is en geen aparte vennootschapsvorm *an sich*.⁴¹⁸

6.1.1.1 Juridisch statuut van de *coopérative*

271. Vroeger heerste er discussie in de rechtsleer en rechtspraak of de *coopérative* een vennootschap dan wel een vereniging betreft. Deze discussie is uitgeklaard dankzij wettelijk ingrijpen. De wet zelf stelt duidelijk dat de *coopérative* een vennootschap is.⁴¹⁹ Het gaat bijgevolg niet om een vereniging.⁴²⁰

272. Opvallend is het feit dat de *coopérative* geen autonome vennootschapsvorm is, in tegenstelling tot de CV in België. Het betreft daarentegen een modulering die mogelijk is bij eender welke vennootschapsvorm met rechtspersoonlijkheid. In de praktijk genieten de SARL en de SA doorgaans de voorkeur.⁴²¹

273. De keuze voor het vennootschapsrecht lijkt op het eerste gezicht als belangrijke implicatie te hebben dat de *coopérative* winst onder haar leden kan verdelen. Toch dient dit genuanceerd te worden. De *coopérative* wordt in de Franse rechtsleer als een niet-kapitalistische vennootschap beschouwd. Dit valt volledig te verklaren vanuit de historische achtergrond van de coöperatieve beweging. Specifiek voor

---

⁴¹⁵ M. HERAIL, "Coopérative", *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 34.

⁴¹⁶ Loi nr. 47/1775 du 10 septembre 1947 portant statut de la coopération (hierna: Loi 47/1775).

⁴¹⁷ Art. 2 Loi 47/1775.

⁴¹⁸ Deze bepalingen bevinden zich in de *Code civil* en de *Code de commerce*. De uitzondering is de *coopérative agricole* die wel een autonoom statuut heeft en waarop bijgevolg het gemeen vennootschapsrecht niet toepasselijk is. L. SEEBERGER, « Historique de l'évolution du droit des coopératives, de ses origines à nos jours », *RECMA* 2014, (60) 71 en C. CHOMEL, "Le cadre juridique des coopératives d'entreprises. Un cadre fragmenté, mais des logiques communes. Essai de droit comparé", *RECMA* 2008, (10) 11.

⁴¹⁹ Art. 1, eerste lid Loi 47/1775.

⁴²⁰ F. ESPAGNE, "Le droit coopératif français: une autonomie à conquérir ou à confirmer?", *RECMA* 2010, (61) 61.

⁴²¹ Art. L. 223-3 Code de commerce voorziet evenwel als belangrijke beperking dat de SARL een maximaal aantal van honderd aandeelhouders heeft. Voor meer informatie, zie ook M. HERAIL, "Coopérative", *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 115-117.

Frankrijk was de Franse filosoof Charles Gide van groot belang. Hij stelde dat verbruikers (en bij uitbreiding ook landbouwers) er het grootste belang bij hebben om zich in dergelijke coöperatie te verenigen. Winstmaximalisatie stond er nooit centraal. De Franse coöperatieve beweging is voornamelijk op zijn filosofie geïnspireerd, in tegenstelling tot België waar de coöperatieve beweging sterke linken kent met de politieke partijen/de verzuilde maatschappij. De niet-kapitalistische insteek weerspiegelt zich op verschillende vlakken. Terminologisch hanteert de wetgever voor dit type vennootschappen niet de term ‘*bénéfices*’ (winst) maar ‘*excédents*’ (overschotten).⁴²² Primair reserveert de coöperatie de overschotten om te kunnen voorzien in opleiding en ontwikkeling (tevens een ICA-beginsel).⁴²³ Deze overschotten kunnen bovendien enkel proportioneel met de verrichte transacties tussen aandeelhouder en coöperatie vergoed worden.⁴²⁴ Andere vormen van winstuitkering zijn verboden. Dit blijkt zowel uit het gemeen coöperatief vennootschapsrecht als uit sectorgebonden wetgeving.⁴²⁵ Verder heeft het niet-kapitalistisch karakter tot gevolg dat het positief liquidatiesaldo na ontbinding niet onder de aandeelhouders verdeeld wordt. Het positief liquidatiesaldo komt ten goede aan spelers uit de sociale economie zoals bijvoorbeeld een andere coöperatie.⁴²⁶

6.1.1.2 De wet van 10 september 1947

274. De *Loi nr. 47/1775 du 10 septembre 1947 portant statut de la coopération* vormt het gemeen coöperatief vennootschapsrecht. De wet was oorspronkelijk bedoeld als een algemeen Boek 1 van een afzonderlijke *Code* voor coöperaties. De sectorgebonden wetten zouden vervolgens in afzonderlijke Boeken opgenomen worden. Hoewel deze alomvattende *Code* er nooit gekomen is, speelt bovenstaande wet tot op heden een significante rol.⁴²⁷

275. De wet definieert in algemene bewoordingen de *coopérative*. Artikel 1, eerste en tweede lid luiden

---

⁴²² M. HERAIL, “Coopérative”, *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 143-147 en M. HERAIL, “Coopérative artisanale”, *Répertoire de droit des sociétés* 2019, nr. 124.

⁴²³ Art. 1, laatste lid Loi 47/1775.

⁴²⁴N. DISSAUX, “Coopérative de commerçants détaillants”, *Répertoire de droit des sociétés* 2019, nr. 208.

⁴²⁵ Art. 15 Loi 47/1775 (gemeen coöperatief vennootschapsrecht: “*Nulle répartition ne peut être opérée entre les associés si ce n'est au prorata des opérations traitées avec chacun d'eux ou du travail fourni par lui.*”) en bijvoorbeeld art. L124-1-1 Code de commerce voor retailcoöperaties (sectorgebonden, een herhaling van art. 15 Loi 47/1775).

⁴²⁶ Art. 19 Loi 47/1775 en M. HERAIL, “Coopérative artisanale”, *Répertoire de droit des sociétés* 2019, nr. 148-150.

⁴²⁷ L. SEEBERGER, “Historique de l'évolution du droit des coopératives, de ses origines à nos jours”, *RECMA* 2014, (60) 71 en M. HERAIL, “Coopérative”, *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 38.

als volgt:⁴²⁸

“La coopérative est une société constituée par plusieurs personnes volontairement réunies en vue de satisfaire à leurs besoins économiques ou sociaux par leur effort commun et la mise en place des moyens nécessaires.

Elle exerce son activité dans toutes les branches de l'activité humaine et respecte les principes suivants : une adhésion volontaire et ouverte à tous, une gouvernance démocratique, la participation économique de ses membres, la formation desdits membres et la coopération avec les autres coopératives.”

276. Bovenstaande definitie onderscheidt twee elementen. Vooreerst gaat het om een meerhoofdige vennootschap die via samenwerking van de coöperanten hun economische of sociale behoeften realiseert. Daarenboven verduidelijkt de wetgever dat coöperaties in elke sector de *l'activité humaine* actief kan zijn, er wordt geen uitdrukkelijke uitzondering voorzien.

277. Naast bovenstaande elementen verankert dit algemeen wetgevend kader ook de coöperatieve beginselen. Deze beginselen zijn duidelijk door de ICA geïnspireerd. De volgende beginselen komen tot uiting:

- Vrije toetreding tot de coöperatie⁴²⁹
- *Intuitu personae* karakter⁴³⁰
- Democratische controle en bestuur van de coöperatie⁴³¹
- De economische participatie⁴³²
- Niet louter winstmaximalisatie⁴³³
- Opleiding en samenwerking⁴³⁴

278. Deze beginselen benadrukken de coöperatieve finaliteit en begrenzen de gebruiksmogelijkheden

---

⁴²⁸ Art. 1 Loi 47/1775.

⁴²⁹ Art. 1 en 3 Loi 47/1775.

⁴³⁰ Art. 11 Loi 47/1775.

⁴³¹ Art. 1, 4, 6 en 8-10 Loi 47/1775.

⁴³² Art. 1 en 3 Loi 47/1775. Voor meer informatie over de dubbele hoedanigheid van de coöperant, zie M. HERAIL, “Coopérative”, *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 121-128.

⁴³³ Art. 1 en 14-19 Loi 47/1775.

⁴³⁴ Art. 1 Loi 47/1775.

van deze rechtsvorm. Kortom, de *coopérative* beoogt geen winstmaximalisatie maar doelmaximalisatie.⁴³⁵

6.1.1.3 Sectorgebonden wetgeving

279. Naast de algemene wetgeving inzake de *coopérative*, voorziet de Franse wetgever ook in afzonderlijke sectorgebonden wetgeving.⁴³⁶ Met andere woorden, afhankelijk van de sector waarin de *coopérative* actief is, gelden er andere regels bovenop de algemene wetgeving.⁴³⁷ Deze bronnen verhouden zich tegenover elkaar conform het adagium *lex specialis derogat legi generali*.⁴³⁸

280. Twee elementen bepalen tot welke soort coöperatie de vennootschap behoort. Dit is enerzijds de hoedanigheid van de coöperanten (consument, werknemer, ondernemer, ...) en anderzijds het voorwerp van de coöperatie (nl. welke activiteiten zij uitoefent).⁴³⁹ Er zijn tal van soorten coöperaties waarop specifieke sectorgebonden wetgeving toepasselijk is. Zo behoren bijvoorbeeld tot de producentencoöperaties: de landbouwers-, handelaars-, ambachtslieden- en visserscoöperaties. Het tweede voorbeeld is de gebruikerscoöperatie waarbinnen de consumenten-, HLM- (voornamelijk sociale huisvesting), mede-eigenaars- en onderwijscoöperaties vallen.⁴⁴⁰ Elk van deze coöperaties heeft zijn eigen sectorgebonden wetgeving.⁴⁴¹

281. Een type coöperatie die in Frankrijk⁴⁴² een groot succes kent, is de SCOP.⁴⁴³ De afkorting SCOP staat

---

⁴³⁵ C. CHOMEL, "Le cadre juridique des coopératives d'entreprises. Un cadre fragmenté, mais des logiques communes. Essai de droit comparé.", *RECMA* 2008, (10) 12.

⁴³⁶ F. ESPAGNE, "Le droit coopératif français: une autonomie à conquérir ou à confirmer?", *RECMA* 2010, (61) 62.

⁴³⁷ Art. 2 Loi 47/1775

⁴³⁸ M. HERAIL, "Coopérative", *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 35.

⁴³⁹ X, *Panorama 2018 des familles coopératives*, 2018, <https://www.entreprises.coop/panorama-2018-des-familles-cooperatives> (consultatie 19 november 2020)

⁴⁴⁰ C. CHOMEL, "Le cadre juridique des coopératives d'entreprises. Un cadre fragmenté, mais des logiques communes. Essai de droit comparé.", *RECMA* 2008, (10) 11 en X, *Lois particulières des coopératives, s.d.*, <https://www.entreprises.coop/lois-particulieres-des-cooperatives> (consultatie 19 november 2020).

⁴⁴¹ Een voorbeeld: de visserscoöperaties (*coopératives maritimes*) zijn naast de Loi 47/1775 en het gemeen vennootschapsrecht ook onderworpen aan 1) de Loi nr. 83-657 du 20 juillet 1983 relative au développement de certaines activités d'économie sociale en 2) het Décret nr. 84-251 du 6 avril 1984 relatif à la valeur minimale des parts sociales et à l'organisation des sections des sociétés coopératives artisanales, de transport et maritimes.

⁴⁴² En bij uitbreiding ook in Italië en Spanje.

⁴⁴³ In 2019 waren er 3439 SCOP's actief, die samen 63.000 coöperanten omvatten. Cijfergegevens van LA CONFEDERATION GENERALE DES SCOP, *Chiffres clés*, 2019, <https://www.les-scop.coop/chiffres-cles> (consultatie 11 december 2020).

voor 'Société Coopérative Et Participative' en biedt een juridisch statuut voor werkerscoöperaties.⁴⁴⁴ De SCOP kan zich als een SARL of SA organiseren. Als SARL is de SCOP minimaal vierhoofdig met een minimumkapitaal van 30 euro, als SA zevenhoofdig met een minimumkapitaal van 18.500 euro.⁴⁴⁵ De SCOP geniet onder meer van een eigen regelgeving op vlak van resultaatsverdeling en een voordelig belastingregime.

282. Een lezing van diverse wetten en decreten leert dat niet elke set regels een afzonderlijke sectorgebonden behandeling behoeft. Zo kunnen algemene regels omtrent het verloop van de algemene vergadering, de beraadslaging en de wijze van notules nemen wellicht op een meer algemene wijze vastgelegd worden in de plaats van in sectorgebonden regelgeving. Andere regels daarentegen verschillen inhoudelijk wel. Een voorbeeld is de begripsomschrijving, welke activiteiten kan de coöperatie in kwestie uitvoeren?⁴⁴⁶ Ook legt de sectorgebonden regelgeving soms vast onder welke rechtsvorm de coöperatie zich kan organiseren. Retailcoöperaties kunnen zich bijvoorbeeld als SARL of SA organiseren terwijl HLM-coöperaties (woningen) zich enkel als SA kunnen organiseren.⁴⁴⁷ Van andere coöperaties legt de Franse wetgever dan weer de minimumwaarde per aandeel vast. Aandelen in visserscoöperaties zijn bijvoorbeeld minimaal 15 euro waard, aandelen uit productiecoöperaties bedragen minimaal 100 Franse Frank en maximaal 500 Franse Frank.⁴⁴⁸ Tot slot zijn er ook zeer specifieke sectorgebonden regels, met als voorbeeld het verbod op het weigeren van dienstverlening tijdens een noodgeval door farmaceutische coöperaties.⁴⁴⁹

---

⁴⁴⁴ Onderworpen aan de volgende sectorgebonden wetgeving: Loi n° 78-763 du 19 juillet 1978 portant statut des sociétés coopératives ouvrières de production (hierna: Loi 78/763).

⁴⁴⁵ Art. 3 Loi 78/763 en LA CONFEDERATION GENERALE DES SCOP, *Vous êtes prêts pour créer votre Scop. Choisissez la forme juridique qui lui correspond le mieux, s.d.*, <https://www.les-scop.coop/system/files/inline-files/Tableau%20comparatif%20cr%C3%A9ation%20en%20Scop.pdf> (consultatie 11 december 2020).

⁴⁴⁶ Bijvoorbeeld art. 1 Loi du 7 mai 1917 ayant pour objet l'organisation du crédit aux sociétés coopératives de consommation voor de verbruikcoöperatie, art. L124-1 Code de commerce voor de retailcoöperatie en art. R521-1 Code rural et de la pêche maritime voor de landbouwcoöperatie.

⁴⁴⁷ Art. L124-3 Code de commerce en COOP FR, *Lois particulières des coopératives, s.d.*, <https://www.entreprises.coop/lois-particulieres-des-cooperatives> (consultatie 19 november 2020)

⁴⁴⁸ Art. 1 Décret nr. 84-251 du 6 avril 1984 relatif à la valeur minimale des parts sociales et à l'organisation des sections des sociétés coopératives artisanales, de transport et maritimes en art. 1 Décret n°79-67 du 18 janvier 1979 relatif aux parts sociales émises par les sociétés coopératives ouvrières de production.

⁴⁴⁹ Art. L124-2 Code de commerce.

6.1.2 Praktisch luik

283. Met een totaal aantal coöperanten geschat op 40% van de Franse bevolking⁴⁵⁰, zijn coöperaties geen fenomeen in de marge. Met zijn 40% ligt het Franse aantal coöperanten beduidend hoger dan het Europese gemiddelde van 17%. Hiermee is Frankrijk binnen Europa koploper en dit voor Duitsland, Nederland, de UK en Italië.⁴⁵¹ Frankrijk kent 22.600 *coopératives* en deze zijn voornamelijk in de volgende sectoren actief: de bancaire sector, de landbouw- en voedingssector (*agro-alimentaire*) en de detailhandel.⁴⁵²

284. Concreet drukken de *coopératives* zichtbaar hun stempel op het economisch landschap. In de Franse bancaire sector zijn drie banken uit de top vijf grote bankengroepen een coöperatie (*Crédit Agricole, BpCE en Crédit Mutuel*).⁴⁵³ Hiermee hebben bancaire coöperaties een marktaandeel van 50% van de Franse banksector.⁴⁵⁴ Een op drie voedingsmerken is een *coopérative* en binnen de detailhandel maken *coopératives* 30% van het marktaandeel uit.⁴⁵⁵

285. COOP FR, de belangenorganisatie die de Franse coöperatieve vennootschappen vertegenwoordigt, rangschikt jaarlijks de Franse *coopératives* volgens omzet om zo tot een top 100 te komen. De meerderheid van deze top bestaat uit agrarische coöperaties, namelijk 63 van de 100. Het gaat hierbij vooral om graanhandel, melkvee en de vleesindustrie. Van de overige 37 *coopératives* situeren 28 zich binnen de

---

⁴⁵⁰ 28,3 miljoen Fransen zijn aandeelhouder in een *coopérative* (bevolkingsaantal Frankrijk in 2019: 66,99 miljoen).

⁴⁵¹ COOP FR, *Panorama des entreprises coopératives. Edition 2020*, 2020, <https://www.fnbp.fr/wp-content/uploads/2020/06/coopfr-panorama-entreprises-coop-2020.pdf>, 20 (consultatie 20 november 2020) en LA COOPERATION AGRICOLE, *the agricultural cooperatives family*, s.d., <https://www.lacooperationagricole.coop/en/agricultural-cooperatives-family-france-and-worldwide> (consultatie 22 november 2020).

⁴⁵² COOP FR, *Panorama des entreprises coopératives. Edition 2020*, 2020, <https://www.fnbp.fr/wp-content/uploads/2020/06/coopfr-panorama-entreprises-coop-2020.pdf>, 5 (consultatie 20 november 2020). Hiermee komt Frankrijk op de tweede plaats, Italië heeft met 39.600 coöperaties het grootste aantal coöperaties binnen de EU. Spanje eindigt derde, met 20.050 coöperaties. Voor meer info, zie C. Q. COCOLINA, *The power of cooperation. Cooperatives Europe key figures 2015, 2016*, <https://coopseurope.coop/sites/default/files/The%20power%20of%20Cooperation%20-%20Cooperatives%20Europe%20key%20statistics%202015.pdf>, 10 (consultatie 21 november 2020).

⁴⁵³ Culture Banque, *Classement des banques françaises en 2020*, 2020, <https://www.culturebanque.com/banques/classement/banques-francaises/> (consultatie 20 november 2020).

⁴⁵⁴ C. KARAKAS, *Cooperatives: Characteristics, activities, status, challenges. Briefing European Parliament*, 2019, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635541/EPRS_BRI\(2019\)635541_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635541/EPRS_BRI(2019)635541_EN.pdf), 4 (consultatie 21 november 2020).

⁴⁵⁵ COOP FR, *Panorama des entreprises coopératives. Edition 2020*, 2020, <https://www.fnbp.fr/wp-content/uploads/2020/06/coopfr-panorama-entreprises-coop-2020.pdf>, 4 (consultatie 20 november 2020).

detailhandel. Slechts drie bancaire coöperaties maken deel uit van de top 100, maar deze bevinden zich omwille van hun omzet wel op de tweede, derde en vijfde plaats. Aangezien de omzet als maatstaf gehanteerd wordt, kan deze spreiding mogelijks een vertekend beeld geven wat betreft het aantal coöperaties per sector in absolute cijfers.⁴⁵⁶

286. Wat betreft het aantal coöperaties per sector in absolute cijfers, is er geen allesomvattende studie. Desondanks blijkt duidelijk uit Europese studies⁴⁵⁷ dat Frankrijk een sterke agrarische coöperatieve traditie heeft, met circa 14.400 *coopératives* (ongeveer 64% van alle Franse *coopératives*, zijnde 22.600) en maar liefst drie op vier landbouwers is coöperant.⁴⁵⁸

6.1.3 Vergelijkend luik

287. Doorgaans toont het Belgische recht sterke gelijkenissen met het Franse recht. Bij de coöperaties zijn er evenwel aanzienlijke verschillen. Waar de Belgische wetgever in één wet jacht maakt op oneigenlijke CV's⁴⁵⁹, kent het Franse recht meerdere bronnen inzake coöperaties, en dit sectorgebonden gemoduleerd. Het tweede verschilpunt is de mate van vrijheid die de wetgever toelaat. De Belgische CV kenmerkt zich door een flexibele regelgeving. Al van bij het prille begin in 1873 werd deze rechtsvorm (volgens critici te liberaal ingevuld. De Franse *coopérative* daarentegen is zeer strikt gereguleerd. Hoewel zo'n op maat gemaakt systeem interessant lijkt, betreft het in de praktijk een kluwen van rechtsregels dat verspreid is over diverse bronnen. Er is namelijk geen allesomvattende *Code* voor *coopératives*. Bovendien zijn rechtszaken zeer zeldzaam waardoor ook de rechtspraak geen helderheid biedt. Bijgevolg is het huidige Franse systeem, net zoals de Belgische CV, evenmin vrij van kritiek.⁴⁶⁰

288. Ook inhoudelijk zijn er tussen de Belgische CV en de Franse *coopérative* gelijkenissen maar

---

⁴⁵⁶ COOP FR, *Les 100 plus grandes entreprises coopératives françaises. Edition 2020*, 2020, <https://www.fnbp.fr/wp-content/uploads/2020/06/coopfr-top100-entreprises-coop-2020.pdf>, 3-11 (consultatie 20 november 2020).

⁴⁵⁷ The power of cooperation, in opdracht van COOPS EUROPE (koepelorganisatie waaronder de Belgische Febecoop en CERA, de Franse Coop FR en de Nederlandse NCR vallen) en Cooperatives: Characteristics, activities, status, challenges ter briefing aan het Europese Parlement.

⁴⁵⁸ C. Q. COCOLINA, *The power of cooperation. Cooperatives Europe key figures 2015*, 2016, <https://coopseurope.coop/sites/default/files/The%20power%20of%20Cooperation%20-%20Cooperatives%20Europe%20key%20statistics%202015.pdf>, 10 (consultatie 21 november 2020).

⁴⁵⁹ Als nuance het systeem van erkenningen, dat wel over diverse bronnen verspreid is.

⁴⁶⁰ M. HERAIL, "Coopérative", *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 9-13.

voornamelijk ook verschillen.

289. Wat betreft de gelijkenissen hebben de Belgische en de Franse variant in hun begripsomschrijving diverse raakvlakken. Net zoals artikel 6:1 WVV vermeldt artikel 1, eerste lid Loi 47/1775 dat de coöperatie een vennootschap is. Bovendien dient de Franse coöperatie net zoals de Belgische tegenhanger om de behoeften van de coöperanten te realiseren (“(...) *en vue de satisfaire à leurs besoins économiques ou sociaux*”).⁴⁶¹ Tot slot staat de Franse *coopérative* voor elke sector open. De Franse wetgever bepaalt dit expliciet (“(...) *dans toutes les branches de l'activité humaine*”)⁴⁶². Ook de Belgische wetgever voorziet in artikel 6:1 WVV geen verbodsbepaling ten aanzien van een bepaalde sector. Hier heerst evenwel de discussie tussen aanhangers van de ruime *versus* de strikte lezing van de wet.

290. Daarentegen is het concept ‘coöperatieve vennootschap’ zeer verschillend. In België is de coöperatieve vennootschap een zelfstandige vennootschapsvorm, terwijl het in Frankrijk om een modulering bij een andere vennootschapsvorm gaat. In de Franse wetgeving komt de niet-kapitalistische insteek zeer sterk naar voren, in vergelijking met de Belgische wetgeving. Uitkeringen door de Franse *coopérative* gebeuren in verhouding tot de gedane transacties, en aandeelhouders delen niet in het positief liquidatiesaldo. Zelfs terminologisch blijkt de insteek, het zijn namelijk ‘overschotten’ (*excédents*) en niet ‘winst’ (*bénéfices*). Bovendien verankert de Franse wet de coöperatieve beginselen, in tegenstelling tot de Belgische wet. Zo is er geen discussie over de wijze waarop een vennootschap coöperatief bestuurd moet worden, en stelt het oneigenlijk gebruik-vraagstuk zich in Frankrijk niet.⁴⁶³

291. Tot slot halen enkele Belgische parlementsleden in hun amendementen⁴⁶⁴ de mosterd bij de Franse SCOP. Mevrouw ALMACI en de heer VANDEN BURRE, respectievelijk lid van Groen en Ecolo, opperen de idee dat de werkerscoöperatie een eigen juridisch kader verdient. Het amendement is er voornamelijk op

---

⁴⁶¹ Art. 1, eerste lid Loi 47/1775.

⁴⁶² Art. 1, tweede lid Loi 47/1775.

⁴⁶³ Vrije beroepen kunnen terecht bij de SELARL en SELAS. Dit zijn beide eenhoofdige varianten van de SARL en de SA. S. DECLERCQ en J. DE LANDSHEERE, “With a little help from my friends: over de zin en onzin van meerhoofdigheidsregels”, *DAOR* 2017, (23) 29.

⁴⁶⁴ Amendement nr. 552, 555 en 556 (M. ALMACI en G. VANDEN BURRE) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/023.

vraag van de Waalse coöperaties,⁴⁶⁵ maar het werd evenwel niet in het WVV geïmplementeerd.⁴⁶⁶

De Belgische versie van de SCOP zou in het Nederlands de ‘coöperatie van geassocieerde werknemers’ (CGW) heten, en in het Frans de ‘*coopérative de travailleurs associés*’ (CTA). Naar Frans voorbeeld stelt het amendement voor dat de werknemers-coöperanten binnen de CGW/CTA de meerderheidscontrole bezitten. Daarnaast geldt, opnieuw naar Frans voorbeeld, dat de winst via een vast wettelijk stramien verdeeld wordt onder de werknemers-coöperanten en het eigen vermogen van de CGW/CTA.⁴⁶⁷ Echter, zoals reeds vermeld bevatten Boek 6 en Boek 8 WVV uiteindelijk geen afzonderlijke regeling voor de zogenaamde Belgische SCOP.

6.2 Rechtsvergelijking: Nederland

6.2.1 Juridisch luik

6.2.1.1 Van vereniging tot eigen rechtsvorm

292. In tegenstelling tot België, kent Nederland geen afzonderlijk ‘Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen’. Het Nederlands Burgerlijk Wetboek (hierna: NBW) daarentegen, maakt een tweedeling tussen enerzijds het vermogensrecht en anderzijds het personenrecht. Binnen het personenrecht bevat Boek 1 het personen- en familierecht, en Boek 2 het rechtspersonenrecht. Dit Boek 2 bevat o.a. de regels betreffende de coöperaties.

293. Aanvankelijk was de coöperatie een subcategorie van de vereniging. Er golden bijgevolg zowel algemene bepalingen omtrent de vereniging, alsook een set bijzondere bepalingen specifiek voor de

---

⁴⁶⁵ LES SCOPS WALLONIE BRUXELLES, *La Scop belge, en quête d'un statut*, s.d., <http://www.les-scop.be/spip.php?article56&lang=nl> (consultatie 11 december 2020); V. WATHELET, *Réforme du code des sociétés : "Bye-Bye SFS"*, 2017, <https://saw-b.be/wp-content/uploads/sites/39/2020/05/A1706-code-des-soci%C3%A9t%C3%A9s.pdf> (consultatie 11 december 2020); V. HUENS, *Les SCOP françaises : un modèle à suivre en Belgique ?*, 2013, https://saw-b.be/wp-content/uploads/sites/39/2020/04/a1310_scop.pdf (consultatie 11 december 2020) en FEBECOOP, *Hervorming van het Belgisch Wetboek van Vennootschappen: coöperaties verdienen een eigen wetboek. Standpunt van Febecoop*, s.d., <https://febecoop.be/wp-content/uploads/2017/10/Standpunt-wetboek-van-vennootschappen-1.pdf> (consultatie 11 december 2020).

⁴⁶⁶ Advies van de Raad van State nr. 65.081/2, Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, nr. 3119/017, *Parl.St.*, Kamer, 2018-19.

⁴⁶⁷ Amendement nr. 552, 555 en 556 (M. ALMACI en G. VANDEN BURRE) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/023.

coöperatieve vereniging.⁴⁶⁸

294. Er waren geen onderscheidende formele vereisten tussen de gewone vereniging en de coöperatieve vereniging. Louter materiële kenmerken vormden het onderscheidscriterium, met name de doelstelling en de werkzaamheid. De doelstelling is het behalen van economische voordelen voor de coöperanten. De werkzaamheid komt overeen met het begrip 'voorwerp' naar Belgisch recht, de activiteiten die de vereniging verricht. Indien de rechtspersoon de materiële kenmerken bevatte, was dit voldoende om als gewone of coöperatieve vereniging te kwalificeren. Deze situatie zorgde voor rechtsonzekerheid. Immers, een louter materieel onderscheid was een zeer fluïde onderscheid. Een gewone vereniging kon *de facto* geruisloos een coöperatieve vereniging worden, en omgekeerd. Mogelijks zonder dat de leden zich hier bewust van waren, golden er bijgevolg andere rechtsregels. Dit kon tot aansprakelijkheden leiden.⁴⁶⁹

295. De wetgever erkent dit probleem en komt eraan tegemoet. In 1989 wijzigt het Nederlandse verenigingsrecht grondig. Sindsdien is de coöperatie niet langer een subcategorie van de vereniging. Sterker nog, zij is noch een vereniging noch een vennootschap.⁴⁷⁰

296. De voornaamste reden waarom de coöperatie geen vereniging is, is de mogelijkheid tot winstverdeling.⁴⁷¹ De vereniging heeft als typerend kenmerk het verbod op winstverdeling onder de verenigingsleden.⁴⁷² Dit verbod is niet toepasselijk op coöperaties. De coöperatie is toegelaten om de winst en het positief liquidatiesaldo onder haar leden te verdelen.⁴⁷³ Daarenboven is de coöperatie ook geen

---

⁴⁶⁸ T.J., VAN DER PLOEG, C.H.C. OVERES en W.J.M. VAN VEEN, *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 8.

⁴⁶⁹ B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, V; G. J. H., VAN DER SANGEN, *Rechtskarakter en financiering van de cooperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de cooperatie in het licht van de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 79-80; MvT wetsvoorstel 19 775 invoering van de structuurregeling voor grote coöperaties en voor grote onderlinge waarborgmaatschappijen, *Parl.St.* Kamer II 1986-87, nr. 3, 3.

⁴⁷⁰ T.J., VAN DER PLOEG, C.H.C. OVERES en W.J.M. VAN VEEN, *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 8.

⁴⁷¹ B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 3-4.

⁴⁷² Art. 2:26, derde lid NBW.

⁴⁷³ T.J., VAN DER PLOEG e.a., *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 21.

vennootschapsvorm.⁴⁷⁴ Dit voornamelijk wegens het persoonlijk karakter van het lidmaatschap, in tegenstelling tot de kapitaalvennootschappen.⁴⁷⁵ Zij verschilt echter ook met de personenvennootschappen.⁴⁷⁶ Personenvennootschappen zijn samenwerkingsverbanden zonder rechtspersoonlijkheid. De coöperatie daarentegen heeft wel rechtspersoonlijkheid.⁴⁷⁷

297. De coöperatie is een autonome rechtsvorm *an sich*.⁴⁷⁸ Logischerwijze wijzigt de terminologie van 'coöperatieve vereniging' naar 'coöperatie'. Bovendien geldt er nu een formeel onderscheid tussen de rechtsvormen, namelijk de oprichtingswijze.⁴⁷⁹

298. Tot slot is de coöperatie herkenbaar aan het verplichte woord 'coöperatief' in de naam.⁴⁸⁰ Dit woord is exclusief voor coöperaties bedoeld, de naam van andere rechtsvormen mag niet 'coöperatief' bevatten.⁴⁸¹

6.2.1.2 De coöperatie

299. Artikel 2:53, eerste lid NBW luidt als volgt:

"De coöperatie is een bij notariële akte als coöperatie opgerichte vereniging. Zij moet zich blijkens de statuten ten doel stellen in bepaalde stoffelijke behoeften van haar leden te voorzien krachtens overeenkomsten, anders dan van verzekering, met hen gesloten in het bedrijf dat zij te dien einde te hunnen behoeve uitoefent of doet uitoefenen."⁴⁸²

300. De eerste zin van dit artikel schept mogelijks verwarring. De memorie van toelichting stelt dat deze

---

⁴⁷⁴ S.E., VAN DER WAALS, *De optimale rechtsvorm voor de samenwerking in het beroep. Confectie of maatpak?*, Deventer, Kluwer, 2017, 110.

⁴⁷⁵ Art. 2:34, eerste lid NBW. In kapitaalvennootschappen daarentegen heeft het lidmaatschap geen persoonlijk karakter.

⁴⁷⁶ De Nederlandse personenvennootschappen zijn de maatschap, de vof en de commanditaire vennootschap.

⁴⁷⁷ Art. 2:3 NBW.

⁴⁷⁸ Net zoals in Australië, maar in tegenstelling tot België.

⁴⁷⁹ G. J. H., VAN DER SANGEN, *Rechtskarakter en financiering van de cooperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de cooperatie in het licht van de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 100 en B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 4-5.

⁴⁸⁰ Art. 2:54, tweede lid NBW.

⁴⁸¹ Art. 2:63 NBW.

⁴⁸² Art. 2:53, eerste lid NBW.

zin louter het verenigingskarakter benadrukt, maar het niettemin om een eigen rechtsvorm gaat.⁴⁸³ Met andere woorden, het betreft enkel een verwijzing naar het verenigingsverleden zonder bijkomende rechtsgevolgen te willen creëren.⁴⁸⁴ Elders wordt zij daarom niet meer met de term ‘vereniging’ aangeduid.⁴⁸⁵ Toch beïnvloedt het verenigingsrecht de coöperatie sterk. Artikel 2:53a NBW verwijst immers naar het verenigingsrecht en maakt het quasi integraal toepasselijk op de coöperatie.⁴⁸⁶

301. De tweede zin van artikel 2:53 NBW omschrijft het doel van de coöperatie. De coöperatie voorziet haar leden in “bepaalde stoffelijke behoeften”, en dit krachtens “overeenkomsten, anders dan van verzekering” die de leden met de coöperatie sluiten.⁴⁸⁷ Deze abstracte bepaling heeft een brede draagwijdte.⁴⁸⁸ Met ‘stoffelijke behoeften’ wordt bedoeld dat de leden een materieel of economisch voordeel verkrijgen.⁴⁸⁹ Volgens de Nederlandse wetgever is dit de coöperatieve finaliteit. Wat de overeenkomsten verder inhoudelijk moeten bevatten, is wettelijk niet gespecificeerd. Immers, de aard van de overeenkomsten deelt de coöperatie functioneel in (bijvoorbeeld werkerscoöperatie, producentencoöperatie, etc.), maar juridisch is deze functionele opdeling irrelevant. Elk type coöperatie valt onder dezelfde wettelijke regeling, namelijk die uit artikel 2:53 e.v. NBW.⁴⁹⁰

---

⁴⁸³ MvT wetsvoorstel 19 775 invoering van de structuurregeling voor grote coöperaties en voor grote onderlinge waarborgmaatschappijen, *Parl.St.* Kamer II 1986-87, nr. 3, 9.

⁴⁸⁴ B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 4. VAN DER SANGEN preciseert: “(...) niet meer gezien als species van het genus vereniging maar als zelfstandige rechtsvormen van een eigen soort.” in G. J. H., VAN DER SANGEN, *Rechtskarakter en financiering van de coöperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de coöperatie in het licht van de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 105.

⁴⁸⁵ Wetsvoorstel 19 775 hanteerde zelfs de term ‘een als coöperatie opgerichte rechtspersoon’. Deze term was wellicht minder dubbelzinnig dan ‘als coöperatie opgerichte vereniging’.

⁴⁸⁶ Art. 2:53a, eerste lid NBW stelt dat de bepalingen van de vorige titel (zijnde Titel 2 Verenigingen) op de coöperatie toepasselijk zijn, behoudens art. 2:26, derde lid NBW (verbod op winstverdeling) en art. 2:44, tweede lid NBW en behoudens andersluidende bepalingen. Artikel 2:53a, eerste lid NBW het in het Nederlandse juridisch jargon een ‘schakelbepaling’.

⁴⁸⁷ Art. 2:53, eerste lid NBW. Verzekeringsbedrijven dienen zich volgens art. 3:20 WFT als een naamloze vennootschap, een onderlinge waarborgmaatschappij of een Europese vennootschap te organiseren.

⁴⁸⁸ B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 6. Contra: S.E., VAN DER WAALS, *De optimale rechtsvorm voor de samenwerking in het beroep. Confectie of maatpak?*, Deventer, Kluwer, 2017, 274. VAN DER WAALS meent dat ‘beroepsbeoefenaars’ zoals advocaten moeilijk de coöperatie kunnen hanteren wegens de dwingendrechtelijke wettelijke omschrijving uit artikel 2:53 NBW.

⁴⁸⁹ Een kostenbesparing valt onder een ‘stoffelijke behoefte’, loutere vorming of recreatie daarentegen niet.

⁴⁹⁰ B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 7-10 en G. J. H., VAN DER SANGEN, *Rechtskarakter en financiering van de coöperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de coöperatie in het licht van*

302. De statuten geven aan het doel verdere invulling, en dit conform de wettelijke omschrijving uit artikel 2:53 NBW. Indien de statuten niet met artikel 2:53 NBW stroken, dan valt deze entiteit buiten de wettelijke omschrijving van de coöperatie. Bijgevolg spreekt de rechtbank de ontbindingssanctie uit.⁴⁹¹ Uit de praktijk blijkt echter dat deze sanctie zelden tot nooit opgelegd wordt.⁴⁹²

303. Tot slot zijn de ICA-beginselen niet expliciet in het NBW verankerd. De Coöperatieve Code daarentegen bevat wel “Principes en Voorschriften” die op de ICA-beginselen geïnspireerd zijn. De gedragsbepalingen uit de Coöperatieve Code zijn niet verplicht na te leven door elke coöperatie. Het betreft immers een initiatief van de ‘NCR – huis van de coöperatie’, een vereniging die instaat voor belangenbehartiging van coöperaties. Hoewel de Coöperatieve Code enkel geldt ten aanzien van de aangesloten NCR-coöperaties, belet er uiteraard niks om als niet-aangesloten coöperatie toch deze gedragsregels in acht te nemen.⁴⁹³

6.2.2 Praktisch luik

304. Nederland kent bijna 9.000 coöperaties.⁴⁹⁴ Het aantal actieve coöperaties ligt echter een pak lager, met een geschat aantal op 2.500 coöperaties.⁴⁹⁵ Om meer inzicht in het coöperatieve landschap te verkrijgen, verricht NCR (Nationale Coöperatieve Raad, koepelorganisatie voor Nederlandse coöperaties) empirisch onderzoek.⁴⁹⁶ Dit onderzoek resulteert in een top 100, waarin coöperaties volgens omzet gerangschikt worden.⁴⁹⁷

---

de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 105.

⁴⁹¹ Art. 2:21, eerste lid, c) NBW.

⁴⁹² G. J. H., VAN DER SANGEN, *Rechtskarakter en financiering van de cooperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de cooperatie in het licht van de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 107.

⁴⁹³ NCR, *De nieuwe Coöperatieve Code 2019*, 13 december 2019, <https://www.cooperatie.nl/artikelen/de-nieuwe-cooperatieve-code-2019/> (consultatie 30 november 2020) en NCR, *Coöperatieve Code 2019. Voor coöperatieve ondernemingen*, september 2019, <https://www.cooperatie.nl/wp-content/uploads/2019/10/Folder-Co%C3%B6peratieve-Code-2019-sept-2019-Platform.pdf> (consultatie 30 november 2020).

⁴⁹⁴ B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, VI.

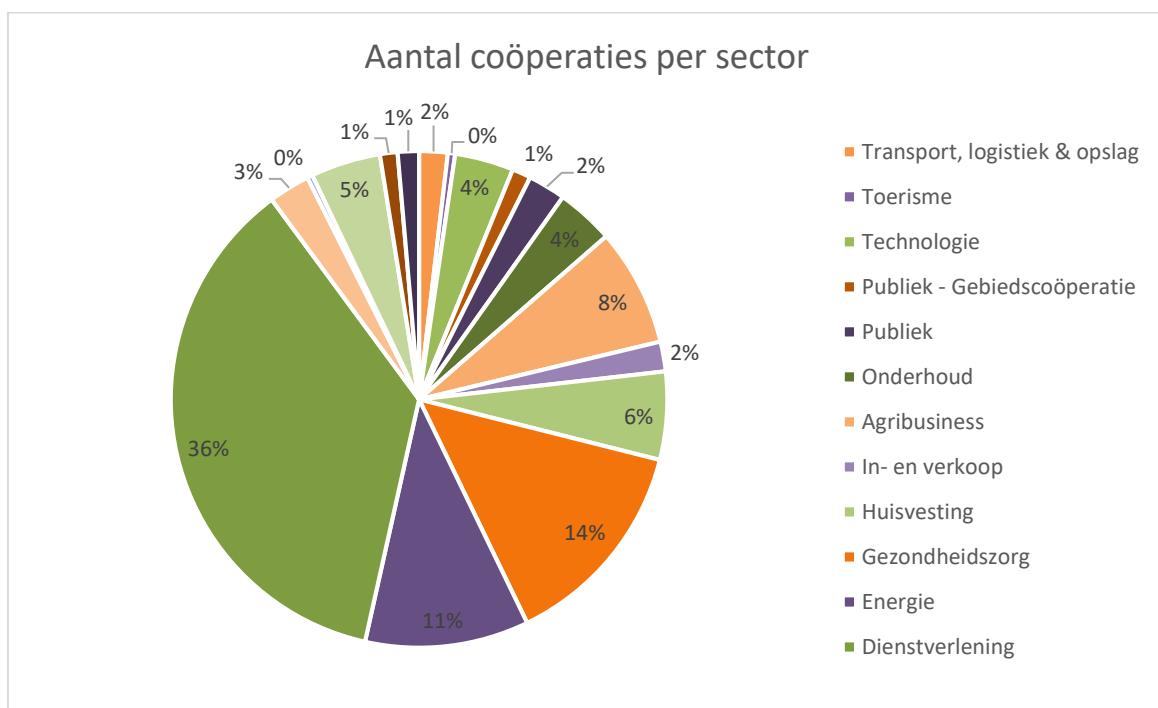
⁴⁹⁵ De NCR definieert niet-actief als volgt: geen of zeer beperkte economische activiteiten.

⁴⁹⁶ NCR, *De coöperatieve sector. Coöperaties sterk vertegenwoordigd in Nederlandse economie en maatschappij, s.d.*, <https://www.cooperatie.nl/informatie/de-cooperatieve-sector/> (consultatie 21 november 2020).

⁴⁹⁷ De meest recente top 100 dateert uit 2017, gebaseerd op de omzetten uit 2016.

305. De grootste omzetten worden in de financiële en agrarische sector geboekt. De eerste vijf plaatsen worden namelijk door financiële en agrarische spelers ingenomen.⁴⁹⁸ In de volledige top 100 zijn 45 coöperaties in de agrarische sector actief. 18 coöperaties uit de top 100 bevinden zich in de financiële sector (voornamelijk verzekeraars) en 10 zijn groothandel. De overige 27 coöperaties zijn actief in tal van sectoren, met name de detailhandel, energiesector, gezondheidszorg, transport en logistiek, technologie en personeelsvoorziening (voornamelijk uitzendbureaus).⁴⁹⁹

306. Ook hier dient opgemerkt te worden dat de gehanteerde maatstaf de omzet is. Dit geeft mogelijk een vertekend beeld over welke sectoren het grootste aantal coöperaties in vergelijking met andere rechtsvormen bevatten, of in welke sectoren de circa 9.000 coöperaties zich in absolute cijfers bevinden. Het vakblad Coöperatie tracht hieraan tegemoet te komen. Het aantal actieve coöperaties (zijnde 2.531 in 2016) wordt over de diverse sectoren verdeeld.⁵⁰⁰ Dit levert volgend resultaat op.

(Eigen grafiek, op basis van de infographic door Y. PAS uit M. HOVELING en C. HEUKERS, Coöperaties in Nederland, 2016)

⁴⁹⁸ Het gaat respectievelijk om Achmea, Rabobank, Friesland-Campina, VGZ en CZ groep.

⁴⁹⁹ T. DE JONG en C. GRIFFIOEN, "De Nederlandse Coöperatie Top 100", *Coöperatie*, 2017, (15) 15-17.

⁵⁰⁰ M. HOVELING en C. HEUKERS, "Coöperaties in Nederland, 2016", *Coöperatie*, 2016, (14) 14-15.

307. Uit deze grafiek blijkt duidelijk dat de meeste coöperaties actief zijn in de dienstverlening, namelijk 921 van de 2.531 actieve coöperaties (36%). Dienstverlening mag ruim opgevat worden, deze sector gaat van financiële dienstverlening tot uitvaartverzorging en van advocatuur tot ontwikkelingssamenwerking. Ook binnen de gezondheidszorg (medische en paramedische beroepen) en de energiesector (voornamelijk duurzame energie) zijn tal van coöperaties actief, respectievelijk 352 (14%) en 270 (11%). De agrarische sector is met 194 coöperaties goed voor 8% van het totaal aantal actieve coöperaties.⁵⁰¹ Samenvattend zijn coöperaties in zeer diverse sectoren actief, met de sterkste vertegenwoordiging binnen de dienstverlening, de gezondheidszorg, de energiesector en de agrarische sector.⁵⁰²

6.2.3 Vergelijkend luik

308. De Nederlandse wetgever beschouwt de coöperatie noch als een vereniging noch als een vennootschapsvorm. Zij leunt wel sterk aan bij het verenigingsrecht aangezien de bepalingen van het verenigingsrecht toepasselijk zijn behoudens afwijkingen. Dit in tegenstelling tot het Belgische recht, waar de coöperatieve vennootschap duidelijk een vennootschapsvorm is.⁵⁰³

309. Er zijn echter ook gelijkenissen. Net zoals de Nederlandse wetgever destijds de coöperatie als subcategorie van de vereniging beschouwde, wou ook de Belgische wetgever aanvankelijk de coöperatieve vennootschap tot subcategorie van de BV reduceren. De coöperatieve lobby was echter in beide landen niet enthousiast over deze regeling. De coöperatieve beweging heeft zijn eigen finaliteit en specifieke kenmerken waardoor deze niet als subcategorie te reduceren valt. Dit lobbywerk gaf als resultaat dat zowel de Belgische als de Nederlandse wetgever de eigenheid van de coöperatie erkennen.⁵⁰⁴

---

⁵⁰¹ Merk op dat in de agrarische sector de agro-coöperaties 83% van het marktaandeel bezitten. Voor meer info, zie C. KARAKAS, *Cooperatives: Characteristics, activities, status, challenges. Briefing European Parliament*, 2019, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635541/EPRS_BRI\(2019\)635541_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635541/EPRS_BRI(2019)635541_EN.pdf), 4 (consultatie 21 november 2020).

⁵⁰² M. HOVELING en C. HEUKERS, "Coöperaties in Nederland, 2016", *Coöperatie*, 2016, (14) 14-15.

⁵⁰³ T.J., VAN DER PLOEG e.a., *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 8; G. J. H., VAN DER SANGEN, *Rechtskarakter en financiering van de cooperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de cooperatie in het licht van de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 100 en B. SNIJDER-KUIPERS en G.J.C. RENSEN, *Handboek notarieel ondernemingsrecht: Deel 2 - Vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 4-5.

⁵⁰⁴ T.J., VAN DER PLOEG e.a., *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 8.

310. Als tweede grote gelijkens moet de Nederlandse coöperatie in de behoeften van haar leden voldoen, net zoals in het Belgische recht. Het NBW verduidelijkt dat het gaat om stoffelijke behoeften, maar verankert verder de ICA-beginselen niet in de wet. In tegenstelling tot het Belgisch recht laat het NBW niet uitdrukkelijk in de omschrijving toe dat behoeften van derden gerealiseerd worden. De Nederlandse coöperatie kan wel overeenkomsten met derden aangaan, mits de statuten dit toelaten en contracten met leden sluiten blijft primeren.⁵⁰⁵

311. Als derde gelijkens kan net als in het Belgisch recht de Nederlandse coöperatie winst uitkeren en het positief liquidatiesaldo onder haar leden verdelen.⁵⁰⁶

312. Verder is het opmerkelijk dat het NBW expliciet voorziet in een verbod op verzekeringscoöperaties. De Nederlandse wetgever acht immers een andere rechtsvorm geschikter, namelijk de onderlinge waarborgmaatschappij.⁵⁰⁷ Mogelijks kon de Belgische wetgever ook in dergelijk expliciet verbod voorzien, maar dan ten aanzien van de vrije beroepers. Aangezien het duidelijk de wens was dat vrije beroepers zich niet meer als een coöperatieve vennootschap organiseren wegens “schoolvoorbeeld van oneigenlijk gebruik”, dan lijkt een expliciet verbod een meer doeltreffend middel dan een ruime wettelijke definitie die volgens critici de wens uit de parlementaire voorbereiding niet reflecteert.

313. Tot slot voorziet de Nederlandse wetgever de ontbindingssanctie voor oneigenlijke coöperaties. Immers, indien de statuten niet met artikel 2:53 NBW stroken, dan valt deze entiteit buiten de wettelijke omschrijving van de coöperatie. Bijgevolg spreekt de rechtbank de ontbindingssanctie uit.⁵⁰⁸ Dit is zeer gelijkaardig aan de ontbindingssanctie die de Belgische wetgever als wapen in de strijd tegen oneigenlijke coöperaties gebruikt. Echter, studie naar de rechtspraak leert dat Nederlandse rechters deze ontbindingssanctie zelden tot nooit opleggen.⁵⁰⁹ Wacht de Belgische ontbindingssanctie hetzelfde lot?

---

⁵⁰⁵ Art. 2:53, derde lid NBW.

⁵⁰⁶ T.J., VAN DER PLOEG e.a., *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 21.

⁵⁰⁷ Art. 53, eerste en tweede lid NBW.

⁵⁰⁸ Art. 2:21, eerste lid, c) NBW.

⁵⁰⁹ G. J. H., VAN DER SANGEN, *Rechtskarakter en financiering van de cooperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de cooperatie in het licht van de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 107.

6.3 Rechtsvergelijking: Australië

6.3.1 Juridisch luik

6.3.1.1 Verschillende bestuursniveaus

314. Vooraleer over te gaan naar de concrete rechtsvergelijking, is het essentieel om een notie van de Australische bestuursniveaus te hebben.

315. Australië kent net zoals België meerdere bestuursniveaus. Het federaal niveau heeft wetgevende bevoegdheid over expliciet toegewezen aangelegenheden. Dit niveau wordt ook wel de *Commonwealth of Australia* genoemd.⁵¹⁰

316. Daarnaast kent Australië zes staten en twee territoria. Zij vormen het staatsniveau en elk van hen heeft een eigen parlement. De zes Australische staten zijn: New-South-Wales, Victoria, Queensland, South Australia, Tasmania en Western Australia. De Australian Capital Territory en de Northern Territory zijn de twee territoria. De staten en territoria zijn residuair bevoegd. Zij zijn met andere woorden bevoegd over alle aangelegenheden die niet aan het federaal niveau toekomen.

6.3.1.2 Probleemstelling

317. De regelgeving omtrent coöperaties, oftewel *co-operatives*, valt onder de bevoegdheid van het staatsniveau. Bijgevolg kan elke staat en territorium zijn eigen regelgeving uitwerken. Om diverse redenen was er echter het verlangen naar één uniforme regelgeving. Regelgeving die per staat verschilt, leidt tot een complex kluwen van rechtsregels. Hierdoor stijgt de administratieve rompslomp en dus ook de kosten voor co-operatives die steeds de geldende regelgeving moeten nagaan. Logischerwijs levert dit een concurrentieel nadeel op in vergelijking met de vennootschappen die onder de uniforme Corporations Act 2001 vallen.⁵¹¹

318. Sommige ondernemingen die *in se* het coöperatief gedachtegoed nastreven, organiseren zich

---

⁵¹⁰ In tegenstelling tot het Belgische federale niveau heeft de *Commonwealth of Australia* enkel expliciet toegewezen bevoegdheden.

⁵¹¹ A. APPS, "Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia", *C&SLJ* 2016, (6) 12.

hierdoor toch als vennootschap onder de Corporations Act 2001. Dit maakt het niet eenvoudig om de *co-operative* van de doorsnee vennootschap te onderscheiden. Belangenconflicten tussen aandeelhouders en overige stakeholders zijn bovendien niet uit te sluiten, gezien de Corporations Act 2001 niet aan het coöperatieve businessmodel aangepast is. Winstmaximalisatie staat bij klassieke vennootschappen immers centraal.⁵¹²

6.3.1.3 De Corporations Act 2001

319. Het vennootschapsrecht viel lange tijd ook onder de statelijke bevoegdheid. Per staat of territorium golden er andere regels betreffende de oprichting en activiteiten van vennootschappen. Deze situatie eindigde in 2001. De staten en territoria delegeerden toen hun wetgevende bevoegdheid aan het federaal niveau, waardoor er een uniform vennootschapsrecht ontstond. De Corporations Act 2001 zag het levenslicht.⁵¹³ De regelgeving omtrent *co-operatives* is echter niet in de bevoegdheidsdelegatie inbegrepen. Bijgevolg blijft het statelijk niveau over de *co-operatives* bevoegd.

320. De *co-operatives* binnen de financiële sector vormen een uitzondering, zij vallen wél onder het toepassingsgebied van de Corporations Act 2001. Het gaat om “*Authorised Deposit-taking Institutions*”, wat neerkomt op bankinstellingen (*credit unions, mutual building societies en friendly societies*). Het feit dat de bancaire *co-operatives* wel onder de Corporations Act 2001 vallen, neemt echter niet weg dat zij nog steeds een coöperatief gedachtegoed kunnen nastreven.⁵¹⁴

6.3.1.4 Naar een uniform recht op co-operatives

321. In 2007, zes jaar na de Corporations Act 2001, erkenden de bevoegde ministers op het staatsniveau dat een uniforme regelgeving op *co-operatives* opportuun zou zijn. Vervolgens ontstond in 2011 het *Australian Uniform Co-operatives Laws Agreement* (AUCLA). Dit is een akkoord tussen de bevoegde

---

⁵¹² T. MAZZAROL en E. MAMOUNI LIMNIOS, “The sustainable co-operative enterprise” in *Year Book Australia*, Canberra, Commonwealth government publications, 2012, <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/by%20Subject/1301.0~2012~Main%20Features~The%20sustainable%20co-operative%20enterprise~286> (consultatie 23 oktober 2020).

⁵¹³ A. APPS, “Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia”, *C&SLJ* 2016, (6) 15.

⁵¹⁴ Report on the role, importance, and overall performance of cooperative, mutual and member-owned firms in the Australian economy, *Parl.St.* Senaat, 2015-16, https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Economics/Cooperatives/Report (consultatie 23 oktober 2020).

ministers van de verschillende staten en territoria.⁵¹⁵

322. De AUCLA bevat een uniforme modelregelgeving, die nu bekend staat als de *Co-operatives National Law* (CNL). De staten en territoria kunnen deze modelregelgeving overnemen, maar de AUCLA stelt dat een alternatieve consistente regelgeving ook voldoende is. Één verplichte uniforme regelgeving over alle staten en territoria heen zou een bevoegdheidsdelegatie naar het federaal niveau impliceren, *quod non*. Dit gelet op het feit dat het federaal niveau toegewezen bevoegdheden kent, en het staatsniveau residuair bevoegd is.⁵¹⁶ Maar hoewel de staten en territoria elk bevoegd blijven, zou afwijken van de modelregelgeving niet opportuun zijn. Het harmonisatiedoel zou dan niet bereikt worden, wat net de hele idee achter de CNL is.⁵¹⁷ De *co-operatives* kunnen er dus van uitgaan dat elke staat of territorium in grote lijnen dezelfde rechtsregels hanteert.⁵¹⁸

323. De implementatie van de CNL verloopt gefaseerd. New-South-Wales is de *host jurisdiction*, dit betekent dat de wetgeving in elke staat op het model uit New-South-Wales gebaseerd is. In de praktijk verwijzen de *Acts* uit de andere staten naar de New-South-Wales-versie, zodat die ook in hun gebied toepasselijk wordt.⁵¹⁹ Op heden hebben alle staten en territoria dergelijke regelgeving aangenomen.⁵²⁰

- New-South-Wales, inwerkingtreding op 3 maart 2014
- Victoria, inwerkingtreding op 3 maart 2014
- South Australia, inwerkingtreding op 22 mei 2015
- Northern Territory, inwerkingtreding op 1 juli 2015
- Tasmania, inwerkingtreding op 1 september 2015
- Western Australia, inwerkingtreding op 1 januari 2017
- Australian Capital Territory, inwerkingtreding op 1 mei 2017

---

⁵¹⁵ Australian Uniform Co-operative Laws Agreement, https://www.fairtrading.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0020/370433/Australian_uniform_cooperative_laws_agreement_signed.pdf (consultatie 23 oktober 2020).

⁵¹⁶ Zoals eerder vermeld is de Corporations Act 2001 wel het resultaat van een bevoegdheidsdelegatie van staatsniveau naar federaal niveau.

⁵¹⁷ NSW GOVERNMENT, *Co-operatives national law, s.d.*, <https://www.fairtrading.nsw.gov.au/associations-and-co-operatives/co-operatives/about-co-operatives/co-operatives-national-law> (consultatie 23 oktober 2020).

⁵¹⁸ A. APPS, "Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia", *C&SLJ* 2016, (6) 12.

⁵¹⁹ Art. 4, eerste lid Co-operatives National Law Application Act 2013 (VIC); art. 4 Co-operatives National Law (South Australia) Act 2013 (SA); art. 4, eerste lid Co-operatives National Law (Tasmania) Act 2015 (Tas); art. 4, eerste lid Co-operatives (National Uniform Legislation) Act 2015 (NT); art. 7, eerste lid Co-operatives National Law (ACT) Act 2017 (ACT); art. 15, eerste lid Co-operatives National Law Act 2020 (QLD).

⁵²⁰ W. HALL, "Worker Co-operatives and Australian Law", *C&SLJ*, working paper (1) 11.

- Queensland, inwerkingtreding op 1 december 2020

324. De doelstelling om een meer consistente regelgeving te hebben, is grotendeels bereikt. Dit is zeker het geval rekening houdend met de bevoegdheidsverdeling binnen Australië. Hoewel de oorspronkelijke streefdatum 2014 was, hebben alle staten en territoria in 2020 de CNL aangenomen.⁵²¹

325. Samenvattend kan de term 'uniform' in 'Australian Uniform Co-operatives Laws Agreement' verkeerde verwachtingen scheppen. Bijkomende regelgeving per staat of territorium blijft mogelijk.⁵²² Dit zou echter tegenstrijdig zijn met het vooropgestelde doel, namelijk de creatie van een consistent wettelijk kader.

6.3.1.5 Soorten co-operatives: distributive versus non-distributive

326. Australië kent juridisch twee types *co-operatives*: enerzijds de *distributive co-operative* en anderzijds de *non-distributive co-operative*.⁵²³ Beide types hebben rechtspersoonlijkheid en opereren uiteraard conform de coöperatieve beginselen. Net zoals onder het Belgische recht is meerhoofdigheid vereist, al gaat het in Australië om minimum vijf leden.⁵²⁴

327. Het verschil tussen beide soorten *co-operatives* ligt voornamelijk in de bestemming van de eventuele winst.⁵²⁵ In *distributive co-operatives* delen de aandeelhouders in de winst, zij ontvangen bijvoorbeeld een dividend of *ristorno*. Indien het tot een ontbinding en vereffening komt, zullen de aandeelhouders het eventuele saldo in verhouding tot hun gedane inbrengen verkrijgen. Deze coöperaties zijn ook gekend onder hun oude benaming, de *trading co-operative*.

---

⁵²¹ BUSINESS COUNCIL OF CO-OPERATIVES AND MUTUALS, *Queensland legislation to complete National Framework for Co-operative Enterprise*, 5 februari 2020, <https://bccm.coop/queensland-legislation-to-complete-national-framework-for-co-operative-enterprise/> (consultatie 23 oktober 2020).

⁵²² Bijvoorbeeld over administratieve formaliteiten.

⁵²³ Art. 17 Co-operatives National Law.

⁵²⁴ Art. 18, derde lid, b) en art. 19, derde lid, b) Co-operatives National Law; Report on the role, importance, and overall performance of cooperative, mutual and member-owned firms in the Australian economy, *Parl.St. Senaat*, 2015-16,

https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Economics/Cooperatives/Report/c02, 5 (consultatie 23 oktober 2020) en NSW GOVERNMENT, *About co-operatives*, s.d., <https://www.fairtrading.nsw.gov.au/associations-and-co-operatives/co-operatives/about-co-operatives> (consultatie 23 oktober 2020).

⁵²⁵ Art. 18, eerste lid Co-operatives National Law.

Non-distributive co-operatives daarentegen herinvesteren de winst in de coöperatie zelf.⁵²⁶ Bij een ontbinding en vereffening zal een positief saldo aan een gelijkaardige *non-profit* organisatie toekomen, niet aan de leden.⁵²⁷ Dit doet denken aan de Belgische vereniging.⁵²⁸

328. De Australische CNL voorziet geen bijkomende wetgeving die zich toespitst op de activiteit van de *co-operative*. Er bestaan met andere woorden geen aparte regels voor agrarische coöperaties, retailcoöperaties, energiecoöperaties, zorgcoöperaties e.d.⁵²⁹ De Belgische wetgever voorziet evenmin in dergelijke toegespitste wetgeving.

6.3.1.6 Geen vennootschap noch vereniging of stichting

329. Australische *co-operatives* zijn noch *companies* (te vergelijken met de Belgische vennootschappen), noch een *non-profit-organisation* of een *charity* (hierna: *incorporated associations*; te vergelijken met de Belgische vereniging of stichting).

330. Onder Australisch recht zijn coöperaties geen vennootschappen, en dit in tegenstelling tot het Belgisch recht. Coöperaties hanteren een fundamenteel andere ideologie, doelstelling en structuur waardoor zij geenszins als vennootschap te kwalificeren valt. De voornaamste verschilpunten met vennootschappen zijn de volgende.⁵³⁰

- *Co-operatives* bestaan minimum uit vijf leden. *Companies* daarentegen kunnen eenhoofdig opgericht worden.
- *Co-operatives* hanteren een democratische besluitvorming. Een man is gelijk aan een stem. Aandeelhouders in een *company* stemmen in beginsel naar evenredigheid van hun aandelenbezit.
- De beleidskeuzes van *co-operatives* zijn niet per se diegene die de grootste winstmaximalisatie opleveren, maar diegene die de noden van de leden reflecteren. Binnen *companies* staat winstmaximalisatie wel centraal.

---

⁵²⁶ Art. 19, eerste lid Co-operatives National Law.

⁵²⁷ Report on the role, importance, and overall performance of cooperative, mutual and member-owned firms in the Australian economy, *Parl.St.* Senaat, 2015-16, <https://bccm.coop/wp/wp-content/uploads/2016/03/report.pdf> (consultatie 23 oktober 2020).

⁵²⁸ Toch is de *non-distributive co-operative* geen vereniging (non-profit), cf. *infra* randnr. 329.

⁵²⁹ A. APPS, "Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia", *C&SLJ* 2016, (6) 17.

⁵³⁰ R. O'LEARY en S. BYRNE, *Co-operatives in Australia a manual. The purpose, start-up process, planning and running of a co-operative in Australia*, Sydney, Co-operative Federation of NSW Limited, 2017, 12.

- *Co-operatives* vereisen actief lidmaatschap. De leden moeten actief diensten van de co-operative afnemen, of producten aanleveren. Zonder actief lidmaatschap kan het lid niet aan de besluitvorming deelnemen. Dit in tegenstelling tot de *company*, waar niet vereist is dat de aandeelhouder dergelijke relatie met de *company* onderhoudt.
- *Non-distributive co-operatives* zijn niet verplicht om aandelen uit te geven.

331. Ondanks de vaststelling dat een *co-operative* in beginsel niet als vennootschap kwalificeert, is zij ook geen *incorporated association*. Deze laatste mag aan de leden geen winst uitkeren. Op het eerste zicht lijkt de *incorporated association* zich in dezelfde positie als de *non-distributive co-operative* te bevinden, deze hebben immers ook een winstuitkeringsverbod. Toch is er een essentieel verschil: een *co-operative* mag wel een winstoogmerk hebben, zelfs als zij ervoor opteert om geen winst uit te keren (*non-distributive*). Een *incorporated association* heeft nooit een winstoogmerk, het is non-profit.⁵³¹

332. Merk op dat een *co-operative* zich mogelijks als *company* onder de Corporations Act 2001 organiseert, hoewel een *co-operative* karakteristiek geen vennootschap is. Indien hiervoor gekozen wordt, dient de *co-operative* uiteraard de vennootschapsrechtelijke regels na te leven. Zoals vermeld was de Corporations Act 2001 een praktisch alternatief toen er nog geen uniforme regelgeving tussen de staten bestond. Dit is bovendien verplicht voor financiële coöperaties. In dat geval is de CNL niet bijkomend toepasselijk. Deze vennootschappen kunnen evenwel nog steeds de coöperatieve ICA-beginselen naleven, waardoor ze toch tot de coöperatieve beweging behoren.⁵³²

6.3.1.7 De Co-operatives National Law (CNL) toegelicht

333. De CNL bevat een modelregelgeving die elke staat en territorium kan aannemen. Zowel de *distributive co-operatives* (met uitzondering van financiële coöperaties) als de *non-distributive co-operatives* vallen onder de CNL. De volgende krachtlijnen springen in het oog.

334. *Co-operatives* kunnen dankzij de CNL interstatelijk opereren. Voorheen kon de *co-operative* enkel activiteiten binnen de eigen staat of territorium uitoefenen. Er gold immers een verbod om buiten de

---

⁵³¹ VIC GOVERNMENT, *Incorporated association. Register the most suitable structure for your business*, 2019, <https://www.business.vic.gov.au/setting-up-a-business/business-structure/incorporated-association> (consultatie 23 oktober 2020) en X, *Co-operatives, s.d.*, <https://legalvision.com.au/co-operatives/> (consultatie 23 oktober 2020).

⁵³² A. APPS, "Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia", *C&SLJ* 2016, (6) 6.

grenzen te opereren, tenzij de *co-operative* zich als een “*foreign co-operative*” zou registreren. De registratie bracht heel wat administratieve rompslomp (*red tape*) en kosten met zich mee, waardoor deze allesbehalve populair was. Daarentegen kan de *company* onder de Corporations Act 2001 wel nationaal handelen. De CNL neemt dit concurrentieel nadeel weg.⁵³³

335. Ten tweede vereenvoudigt de CNL de externe kapitaal financiering. De *co-operative* heeft het niet altijd even gemakkelijk om kapitaal op te halen. De uitgifte van aandelen kan namelijk enkel aan actieve leden, en de aandelen kunnen daarenboven niet op de beurs verhandeld worden. Dit scenario is weinig aantrekkelijk voor potentiële investeerders. Toch heeft de *co-operative*, net zoals elke andere onderneming, kapitaal nodig om operatief te blijven. Via “*co-operative capital units*” (CCUs) kan de *co-operative* externe financierders aantrekken. Niet-leden kunnen zich op deze CCUs inschrijven. CCU-houders worden géén coöperant en zij hebben bijgevolg geen stemrechten. Hierdoor blijft de autonomie en de democratische controle op de *co-operative* gewaarborgd, en vermijden de leden dat de *co-operative* in loutere winstmaximalisatie vervalt.⁵³⁴

336. Ten derde reduceert de CNL de financiële rapporteringsplicht voor kleine *co-operatives*. Dit levert opnieuw een kostenbesparing op.⁵³⁵

337. Ten vierde vindt de CNL inspiratie in de *corporate governance*-regels uit de Corporations Act 2001. Bovendien neemt de CNL ook bepalingen uit de Corporations Act 2001 over die voor *co-operatives* nuttig zijn. Het gaat bijvoorbeeld om de vereffening van de *co-operative* na ontbinding of faillissement.⁵³⁶

338. Tot slot maakt de CNL *co-operatives* herkenbaar. Elke bedrijfsnaam moet het woord ‘*Co-operative*’ bevatten, en eindigt steeds op ‘*Limited*’. De zeven ICA-beginselen zijn bovendien expliciet in de wet verankerd, en dit in tegenstelling tot het Belgische WVV. Zo heerst er geen onzekerheid over wat de

---

⁵³³ NEW SOUTH WALES FAIR TRADING, DEPARTMENT OF FINANCE AND SERVICES, “Regulation of co-operatives in Australia” in *Year Book Australia*, Canberra, Commonwealth government publications, 2012, <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/by%20Subject/1301.0~2012~Main%20Features~Regulation%20of%20co-operatives%20in%20Australia~287> (consultatie 24 oktober 2020).

⁵³⁴ Report on the role, importance, and overall performance of cooperative, mutual and member-owned firms in the Australian economy, *Parl.St.* Senaat, 2015-16, https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Economics/Cooperatives/Report (consultatie op 23 oktober 2020) en W. HALL, “Worker Co-operatives and Australian Law”, C&SLJ, working paper (1) 15-16.

⁵³⁵ A. APPS, “Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia”, *C&SLJ* 2016, (6) 16.

⁵³⁶ *Ibid.*, 26.

coöperatieve finaliteit inhoudt, en welke onderneming rechtmatig gebruikt maakt van het coöperatief statuut.⁵³⁷

6.3.2 Praktisch luik

339. Australische coöperaties zijn geen nieuw gegeven. De coöperatieve beweging kent ook daar een rijke traditie in voornamelijk het bank- en verzekeringswezen en de landbouwsector. Toch is er (opnieuw) de vaststelling dat het coöperatieve businessmodel weinig bekendheid geniet. De Australische bevolking is niet vertrouwd met het bestaan van coöperaties, noch met hun impact op het economische landschap.⁵³⁸

340. Studies poogden deze vaststelling te verklaren. Zo blijkt vooreerst dat de Australische rechtenopleidingen en de universitaire economische opleidingen weinig aandacht schenken aan coöperatief ondernemen en de bijhorende juridische structuur. Wanneer deze universitair afgestudeerden in het werkveld terecht komen, hebben zij logischerwijs weinig kennis over deze materie.⁵³⁹ Ten tweede was de coöperatieve regelgeving lange tijd op staatsniveau geregeld, wat de samenhang niet ten goede komt. Zo bestaat er nog steeds geen allesomvattende nationale database voor coöperaties. Bij gebrek aan dergelijke database, ontbreken exacte cijfers over de impact van coöperaties op de Australische economie.⁵⁴⁰

341. De BCCM (*Business Council of Co-operatives and Mutuals*) beschouwt deze lacune als problematisch.⁵⁴¹ Immers, zonder data is het moeilijk om gerichte initiatieven te ondernemen die de naamsbekendheid van de sector ten goede komt.⁵⁴² In afwachting van dergelijke database slaan BCCM en

---

⁵³⁷ Art. 10 en art. 27, tweede lid, c) Co-operative National Law.

⁵³⁸ R. DENNISS en D. BAKER, "Who knew Australians were so Co-operative?", *The Australia Institute* 2012, (1) 9-10.

⁵³⁹ D. LEE, K. MARSHALL, R. SHANKAR en M WANG, *A Comprehensive National Education and Training Strategy for the Co-operatives and Mutuals Sector*, 2014, http://bccm.coop/wp/wp-content/uploads/2014/06/BCCM_ETStrategyReport.pdf, 6 (consultatie 24 oktober 2020).

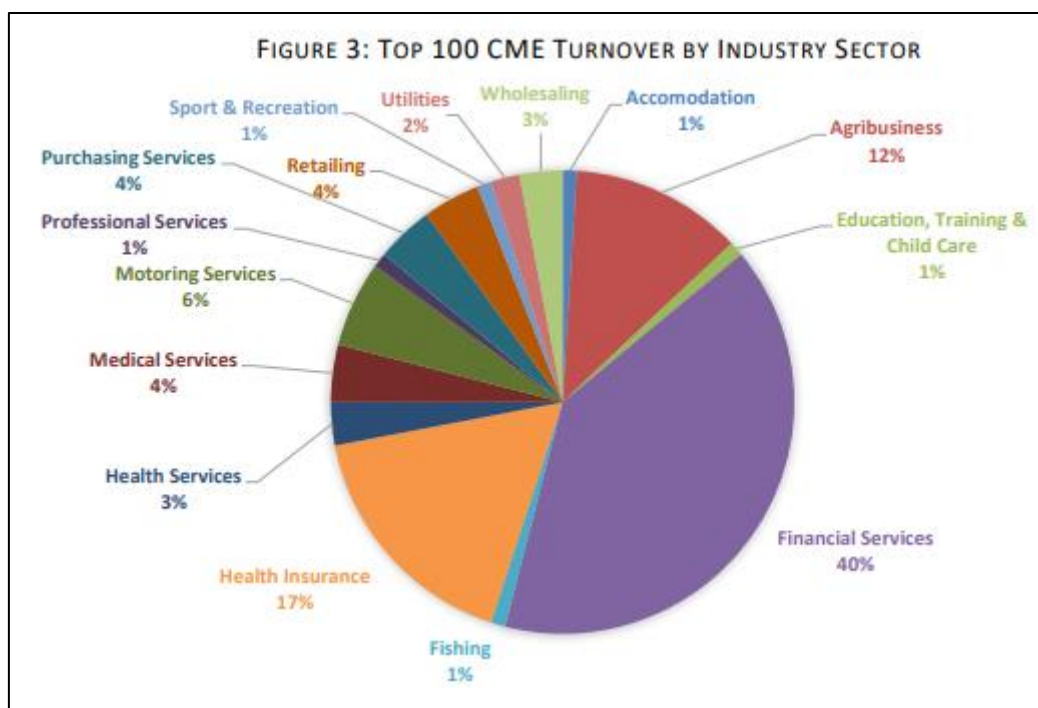
⁵⁴⁰ Report on the role, importance, and overall performance of cooperative, mutual and member-owned firms in the Australian economy, Economics Reference Committee, *Parl.St.* Senaat, 2015-16, https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Economics/Cooperatives/Report, 11 (consultatie op 23 oktober 2020).

⁵⁴¹ BCCM staat voor "*Business Council of Co-operatives and Mutuals*". De BCCM is de Australische tegenhanger van Febecoop en Cera.

⁵⁴² Report on the role, importance, and overall performance of cooperative, mutual and member-owned firms in the Australian economy, Economics Reference Committee, *Parl.St.* Senaat, 2015-16, https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Economics/Cooperatives/Report, 11 (consultatie op 23 oktober 2020).

CEMI (*Centre for Entrepreneurial Management and Innovation*) de handen in elkaar. Jaarlijks onderzoeken zij het Australische coöperatieve landschap. De meest recente versie analyseert cijfergegevens van *co-operative enterprises* uit 2019.

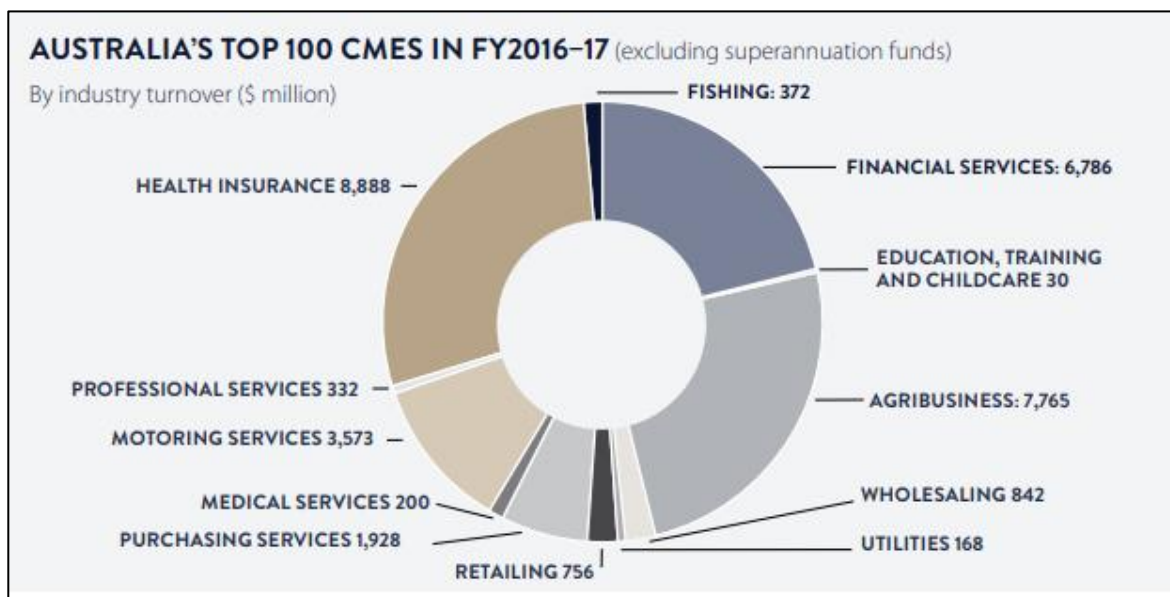
342. Het aantal Australische coöperaties wordt op 2.119 geschat. BCCM en CEMI rangschikten Australische coöperaties volgens omzet, om zo een top 100 te bekomen. De meerderheid van deze coöperaties zijn actief binnen de financiële sector, namelijk 40 uit de top 100. Overigens zijn maar liefst 4,5 miljoen Australiërs aandeelhouder van een financiële coöperatie. Daarna volgen de private ziekteverzekeringen en de agrarische sector met respectievelijk 17 en 12 coöperaties uit de top 100. De overige 31 top-100-coöperaties zijn in diverse andere sectoren actief, zoals o.a. de gezondheidszorg, pechbijstand en kinderopvang.

(illustratie: T. MAZZAROL, Australia's Leading Co-operative and Mutual Enterprises in 2019.)

343. Bovenstaande figuur toont de spreiding over de diverse sectoren heen. Merk op dat BCCM en CEMI de omzet van de coöperatie als maatstaf neemt. Mogelijks zou de verdeling van het aantal coöperaties in absolute cijfers een ander beeld schetsen. Dit komt echter niet tot uiting in bovenstaande figuur, omdat

het bijvoorbeeld kleinere coöperaties betreft die een minder hoge omzet maken.⁵⁴³

(illustratie: BCCM, National Mutual Economy Report. Incorporating the Top 100 2018.)

344. Tot slot bracht de BCCM ook de omzet van alle coöperaties binnen een specifieke sector in kaart. Deze studie toont aan dat de ziekteverzekeringen, de agrarische sector en de financiële sector de grootste omzet draaien. De bevinden zijn gelijkaardig aan de vorige grafiek, met die nuance dat de onderlinge verhoudingen per sector verschillen. Hoewel er bijvoorbeeld aanzienlijk meer top-100-coöperaties binnen de financiële sector actief zijn, is de omzet van alle coöperaties samen binnen zowel de agrarische sector als de ziekteverzekeringen hoger. Opnieuw geldt de bemerking dat het aantal coöperaties in andere sectoren mogelijks hoger ligt, maar omwille van lagere omzet blijkt dit niet uit deze onderzoeken.⁵⁴⁴

6.3.3 Vergelijkend luik

345. Is geregionaliseerde wetgeving dé oplossing om coöperaties aantrekkelijk te maken? Uit bovenstaande uiteenzetting blijkt dat het regionaliseren van wetgeving omtrent coöperaties niet altijd opportuun is. Net zoals België is ook Australië een federatie, met een opdeling tussen het nationale niveau

⁵⁴³ T. MAZZAROL, "Australia's Leading Co-operative and Mutual Enterprises in 2019", Discussion Paper, CEMI 2019, <https://cemi.com.au/sites/all/publications/CEMI-DP1901-Mazzarol-2019.pdf>, 11 (consultatie 24 oktober 2020).

⁵⁴⁴ BCCM, *National Mutual Economy Report. Incorporating the Top 100 2018*, 2018, <https://bccm.coop/wp/wp-content/uploads/2018/11/NME-2018-online.pdf>, 22 (consultatie 24 oktober 2020).

en diverse deelstaten. Aangezien de bevoegdheid omtrent coöperaties lange tijd niet aan het federaal niveau toekwam, ontstond een kluwen aan rechtsregels. Dit bracht heel wat praktische problemen met zich mee: zo stegen administratieve kosten en gingen schaalvoordelen verloren. Daarenboven gold er zelfs een verbod om interstatelijk te handelen. De Australische coöperaties leden een concurrentieel nadeel ten opzichte van de vennootschappen die onder de federale Corporations Act 2001 vielen. Het behoeft geen betoog dat deze situatie allesbehalve wenselijk was.

346. Het huidige politieke klimaat durft de Belgische bestuurlijke opdeling in vraag te stellen. Sommige politieke partijen zien liever het confederalisme, of zelfs een volledige verdwijning van België. De voornaamste les die België uit de Australische situatie kan trekken, is dat dergelijke beslissingen een grote impact hebben op de efficiëntie van rechtsregels. Toegepast op coöperaties zijn uniforme rechtsregels efficiënter dan rechtsregels die per staat verschillen. Zo is het haast onmogelijk om voor te stellen dat een Vlaamse coöperatie niet actief kan zijn in het Waalse Gewest wegens een interdeelstatelijk verbod. Ook Australië kwam uiteindelijk tot die conclusie. Hoewel de CNL een werk van lange adem was, is er op heden een quasi uniforme wetgeving. Enkel de overdracht van de bevoegdheid naar de *Commonwealth* zou de wetgeving nog consistentere maken.

347. Naast het verschil in bevoegdheidsverdeling, is er ook een conceptueel verschil. De Australische *co-operative* is geen vennootschap noch een vereniging naar Belgisch recht. Hoewel de *distributive* variant naar een vennootschap neigt, en de *non-distributive* variant naar een vereniging, gaat het toch om een eigen juridische entiteit. De kritiek rees dat de Australische *co-operative* steeds meer een vennootschapsvorm wordt (de '*companisation*' van de *co-operative*). De CNL probeert een evenwicht te vinden tussen het behouden van de eigen coöperatieve finaliteit enerzijds, en de concurrentiële positie tegenover de vennootschappen anderzijds. Mocht de '*companisation*' zich volledig voltrekken, dan is dit volgens critici onverenigbaar met de coöperatieve ICA-beginselen. De focus verschuift dan van een *member-owned enterprise* naar een *investor-owned company*. Bijgevolg zou het juridische ondernemingslandschap homogener worden, en gaat er diversiteit in businessmodellen verloren. Dit terwijl de vraag naar alternatieve businessmodellen niet afneemt. Een voorbeeld is de opmars van de *sharing economy* die zowel profit als non-profit spelers kent.⁵⁴⁵

In België daarentegen is de zogenoemde '*companisation*' voltrokken. Een coöperatieve vennootschap is

---

⁵⁴⁵ A. APPS, "Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia", *C&SLJ* 2016, (6) 9-10.

een vennootschapsvorm, met alle gevolgen van dien.⁵⁴⁶ Het WVV tracht wel de eigenheid van de coöperatieve beweging te erkennen, onder meer door een eigen set regels in Boek 6 WVV te voorzien.

348. De rechtsvergelijking toont ook aan dat België en Australië gelijkaardige problematieken ervaren. Wat steeds terug komt, is het gebrek aan naamsbekendheid. Het brede publiek is niet vertrouwd met het bestaan van coöperaties, noch met hun impact op de economie. Zo blijkt dat noch de Australische rechtenopleidingen, noch universitaire economische studies, uitgebreid aandacht schenken aan coöperatief ondernemen en de bijhorende juridische structuur. Wanneer deze universitair afgestudeerden in het werkveld terecht komen, hebben zij bijgevolg over deze materie weinig kennis.⁵⁴⁷

De Belgische opleidingen scoren op dit vlak niet veel beter. De CV wordt vaak stiefmoederlijk behandeld, daar waar de NV en BV uitgebreid belicht worden. Dit geldt bij uitbreiding ook voor de verenigingen en stichtingen.⁵⁴⁸

De ICA erkent het gebrek aan bekendheid, en voorziet zelfs expliciet 'onderwijs' als een van haar ICA-beginselen. Vooral jongeren en opiniemakers moeten beter geïnformeerd worden over coöperatief nemen, aldus de ICA. Betere scholing vormt alvast een uitdaging in de toekomst.

349. Tot slot toont de CNL aan dat het perfect mogelijk is om de ICA-beginselen in wetgeving te integreren. Op die manier is het duidelijk wat onder "coöperatieve finaliteit" begrepen wordt. Het Belgische WVV daarentegen verwijst niet expliciet naar de ICA-beginselen. Artikel 6:1, §4 WVV stelt enkel dat de coöperatieve finaliteit in de statuten omschreven wordt. Wat deze coöperatieve finaliteit moge zijn, en welke beginselen de CV in kwestie als richtsnoer kan hanteren, wordt nergens verduidelijkt. Nochtans worden deze ICA-beginselen wel in de parlementaire voorbereiding aangehaald als maatstaf om te bepalen welke ondernemingen "eigenlijke" coöperaties zijn. De integratie van de ICA-beginselen in het WVV zou, naar Australisch voorbeeld, wel de nodige houvast bieden. Discussies omtrent de interpretatie van de wet zijn dan voltooid verleden tijd.

---

⁵⁴⁶ Cf. *supra* randnrs. 86 e.v.

⁵⁴⁷ LEE, D., MARSHALL, K., SHANKAR, R. en WANG, M., *A Comprehensive National Education and Training Strategy for the Co-operatives and Mutuels Sector*, 2014, http://bccm.coop/wp/wp-content/uploads/2014/06/BCCM_ETStrategyReport.pdf, 6 (consultatie 24 oktober 2020).

⁵⁴⁸ J. DELCORDE e.a., *La société coopérative : nouvelles évolutions*. Brussel, Larcier, 2018, 12.

7 Conclusie

350. “If we want to legislate on cooperatives, old and new, we obviously need to know what coops are”⁵⁴⁹

351. De coöperatieve beweging is een internationale beweging met *roots* in de nasleep van de industriële revolutie. Ontstaan als tegenreactie op het heersende kapitalisme, tracht de coöperatie de gemeenschappelijke noden van haar coöperanten te realiseren. Niet winstmaximalisatie maar doelmaximalisatie staat centraal. Coöperaties vormen een alternatief voor situaties waar de overheid onvoldoende antwoord kan bieden, en waar ook de klassieke markteconomie faalt. Naargelang het type coöperant, kunnen de coöperaties in verschillende soorten onderverdeeld worden. De voornaamste soorten zijn de consumentencoöperaties (ook wel gebruikerscoöperaties genoemd), de werkerscoöperaties, de producentencoöperaties (ook wel ondernemingencoöperaties genoemd) en de multistakeholdercoöperaties. Bovendien bestaat dé coöperatieve sector niet, coöperaties zijn wereldwijd in tal van sectoren actief. Dit levert een zeer divers ondernemerslandschap op.

352. Wat de coöperaties verenigt, is het coöperatief gedachtegoed. De ICA, de wereldwijde koepelorganisatie voor coöperaties, voorziet in zeven coöperatieve beginselen die enige houvast bieden. Het coöperatief gedachtegoed wordt namelijk inhoudelijk door elke coöperatie verschillend ingevuld, maar de basiselementen zijn steeds gelijkaardig. De zeven ICA-beginselen zijn zowel ideologische als economische *good practices*, en zijn dus geenszins als een dwingend keurslijf te beschouwen. Het gaat om (i) vrijwillig en open lidmaatschap, (ii) democratische controle door de leden, (iii) economische participatie door de leden, (iv) autonomie en onafhankelijkheid, (v) onderwijs, vorming en informatieverstrekking, (vi) samenwerking tussen coöperaties en tot slot (vii) aandacht voor de gemeenschap.⁵⁵⁰ Tot slot dragen coöperaties waarden zoals democratie, zelfredzaamheid, gelijkheid en solidariteit hoog in het vaandel.

353. Echter, een zeer liberale verankering in de wet werkte het oneigenlijk gebruik van de Belgische coöperatieve vennootschap in de hand. Vennootschappen die *in se* geen coöperatief gedachtegoed nastreven, maken toch gebruik van de CV-rechtsvorm wegens het flexibel wettelijk kader. De toenmalige CVBA was bijvoorbeeld een geliefde rechtsvorm voor advocaten- en doktersvennootschappen. Aangezien

---

⁵⁴⁹ H. HENRÝ, *Guidelines for Cooperative Legislation*. ILO, 2012, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_195533.pdf, 30 (consultatie 12 december 2020).

⁵⁵⁰ ICA, *Cooperative identity, values & principles, s.d.*, <https://www.ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity> (consultatie 12 december 2020).

de CVBA geen link met het coöperatief gedachtegoed vereiste, waren deze oneigenlijke coöperatieve vennootschappen volstrekt wettig. Met de creatie van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) poogt de wetgever aan dit oneigenlijk gebruik een einde te stellen. Hoewel eerst overwogen werd om de coöperatieve vennootschap als afzonderlijke rechtsvorm af te schaffen, stapt de wetgever -na lobbywerk uit het middenveld- uiteindelijk van dit idee af. De coöperatieve vennootschap blijft bestaan, maar ze maakt een *restyling* door. De wetgever wenst immers een terugkeer naar de *roots* van deze rechtsvorm. Met andere woorden, een terugkeer naar de coöperatieve beweging en bijhorend gedachtegoed.

354. Om deze doelstelling te verwezenlijken, bakent de wetgever in artikel 6:1 WVV het toepassingsgebied van de CV af. Dit wetsartikel is evenwel zeer algemeen geformuleerd waardoor er diverse interpretaties in de rechtsleer ontstaan. De strekking die de wet in samenhang met de parlementaire stukken leest, stelt dat de CV wel degelijk een coöperatief gedachtegoed vereist. Het was immers de uitdrukkelijke wil van de wetgever om de CV voor de coöperatieve beweging te reserveren. Dat artikel 6:1 WVV de inhoud van het coöperatieve gedachtegoed (zoals bijvoorbeeld de ICA-beginselen) niet verankert, doet aan de achterliggende *ratio* geen afbreuk. Daarenboven moderniseert de wetgever de besloten vennootschap (BV) zodanig dat zij op de behoeften van de vrije beroepers is afgestemd. Hierdoor moeten deze spelers de CV-rechtsvorm niet meer oneigenlijk gebruiken, oftewel misbruiken. Bovendien sanctioneert het WVV streng. CV's die niet aan artikel 6:1 WVV voldoen, dreigen immers ontbonden te worden.

355. Daarentegen leidt de enge lezing van de wet tot de conclusie dat *quasi* elke vennootschap zich nog als CV kan organiseren. De draagwijdte van artikel 6:1 WVV is zeer ruim verwoord, maar 'zeer ruim' is niet gelijk aan 'onduidelijk'. Enkel wanneer de formulering onduidelijk is, behoeft de wet verdere interpretatie (*quod non*). De vennootschap valt enkel buiten de draagwijdte van artikel 6:1 WVV wanneer zij niet als voornaamste doel heeft om de behoeften van de coöperanten te realiseren, noch die van de overige *stakeholders*, noch als doel heeft om de economische of sociale activiteiten van coöperanten of overige *stakeholders* uit te oefenen. De wet verankert de coöperatieve beginselen niet, noch voorziet de wet expliciete uitsluitingen van bepaalde beroepsgroepen. Bijgevolg kan er volgens deze strekking niet anders worden besloten dan dat het oneigenlijk gebruik van de CV minstens theoretisch mogelijk blijft.

356. Wellicht is er nog een derde visie mogelijk die niet automatisch uitgaat van de idee dat vrije beroepers per definitie de CV oneigenlijk gebruiken. Op heden zijn er immers enkele professionele

vennootschappen met een NRC-erkenning. De derde visie vindt grondslag in de wet, het antwoord van de minister op een parlementaire vraag en lijkt bovendien de middenweg te zijn tussen de ruime en de enge lezing van de wet. De CV moet voorbehouden blijven aan vennootschappen die een coöperatief gedachtegoed nastreven. Deze uitdrukkelijke wens blijkt uit de memorie van toelichting en is ook het uitgangspunt van belangenorganisaties die actief zijn in het coöperatieve economische landschap. De wet voorziet geen verankering van de coöperatieve beginselen, dus kunnen de CV's terecht bij de zeven ICA-beginselen die internationaal als maatstaf gelden. Oneigenlijke CV's kunnen door de rechter ontbonden worden. Daarentegen voorziet artikel 6:1 WVV geen expliciete verbodsbepalingen wat betreft sectoren. Daardoor lijkt het niet mogelijk om op grond van de huidige wet volledige beroepsgroepen per definitie uit te sluiten. Zeker wat betreft de middelenvennootschap van vrije beroepers strookt dit met de nuancering die de minister biedt in zijn antwoord op een parlementaire vraag omtrent vrije beroepers en de CV-rechtsvorm. Dit strookt eveneens met de internationale visie. Zowel de ICA, CECOP als de ILO menen dat een coöperatie in elke sector actief kan zijn. Met andere woorden, ook vrije beroepers moeten zich als CV kunnen organiseren. Dit evenwel op voorwaarde dat deze professionele vennootschap dan wel middelenvennootschap een coöperatief gedachtegoed nastreeft, dit gedachtegoed in de statuten verankert (en eventueel toelicht in een intern reglement) én ook in de praktijk naar dit gedachtegoed handelt. Enkel indien de vrije beroeper geen coöperatief gedachtegoed nastreeft (en dit zal wellicht in de praktijk meestal zo zijn), is er pas sprake van oneigenlijk gebruik en wordt zij uit het toepassingsgebied van de CV geweerd. Deze vennootschap organiseert zich dan bij voorkeur als een BV. De CV is immers aan grotendeels dezelfde regelgeving als de BV onderworpen, waardoor het coöperatief gedachtegoed het onderscheidend kenmerk moet vormen.

357. Een suggestie voor de wetgever is om de drie alternerende voorwaarden uit de begripsomschrijving ("en/of") te vervangen door drie cumulatieve voorwaarden. Indien de vennootschap zowel moet voldoen aan de behoeftenrealisatie van de coöperanten of *stakeholders*, alsook hun economische én sociale activiteiten moet ontwikkelen, is de kans op oneigenlijk gebruik aanzienlijk kleiner.

358. Nadat onderzocht werd wat het coöperatief gedachtegoed inhoudt, in welke sectoren de Belgische CV's actief zijn en hoe het Belgische juridische kader eruitziet, volgt een rechtsvergelijkend luik. Zowel het juridisch regime als de gebruiksmogelijkheden van Franse, Nederlandse en Australische coöperaties worden onder de loep genomen. Opvallend is de vaststelling dat op het eerste gezicht de buitenlandse omschrijvingen van coöperaties niet al te zeer afwijken van de Belgische variant. Steeds dient de coöperatie

om de behoeften van de coöperanten te realiseren. Met andere woorden, de Belgische CV is wat betreft de ruime formulering van artikel 6:1, §1, eerste lid WVV niet uniek. Daarnaast zijn coöperaties in zowel België, Frankrijk, Nederland als Australië in grotendeels dezelfde sectoren actief. De agrarische en de financiële sector vormen klassiek sectoren waar coöperaties sterk vertegenwoordigd zijn.

359. De Belgische CV wijkt op diverse andere punten van haar buitenlandse tegenhangers af. Vooreerst is België wat betreft het juridisch statuut van de CV een buitenbeentje. Het is zeker niet gebruikelijk om de coöperatie als een volwaardige vennootschapsvorm te beschouwen. De Franse *coopérative* bijvoorbeeld is een modulering bij een vennootschapsvorm. Met andere woorden, het vennootschapsrecht is toepasselijk maar het gaat niet om een volwaardig autonome vennootschapsvorm. De Australische *co-operative* en de Nederlandse coöperatie daarentegen zijn noch vennootschappen noch verenigingen. Het betreft telkens een hybride, een tussenvorm die kenmerken van de beide statuten bevat. Een tweede verschilpunt is de mate van reglementering. Hoewel de ruime begripsomschrijving niet uniek is, wordt dit in het buitenland aangevuld met strenge(re) bepalingen. De Belgische CV kenmerkt zich door een grote mate van flexibiliteit, onder meer op vlak van stemrechten, winstuitkering en de interpretatie van het coöperatief gedachtegoed. Dit in tegenstelling tot de buitenlandse tegenhangers, die net aan een vrij uitgebreide reglementering onderworpen zijn. Op dit vlak is Frankrijk de grootste tegenpool. De *coopératives* zijn immers aan tal van wetten onderworpen, gaande van een gemeen coöperatief vennootschapsrecht tot sectorgebonden wetgeving. De wijze van besluitvoering is er strikt geregeld (*one man, one vote*), de winstuitkering is aan voorwaarden onderworpen en de ICA-beginselen zijn wettelijk verankerd. Dit is mogelijks een verklaring waarom België met oneigenlijk gebruik kampt, in tegenstelling tot de overige onderzochte landen. De coöperatie is in het buitenland immers niet in dezelfde mate een soepele samenwerkingsvorm als de Belgische CV. Net deze soepelheid is (was?) de grootste *incentive* om de Belgische CV oneigenlijk te gebruiken. Tot slot blijkt ook de studie naar data omtrent coöperaties een groot verschilpunt. Data omtrent het aantal Belgische CV's dateert van 2015, en de meest recente studie naar de omzetten van CV's werd in 2011 gevoerd. Deze verouderde gegevens staan in schril contrast met de jaarlijkse Franse, Nederlandse en Australische studies die elk hun coöperatieve economie gedetailleerd in kaart brengen. Nochtans zou een transparant beeld van de CV-gebruiksmogelijkheden de beleidsvorming ten goede komen. Een vereiste voor goede regelgeving is immers voldoende kennis hebben over hetgeen gereguleerd wordt.

360. Samenvattend kent de globale coöperatieve economie een ruime diversiteit waardoor coöperaties in tal van sectoren vertegenwoordigd zijn. Echter, door beleidsmatige keuzes in het verleden wordt de

Belgische CV door oneigenlijk gebruik geplaagd. Om deze oneigenlijke coöperaties te bestrijden, is een duidelijke definitie van een eigenlijke CV nodig. De moeilijkheid is om die definitie niet te rigide te formuleren. Een al te beperkende definitie zou de werking van eigenlijke CV's mogelijks negatief kunnen beïnvloeden. De omschrijving waar de wetgever voor opteert, is evenwel zeer ruim geformuleerd. Dit leidt tot verschillende interpretaties in de rechtsleer. In vergelijking met buitenlandse tegenhangers, is de Belgische CV geen totaal buitenbeentje maar wijkt ze toch op diverse punten af. De voornaamste verschilpunten zijn vooreerst de juridische flexibiliteit die ongeëvenaard blijft, en daarnaast het gebrek aan aandacht voor dataverzameling die de coöperatieve economie correct in kaart brengt.

361. De Belgische wetgever en zijn wens om de CV te reserveren voor vennootschappen die het coöperatief gedachtegoed daadwerkelijk nastreven: een kwestie van de langverwachte *'walk the talk'*, of eerder een *'do as I say, not as I do'*-situatie? Aangezien er nog steeds belangrijke interpretatiediscussies heersen, neigt het antwoord naar het tweede *statement*. Hopelijk zal de economische realiteit, de rechtspraak of de wetgever zelf in de toekomst meer duidelijkheid bieden.

8 Bibliografie

8.1 Wetgeving

8.1.1 Belgische wetgeving

Advies van de Raad van State nr. 61.988/2, Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, nr. 3119/002, *Parl.St.*, Kamer, 2017-18.

Advies van de Raad van State nr. 65.081/2, Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, nr. 3119/017, *Parl.St.*, Kamer, 2018-19.

Amendement nr. 17 (M. ARTS) op het ontwerp van de wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 1990-91, nr. 1374/12-19.

Amendement nr. 331 (M. DE LAMOTTE) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2017-18, nr. 3119/008.

Amendement nr. 535 (O. HENRY e.a.) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/018.

Amendement nr. 542 (O. HENRY e.a.) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/021.

Amendement nr. 552, 555 en 556 (M. ALMACI en G. VANDEN BURRE) op het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer, 2018-19, nr. 3119/023.

Gedachtewisseling van 3 december 2015 met de minister van Justitie en met deskundigen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht over de modernisering van het vennootschapsrecht, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1500/01.

KB 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van de coöperatieve vennootschappen, *BS* 19 januari 1962.

KB 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, *BS* 5 december 1969.

KB 28 juni 2019 tot vaststelling van de voorwaarden van de erkenning als landbouwonderneming en als sociale onderneming, *BS* 11 juli 2019.

Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 3319/001.

Verord.Raad nr. 1435/2003, 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE), *Pb.L.* 18 augustus 2003, afl. 207, 1.

Verslag van de eerste lezing over het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2018-19, nr. 3119/011.

Vr. en Antw. Kamer 2019-20, 23 juli 2019 (Vr. nr. 0015 G. GILKINET).

Wet 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor Coöperatie, *BS* 10 augustus 1955.

Wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen, *BS* 1 augustus 1991.

Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, *BS* 30 juli 1992.

Wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen en beursvennootschappen, *BS* 7 mei 2014.

Wetboek van vennootschappen en verenigingen van 23 maart 2019, *BS* 4 april 2019.

Wet tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse

bepalingen, *BS* 4 april 2019.

Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3119/002.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen en tot instelling van een normen- en waardenkader voor coöperatieve vennootschappen, *Parl.St.* Kamer 2014, nr. 54-125/001.

8.1.2 Franse wetgeving

Code de commerce.

Code rural et de la pêche maritime.

Décret n° 79-67 du 18 janvier 1979 relatif aux parts sociales émises par les sociétés coopératives ouvrières de production.

Décret n° 84-251 du 6 avril 1984 relatif à la valeur minimale des parts sociales et à l'organisation des sections des sociétés coopératives artisanales, de transport et maritimes.

Loi du 7 mai 1917 ayant pour objet l'organisation du crédit aux sociétés coopératives de consommation, modifiée en dernier lieu par la loi n°93-121 du 27 janvier 1993.

Loi n° 47/1775 du 10 septembre 1947 portant statut de la coopération.

Loi n° 78-763 du 19 juillet 1978 portant statut des sociétés coopératives ouvrières de production.

Loi n° 83-657 du 20 juillet 1983 relative au développement de certaines activités d'économie sociale .

8.1.3 Nederlandse wetgeving

Burgerlijk Wetboek.

MvT wetsvoorstel 19 775 invoering van de structuurregeling voor grote coöperaties en voor grote onderlinge waarborgmaatschappijen, *Parl.St.* Kamer II 1986-87, nr. 3.

Wet van 28 september 2006, houdende regels met betrekking tot de financiële markten en het toezicht daarop.

8.1.4 Australische wetgeving

Australian Uniform Co-operative Laws Agreement,

https://www.fairtrading.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0020/370433/Australian_uniform_cooperative_laws_agreement_signed.pdf (consultatie op 23 oktober 2020).

Co-operatives National Law Act 2013 (SA).

Co-operatives National Law Act 2015 (Tas).

Co-operatives National Law Act 2017 (ACT).

Co-operatives National Law Act 2020 (QLD).

Co-operatives National Law Application Act 2013 (VIC).

Co-operatives National Uniform Legislation Act 2015 (NT).

Corporations Act 2001.

Report on the role, importance, and overall performance of cooperative, mutual and member-owned firms in the Australian economy, Economics Reference Committee, *Parl.St.* Senaat, 2015-16,

https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Economics/Cooperatives/Report (consultatie op 23 oktober 2020).

8.1.5 Overige internationale wetgeving

ILO Recommendation no. 193 on the promotion of Cooperatives, 20 juni 2002.

8.2 Rechtspraak

Brussel (9e k.) 27 september 2012, *JDSC* 2015, 133-135, noot M. DELVAUX.

Brussel 25 maart 2019, *TRV* 2019, 784, noot L. DE MEULEMEESTER.

Cass. 16 januari 2014.

GwH 15 oktober 2020, nr. 2020/135, noot S. DE GEYTER.

Luik 14 januari 2020.

8.3 Rechtsleer

8.3.1 Belgische rechtsleer

BCV, *Een modern Wetboek van vennootschappen en verenigingen*, 2 oktober 2015, https://bcv-cds.be/wp-content/uploads/2020/05/bcv_nota_minister_justitie_nl_20151002.pdf (consultatie 24 november 2020).

BOHEZ, V., *De vrije overdracht van aandelen in de bv(ba): Hoe besloten is de besloten vennootschap?*, 10 augustus 2020, <https://legalnews.be/ondernemingsrecht/vennootschapsrecht/de-vrije-overdracht-van-aandelen-in-de-bvba-hoe-besloten-is-de-besloten-vennootschap/> (consultatie 8 december 2020).

BRAECKMANS, H. en HOUBEN, R., *Het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV): frisse*

wind of storm op zee?, Antwerpen, Intersentia, 2019, BII + 76 p.

BRULOOT, D., "Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV" in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, Brugge, die Keure, 2019, 78-113.

BRULOOT, D., "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in BRULOOT, D., ERNST, PK, FRANCOIS, A., MARESCEAU, K., PIETTE, C., TAS, R. en WYCKAERT, M., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018*, s.l., Wolters Kluwer, 2018, 231 p.

BRULOOT, D., DE WULF, H. en MARESCEAU, K., "Hervorming vennootschapsrecht. Overzicht en evaluatie", *NJW* 2018, 414-429.

BRULOOT, D., DE WULF, H., MARESCEAU, K. en VAN COILLIE, L., "Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: overzicht en enkele pijnpunten", *Not.Fisc.M.* 2019, 222-238.

BRULOOT, D. en MARESCEAU, K., "De uitgifte van obligaties door de CV" in BRULOOT, D. en MARESCEAU, K. (eds.), *De obligatielening*, Antwerpen, Intersentia, 2017, XXX + 804 p.

CALLENS, E. en DE MEULEMEESTER, L., "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, 5-37.

CAPRASSE, O., CULOT, H., DIEUX, X. en GEENS, K., *Le nouveau droit des sociétés et des associations : le CSA sous la loupe*, Limal, Anthemis, 2019, 636 p.

CAPRASSE, O. en WYCKAERT, M., "Beperking van het aantal vennootschapsvormen: waarheen met de kapitaalvennootschappen (NV, BVBA, CV)?" in BRAECKMANS, H., CAPRASSE, O., DE CORDT, Y., DE WULF, H., DIEUX, X., FORIERS, P. A., FRANÇOIS, A., GEENS, K., HELLEMANS, F., HORSMANS, G., MARESCEAU, K., NELISSEN-GRADE, J., VAN OMMESLAGHE, P. en WYCKAERT, M., *De modernisering van het vennootschapsrecht: op initiatief van het Belgisch Centrum van het vennootschapsrecht*, Brussel, Larcier, 2014, 446 p.

CERA, *Wat is coöperatief ondernemen*, s.d., <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/over-cera-en>

cooperaties/wat-is-cooperatief-ondernemen (consultatie 25 oktober 2020).

COOPERATIEF VLAANDEREN, *De 7 coöperatieve principes of ICA-principes*, s.d., <https://cooperatiefvlaanderen.be/de-7-cooperatieve-principes-ica-principes> (consultatie 16 oktober 2020).

CULOT, H., *Le Code des sociétés et des associations (pour qui n'en a pas encore entendu parler)*, Brussel, Larcier, 2020, 134 p.

CULOT, H. en TISSOT, N., "Le cadre juridique de la société coopérative et les perspectives d'avenir" in DELCORDE, J., ANDRE-DUMONT, A., BERNAERTS, M., CULOT, H., LOFFET, T., THILQUIN, T. en TISSOT, N., *La société coopérative: nouvelles évolutions*, Brussel, Larcier, 2018, 146 p.

D'HERDE, M., "Van VSO naar CV erkend als SO : geslaagde restyling, of doorgeslagen striptease?", *TRV* 2018, 817-836.

DECLERCQ, S. en DE LANDSHEERE, J., "With a little help from my friends: over de zin en onzin van meerhoofdigheidsregels", *DAOR* 2017, 23-40.

DEFREYN-D'OR, E. en CROKAERT, P., *Manuel Des Sociétés Coopératives*, Bruxelles, Hauchamps, 1935, 270 p.

DE MEULEMEESTER, L., "De waarderingsperikelen bij de bepaling van het scheidingsaandeel in de CV(BA) : de ene exit is de andere niet" (noot onder Brussel 25 maart 2019), *TRV* 2019, 784-801.

DENECKERE, G., DE PAEPE, T., DE WEVER, B., VANTHEMSCHE, G., *Een geschiedenis van België*, Gent, Academia Press, 2014, 315 p.

DENEF, M. en VAN BAELEN, B., "Sociaal ondernemerschap in vergelijkend perspectief : juridische variaties van een ontluikende paradigmashift ?" *TRV* 2020, 942-956.

DE NIL, B., LAPLASSE, J., VANDENBROUCKE, M. en RAU, P., *Inventaris van het archief van de Société Générale*

Coopérative/algemene Coöperatieve Vennootschap, later SGC-COOP Belgique/acv-Coop België (1924 - 1992) en haar voorganger van het Office Coopératif Belge (1909 – 1935), Gent, AMSAB, 2004, 634 p.

DE VERENIGDE VERENIGINGEN, *Dreigen vzw's in een rechtschaos terecht te komen? Belandt de vso in de prullenmand? De hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht, s.d.,* https://www.deverenigdeverenigingen.be/images/Wake-up_call_-_Hervorming_vennootschaps-_en_verenigingsrecht.pdf (consultatie 24 november 2020).

DUFAYS, F. en MERTENS, S., *Belgian Cooperative Monitor,* 2017, <https://www.cera.coop/nl/cooperaties/info-en-onderzoek/belgian-cooperative-monitor> (consultatie 15 oktober 2020).

ERNST, P., “Deel 1. Het nieuwe vennootschapslandschap” in BRULOOT, D., ERNST, PK, FRANCOIS, A., MARESCEAU, K., PIETTE, C., TAS, R. en WYCKAERT, M., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.,* Wolters Kluwer, 2018, 231 p.

FEBECOOP, *Hervorming van het Belgisch Wetboek van Vennootschappen: coöperaties verdienen een eigen wetboek. Standpunt van Febecoop, s.d.,* <https://febecoop.be/wp-content/uploads/2017/10/Standpunt-wetboek-van-vennootschappen-1.pdf> (consultatie 11 december 2020).

FOD ECONOMIE, *De Nationale Raad voor de Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming,* 13 februari 2020, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/vennootschapsvormen/cooperatieve-vennootschappen/erkenning/de-nationale-raad-voor-de> (consultatie 24 november 2020).

FOD Economie, *Erkenning van de coöperatieve vennootschappen,* 18 september 2020, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/vennootschapsvormen/cooperatieve-vennootschappen/erkenning-van-de-cooperatieve> (consultatie 24 november 2020).

FOD ECONOMIE, *Erkenningsvoorwaarden van coöperatieve vennootschappen,* 15 januari 2018, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste->

stappen-om-een/vennootschapsvormen/cooperatieve-vennootschappen/erkenning/erkenningsvoorwaarden-van (consultatie 24 november 2020).

FOD Economie, *Lijst van erkende coöperatieve vennootschappen en erkende groeperingen van coöperatieve vennootschappen*, 18 september 2020,

<https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/Liste-des-cooperatives-agreees.pdf> (consultatie 24 november 2020).

FOD Economie, *Voordelen verbonden aan de erkenning van coöperatieve vennootschappen*, 25 februari 2020, <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/een-onderneming-oprichten/belangrijkste-stappen-om-een/vennootschapsvormen/cooperatieve-vennootschappen/erkenning/voordelen-verbonden-aan-de> (consultatie 25 november 2020).

FRANÇOIS, A., “Op naar een BBC (‘Belgische Benefit Corporation’)”, *TRV* 2019, 683-684.

FRANCOIS, A., “Deel 5. Onerkend is onbemind. Over de erkende vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen” in BRULOOT, D., ERNST, P., FRANCOIS, A., MARESCEAU, K., PIETTE, C., TAS, R. en WYCKAERT, M., *De nieuwe vennootschapswet: VPG studiedag 2018, s.l.*, Wolters Kluwer, 2018, 231 p.

FYON, M., “Les sociétés d’avocats”, *JT* 2020, 517-533.

GEENS, K., “Een nieuw wetboek van vennootschappen en verenigingen: lean and mean, fit and proper” in JAN RONSE INSTITUUT, *Quid leges sine cogitatione? Enkele reflecties over het vennootschapsrecht aangeboden aan Jean-Marie Nelissen Grade*, Antwerpen, Biblo, 2011, 128 p.

GEENS, K. en WYCKAERT, M., *Verenigingen en vennootschappen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2011, XXVII + 906 p.

GOLLIER, J-M., HOLLEBECQ, H., JACOBS, L. EN FLAMENT, S., “Coöperaties : missiegedreven ondernemingen voor alle sectoren - La coopérative : une société à mission, ouverte à tous les métiers”, *TRV* 2020, 899-921.

HAUWAERT, T., ROELAND, S., VAN DEN BROELE, E., PEETERMANS, E. EN VANDEPUTTE, O., *Brochure Hervorming ondernemings- en vennootschapsrecht. Wat kan ik er mee?*, 2019, https://justitie.belgium.be/nl/publicaties/hervorming_ondernemings_en_vennootschapsrecht, 17 (consultatie 1 november 2020).

HOLLEBECQ, H., "Terug van nooit weggeweest: coöperatief ondernemen. Bedrijven waar de klanten, werkers of leveranciers de aandeelhouders zijn.", *Oikos* 2019, 22-32.

HOLLEBECQ, H. en JACOBS, L., "De coöperatieve vennootschap: enkel voor de echte coöperaties?", *Acc.& Fisc.* 2019, 1-8.

HOUBEN, R., "De CV voor professionele vennootschappen van vrije beroepen : C4 ?", *TRV* 2019, 449-450.

HUENS, V., *Les SCOP françaises : un modèle à suivre en Belgique ?*, 2013, https://saw-b.be/wp-content/uploads/sites/39/2020/04/a1310_scop.pdf (consultatie 11 december 2020).

ICA, *Economische participatie door de leden, s.d.*, <https://www.ikakompas.be/homepage/inleiding/de-7-ica-principes?ica=3> (consultatie 20 oktober 2020).

ICA, *Vrijwillig en open lidmaatschap, s.d.*, <https://www.ikakompas.be/homepage/inleiding/de-7-ica-principes?ica=1> (consultatie 20 oktober 2020).

JACOBS, L. en VAN OPSTAL, W., "Wat is coöperatief ondernemen?", *SAMPOL* 2013, 44-49.

LAGA, H. "Het reglement van inwendige orde in vennootschappen", *TPR* 1993, 895-932.

LES SCOPS WALLONIE BRUXELLES, *La Scop belge, en quête d'un statut*, s.d., <http://www.les-scop.be/spip.php?article56&lang=nl> (consultatie 11 december 2020).

MALHERBE, J., DE CORDT, Y., LAMBRECHT, P. en MALHERBE, P., *Droit des sociétés*, Bruxelles, Bruylant, 2011, 1212 p.

NRC, *Standpunt van de Nationale Raad voor de Coöperatie inzake de voorgenomen hervorming van het Belgisch Vennootschapsrecht*, juni 2015,
<https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/hervorming-Wetboek-Vennootschappen-standpunt-NRC.pdf> (consultatie 24 november 2020).

RESTEAU, C., *Traité des sociétés coopératives*, Brussel, Larcier, 1936, XLV + 377 p.

RUTTEN, S., HOUBEN, R. en VOLLEBERGH, K., “Gerechtsdeurwaardersvennootschappen: een essentiële voorwaarde voor de verdere uitbouw van het ambt van gerechtsdeurwaarder tot een moderne professie. Onderzoek naar een reglementair kader voor gerechtsdeurwaardersvennootschappen”, *Ius & Actores* 2020, 57-117.

'T KINT, J. en GODIN, M., *Les sociétés coopératives*, Bruxelles, Larcier, 1968, 340 p.

TANGHE, T., MAEYAERT, P. EN TAILLIEU, L., *De cooperatieve vennootschap, gezien vanuit de praktijk*, Brugge, Die Keure, 1993, XVI + 190 p.

VANANROYE, J., “'t Amendement: De parabel van het afgesneden worstje (of: het winstoogmerk)”, *TRV* 2015, 482-489.

VANANROYE, J., “De parabel van het afgesneden worstje (of: het winstoogmerk)”, *TRV* 2015, 482- 489.

VANANROYE, J., “Ook de enige vennoot heeft altijd gezelschap”, *TRV* 2014, 425-426.

VAN BAEL, J., “De coöperatieve vennootschap andermaal hervormd”, in *Het gewijzigde vennootschapsrecht 1995*, BRAECKMANS H. en WYMEERSCH, E., Antwerpen, Maklu, 1996, XXII + 507 p.

VANCOPPENOLLE, C. en SAS, B., *Een Succesvolle Onderneming: Handleiding Voor Het Schrijven Van Een Bedrijfsgeschiedenis*, Brussel, Algemeen rijksarchief, 2005, 376 p.

VAN GERVEN, D., De coöperatieve vennootschap, de erkende vennootschappen, de feitelijke vereniging, de VZW, de IVZW en de stichtingen in POTTIER, E., *Het Wetboek Van Vennootschappen En Verenigingen:*

(r)evolutie?: Analyse van de belangrijkste wijzigingen. Bijdragen gepubliceerd in het kader van de studiedag van 14 november 2018 georganiseerd door het Tijdschrift Voor Belgisch Handelsrecht. Geactualiseerd naar aanleiding van de aanneming van de Wet Van 23 Maart 2019, Brussel, Larcier, 2019, XV + 537 p.

VAN GERVEN, D., "Schending van wettelijke specialiteit naar huidig en komend recht" (noot onder Antwerpen, 7 februari 2019), *TRV* 2019, 392-400.

VAN GYES, G., *De onderneming is van ons allemaal. De Belgische werknemersinspraak innoveren*, Leuven, Acco, 2015, 239 p.

VAN HULLE, A., HOFKENS, F. en VAN HULLE, K., *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1989, XXXI + 551 p.

VAN HULLE, A. en VAN HULLE, K., *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, XXIII + 875 p.

VANKAN, M. en BURTON, P., *Vade mecum van de coöperatieve vennootschappen*, Brussel, Creadif, 1990, 186 p.

VAN OPSTAL, W., "De coöperatie, organisatievorm uit het verleden voor onze samenleving van morgen?", *AKTIEF* 2010, 8-12.

VAN OPSTAL, W., *Coöperaties in België. Top 100 van de grootste Belgische coöperatieve vennootschappen in 2011, 2013*, https://cdn.nimbu.io/s/hcjwsxq/assets/COOPERATIES_IN_BELGIE_Top_100.pdf, 2 (consultatie 14 oktober 2020).

VAN OPSTAL, W., COATES A. en UDDIN, I., *Bouwstenen voor coöperatief ondernemen in Vlaanderen, s.l., ESF-Agentschap Vlaanderen vzw*, 2014, 160 p.

WAEKENS, J., "Vrij beroep en coöperatieve vennootschap: tang op een varken of droomhuwelijk?", *NjW* 2020, 810-817.

WATHELET, V., *Réforme du code des sociétés : "Bye-Bye SFS "*, 2017, <https://saw-b.be/wp->

content/uploads/sites/39/2020/05/A1706-code-des-soci%C3%A9t%C3%A9s.pdf (consultatie 11 december 2020).

WEYTS, L., "De coöperatieve vennootschap als instrument voor vermogensplanning en familieregeling", *TRV* 2008, 559-563.

X, *De Nieuwe Wet Op De Coöperatieve Vennootschappen*: Commentaar, Modelstatuten, Wetteksten, Diegem, Ced.Samsom, 1992, 108 p.

X, "Erkenningsvoorwaarden coöperatieve vennootschappen", *NJW* 2015, 305-306.

X, *Bijna 10 miljoen liter melk bracht Faircoop 45 cent op*, 22 mei 2019, <https://vilt.be/nl/nieuws/bijna-10-miljoen-liter-melk-bracht-faircoop-45-cent-op> (consultatie 13 oktober 2020).

X, *Boeren herdenken melkcrisis van 2009 met tractorbijeenkomst*, 10 september 2019, <https://www.landbouwleven.be/6046/article/2019-09-10/boeren-herdenken-melkcrisis-van-2009-met-tractorbijeenkomst> (consultatie 13 oktober 2020).

8.3.2 Franse rechtsleer

CHOMEL, C., "Le cadre juridique des coopératives d'entreprises. Un cadre fragmenté, mais des logiques communes. Essai de droit comparé.", *RECMA* 2008, 10-28.

COOP FR, *Les 100 plus grandes entreprises coopératives françaises. Edition 2020*, 2020, <https://www.fnbp.fr/wp-content/uploads/2020/06/coopfr-top100-entreprises-coop-2020.pdf>, 3-11 (consultatie 20 november 2020).

COOP FR, *Lois particulières des coopératives, s.d.*, <https://www.entreprises.coop/lois-particulieres-des-cooperatives> (consultatie 19 november 2020).

COOP FR, *Panorama des entreprises coopératives. Edition 2020*, 2020, <https://www.fnbp.fr/wp-content/uploads/2020/06/coopfr-panorama-entreprises-coop-2020.pdf> (consultatie 20 november 2020).

Culture Banque, *Classement des banques françaises en 2020*, 2020, <https://www.culturebanque.com/banques/classement/banques-francaises/> (consultatie 20 november 2020).

DISSAUX, N., "Coopérative de commerçants détaillants", *Répertoire de droit des sociétés* 2019, nr. 1-225.

ESPAGNE, F., "Le droit coopératif français: une autonomie à conquérir ou à confirmer?", *RECMA* 2010, 61-67.

HERAIL, M., "Coopérative", *Répertoire de droit des sociétés* 2020, nr. 1-443.

HERAIL, M., "Coopérative artisanale", *Répertoire de droit des sociétés* 2019, nr. 1-155.

LA CONFEDERATION GENERALE DES SCOP, *Chiffres clés*, 2019, <https://www.les-scop.coop/chiffres-cles> (consultatie 11 december 2020).

LA CONFEDERATION GENERALE DES SCOP, *Vous êtes prêts pour créer votre Scop. Choisissez la forme juridique qui lui correspond le mieux*, s.d., <https://www.les-scop.coop/system/files/inline-files/Tableau%20comparatif%20cr%C3%A9ation%20en%20Scop.pdf> (consultatie 11 december 2020).

LA COOPERATION AGRICOLE, *The agricultural cooperatives family*, s.d., <https://www.lacooperationagricole.coop/en/agricultural-cooperatives-family-france-and-worldwide> (consultatie 22 november 2020).

SEEBERGER, L. "Historique de l'évolution du droit des coopératives, de ses origines à nos jours", *RECMA* 2014, 60-76.

X, *Lois particulières des coopératives*, s.d., <https://www.entreprises.coop/lois-particulieres-des-cooperatives> (consultatie 19 november 2020).

X, *Panorama 2018 des familles coopératives*, 2018, <https://www.entreprises.coop/panorama-2018-des-familles-cooperatives> (consultatie 19 november 2020).

8.3.3 Nederlandse rechtsleer

DE JONG, T. en GRIFFIOEN, C., "De Nederlandse Coöperatie Top 100", *Coöperatie*, 2017, 15-17.

HOVELING, M. en HEUKERS, C., "Coöperaties in Nederland, 2016", *Coöperatie*, 2016, 14-17.

NCR, *Coöperatie Code 2019. Voor coöperatieve ondernemingen*, september 2019, <https://www.cooperatie.nl/wp-content/uploads/2019/10/Folder-Co%C3%B6peratie-Code-2019-sept-2019-Platform.pdf> (consultatie 30 november 2020).

NCR, *De coöperatieve sector. Coöperaties sterk vertegenwoordigd in Nederlandse economie en maatschappij*, s.d., <https://www.cooperatie.nl/informatie/de-cooperatieve-sector/> (consultatie 21 november 2020).

NCR, *De nieuwe Coöperatie Code 2019*, 13 december 2019, <https://www.cooperatie.nl/artikelen/de-nieuwe-cooperatie-code-2019/> (consultatie 30 november 2020).

SNIJDER-KUIPERS, B. en RENSEN, G.J.C., *Handboek notarieel ondernemingsrecht vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, XVI + 476.

VAN DER PLOEG, T.J., OVERES, C.H.C. en VAN VEEN, W.J.M., *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer, Kluwer, 2019, 516.

VAN DER SANGEN, G. J. H., *Rechtskarakter en financiering van de cooperatie : een onderzoek naar de civielrechtelijke kenmerken van de cooperatie in het licht van de vraag of daaruit beperkingen voortvloeien voor de financiering van haar ondernemingsactiviteiten*, Deventer, W.E.J. Tjeenk Willink, 1999, 561.

VAN DER WAALS, S.E., *De optimale rechtsvorm voor de samenwerking in het beroep. Confectie of maatpak?*, Deventer, Kluwer, 2017, 349.

8.3.4 Australische rechtsleer

APPS, A., "Legislating for co-operative identity: The new co-operatives national law in Australia", *C&SLJ* 2016, 6-29.

BCCM, *National Mutual Economy Report. Incorporating the Top 100 2018*, 2018, <https://bccm.coop/wp/wp-content/uploads/2018/11/NME-2018-online.pdf>, 22 (consultatie 24 oktober 2020).

BCCM, *Queensland legislation to complete National Framework for Co-operative Enterprise*, 5 februari 2020, <https://bccm.coop/queensland-legislation-to-complete-national-framework-for-co-operative-enterprise/> (consultatie 23 oktober 2020).

DENNISS, R. en BAKER, D., "Who knew Australians were so Co-operative?", *The Australia Institute* 2012, 1-43.

HALL, W., "Worker Co-operatives and Australian Law", *C&SLJ*, working paper 1-24.

LEE, D., MARSHALL, K., SHANKAR, R. en WANG, M., *A Comprehensive National Education and Training Strategy for the Co-operatives and Mutuals Sector*, 2014, http://bccm.coop/wp/wp-content/uploads/2014/06/BCCM_ETStrategyReport.pdf. (consultatie 24 oktober 2020).

MAZZAROL, T., "Australia's Leading Co-operative and Mutual Enterprises in 2019", Discussion Paper, *CEMI* 2019, <https://cemi.com.au/sites/all/publications/CEMI-DP1901-Mazzarol-2019.pdf>, 11 (consultatie 24 oktober 2020).

MAZZAROL, T. en MAMOUNI LIMNIOS, E., "The sustainable co-operative enterprise" in *Year Book Australia*, Canberra, Commonwealth government publications, 2012, <https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/by%20Subject/1301.0~2012~Main%20Features~The%20sustainable%20co-operative%20enterprise~286> (consultatie 23 oktober 2020).

NEW SOUTH WALES FAIR TRADING, DEPARTMENT OF FINANCE AND SERVICES, "Regulation of co-operatives in Australia" in *Year Book Australia*, Canberra, Commonwealth government publications, 2012,

<https://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Lookup/by%20Subject/1301.0~2012~Main%20Features~Regulation%20of%20co-operatives%20in%20Australia~287> (consultatie 24 oktober 2020).

NSW GOVERNMENT, *About co-operatives, s.d.*, <https://www.fairtrading.nsw.gov.au/associations-and-co-operatives/co-operatives/about-co-operatives> (consultatie 23 oktober 2020).

NSW GOVERNMENT, *Co-operatives national law, s.d.*, <https://www.fairtrading.nsw.gov.au/associations-and-co-operatives/co-operatives/about-co-operatives/co-operatives-national-law> (consultatie 23 oktober 2020).

O'LEARY, R., en BYRNE, S., *Co-operatives in Australia a manual. The purpose, start-up process, planning and running of a co-operative in Australia*, Sydney, Co-operative Federation of NSW Limited, 2017, 120 p.

VIC GOVERNMENT, *Incorporated association. Register the most suitable structure for your business*, 2019, <https://www.business.vic.gov.au/setting-up-a-business/business-structure/incorporated-association> (consultatie 23 oktober 2020).

X, *Co-operatives, s.d.*, <https://legalvision.com.au/co-operatives/> (consultatie 23 oktober 2020).

8.3.5 Overige internationale rechtsleer

COCOLINA, C. Q., *The power of cooperation. Cooperatives Europe key figures 2015, 2016*, <https://coopseurope.coop/sites/default/files/The%20power%20of%20Cooperation%20-%20Cooperatives%20Europe%20key%20statistics%202015.pdf> (consultatie 21 november 2020).

COOPS EUROPE, *Building back better: cooperatives as key international development partners during the COVID-19 crisis and beyond*, 2020, https://coopseurope.coop/sites/default/files/23July_Paper_coops4dev_COVID19.pdf (consultatie 20 november 2020).

CRACOGNA, D., FICI, A. en HENRÿ, H., *International Handbook of Cooperative Law*, Berlijn, Springer, 2013, XIV + 823 p.

DGA, *Measuring the Size and Scope of the Cooperative Economy: Results of the 2014 Global Census on Cooperatives For the United Nation's Secretariat, Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development*, April 2014,

<https://www.un.org/esa/socdev/documents/2014/coopsegm/grace.pdf> (consultatie 11 december 2020).

ESIM, S., *In These Times of Crises Can Cooperatives Come to the Rescue?*, 8 juli 2013, [https://www.unrisd.org/thinkpiece-](https://www.unrisd.org/thinkpiece-esim#:~:text=There%20are%20as%20many%20types,trust%20in%20investor%20Downed%20banks)

[esim#:~:text=There%20are%20as%20many%20types,trust%20in%20investor%20Downed%20banks](https://www.unrisd.org/thinkpiece-esim#:~:text=There%20are%20as%20many%20types,trust%20in%20investor%20Downed%20banks)
(consultatie 20 november 2020).

FICI, A., "Recognition and Legal Forms of Social Enterprise", *European Business Law Review* 2016, 639-667.

HENRÏ, H., *Guidelines for Cooperative Legislation. ILO*, 2012, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_emp/--emp_ent/documents/publication/wcms_195533.pdf, 30 (consultatie 12 december 2020).

ICA, *Blueprint for a Co-operative Decade*, 2013,

https://www.ica.coop/sites/default/files/media_items/ICA%20Blueprint%20-%20Final%20version%20issued%207%20Feb%2013.pdf (consultatie 11 mei 2020).

ICA, *Cooperative identity, values & principles, s.d.*, <https://www.ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity> (consultatie 16 oktober 2020).

ICA, *Co-ops employ 10% of the global employed population*, september 2017, <https://www.ica.coop/en/media/news/co-ops-employ-10-global-employed-population> (consultatie 11 december 2020).

KARAKAS, C., *Cooperatives: Characteristics, activities, status, challenges. Briefing European Parliament*, 2019,

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635541/EPRS_BRI\(2019\)635541_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635541/EPRS_BRI(2019)635541_EN.pdf),
(consultatie 21 november 2020).

SOUSA, J. en HERMAN, R., *A co-operative dilemma. Converting organizational form*, 2012, https://base.socioeco.org/docs/co-operative_dilemma.pdf (consultatie 16 oktober 2020).